

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Վ. ՆԵԱՆ Յ. ԲՈՐՈՍԵԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ

ՃԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ

ՎԱՅԵԼՉԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ

ՄԵԹՈՏ

Ի. ԳԱՌԷԻ ԵՒ Լ. ՄՕԱՅԻ

Վաւերացեալ եւ արտօնեալ ի Պատ. Ուսումնական Խորհրդոյ
Ազգ. Կեդր. Վարչութեան

معارف نظارت جلیله سنک زخصتیه طبع اولتمشدر

ՓՈՐԱԳՐԻՉ ՄԵՐՎԻՉԷՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԻՄՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Ազրիւրին Բով.

1892

unhi

4191

Վ. ՆՇԱՆ Ե. ԲՈՐՈՍԵԱՆ

1912.2.

491.99(075)

ԸՆԹԱՑՔ

ՃԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ե Ի

ՎԱՅԵԼՉԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ

ՄԵԹՈՏ

Ի. ԳԱՌԷԻ ԵՒ Լ. ՄՕԱՅԻ

A 35252

معارف نظارت جليله سنك رخصتيله طبع اولنمشدر

ՓՈՐՍԳՐԻՉ ՍՆԻՎԻՉԷՆ

ՑԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԻՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Ազրիւրից Բով.

THE

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY

OF

THE STATE

OF NEW YORK

ALBANY

1852

1852

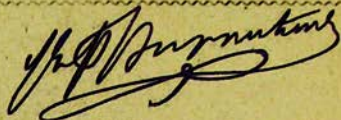
1852

1. The first part of the manuscript is a list of names of the members of the committee who were appointed to investigate the case of the missing man.

[Faint, illegible handwriting]

REPORT OF THE COMMITTEE ON THE MISSING MAN CASE
1864

Վ. Նշան Յ. Թորոսեանի ինքնագիր ստորագրութիւնը
ջկրող օրինակներն անվաւեր եւ խարդախեալ կը նկատուին:

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍԵՐՎԻՉԵՆ

Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ, աղբիւրին քով

ՎԱՂԱՄԵՌԻԿ ՄՕՐԾ

ՏԻԿԻՆ ՇԱՀԱՏԷ Փ. ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ

ԳԱՇՏԵԼԻ ԹԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԿԲ ՆՈՒԻՐԵՄ ԳՐԳՈՑԿՈ

Վ. ՆԵԱՆ Ց. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԲԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ

Թ/մ 24

Վ Ա Յ Ե Լ Չ Ա Խ Օ Ս Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Ո Ւ Ս Ո Ւ Մ Ն Ա Կ Ա Ն Խ Ո Ր Շ Ր Դ Ո Յ

Ա Ջ Գ Ա Յ Ե Ն Կ Ե Դ Ի Ո Ն Ա Կ Ա Ն Վ Ա Ր Չ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Ազգային կեդրոնական վարչութեան յետմնական խորհուրդս, ի քնին առնելով ընթացի ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ եւ ՎԱՅԵԼՉԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ անուն դասագիրքն, պատրաստեալ ի ճեռն ազգային ուսուցիչ Մեծապատիւ Նշան ԷՖէնտի թորոսեանի, գտաւ զայն նոր ու դիւրաւայց եղանակաւ ու պատշաճապէս պատրաստեալ, եւ օգտակար համարելով նորա գործածութիւնն յազգային նախակրթարանս՝ կ'արտօնէ զայն պաշտօնապէս :

Ի ղիմաց յետմնական խորհրդոյ

Ա. Տեղապետ

Ա. Տեղապետ

ՊՕՂՈՍ Գ. ՔԷՐԷՍԷՃԵԱՆ

Ռ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Տ 07-1892

Կ. Պ. Ք. (ԿՆԷՔ)

Ն Ա Խ Ա Բ Ա Ն

կը յուսանք թէ սոյն հրատարակութիւն պիտի կրնայ մեծ թերի մը լնուլ հայերէն լեզուի դասագրոց շարքին մէջ, մեծապէս դիւրացունելով ~~Վայելու շրջելու~~ եւ ~~Վայելու իօելու~~ ուսումն, որ իւր աւագ կարեւորութեան հակառակ՝ այնքան անխամ կերպով կ'աւանդուի եւ շատ անգամ ալ բոլորովին զանց կ'առնուի մեր վարժարանաց մէջ, այսպիսի դիւրութեան սոյն դասագրքի մը ջգոյութեան պատճառաւ .

(Սոյն պատկերագրող դասագրքին հետ՝ որ պատրաստուած է ի պէտս ուսանողաց, կը հրատարակենք նաեւ ուսուցչաց համար Բ-ն-ը մը՝ որ կը պարունակէ դասագրքիս բոլոր հրահանգաց ուղղեալները, նախագիծերու ընդլայնումներն, ինչպէս նաեւ պատասխաններն այն իրագիտական եւ այլ հարցմանց որ պիտի մարզեն ուսանողները վայելուց խօսելու .

Մեր դասախօսած վարժարանաց մէջ՝ քանի մը տարիէ ի վեր փորձելով Ի. Գ.Ա.Ն.Է.Ի եւ Լ. ՄՕԱ.Ի այս սքանչելի մեքոտը, կատարելապէս համոզուած ենք թէ սոյն երկու մատեանները կրնան բառեալ շարադրելու բոլոր դժուարութիւններն. այնպէս որ այս ուսումը, ճանճրալի եւ տաժանելի բան մը լինելէ դադրելով, գուարճալի եւ հեշտին աշխատութիւն մը կը դառնայ թէ՛ ուսանողին եւ թէ ուսուցչին համար .

Շարադրութեան նիւթերը նոր են բոլորովին . Օգտակարն ու գուարճալին, բարոյականն ու իրագիտականը, տեսականն ու գործնականը, բառից ուսումն ու վայելչախօսութիւնը ներդաշնակօրէն կ'ընդգրկեն զիրար, եւ դրամական կարեւոր գոհողութեամբ ու մեծ խնամով պատրաստուած ընտիր պատկերներն՝ որովք զարդարուած է դասագիրքս, ո՛չ թէ գրքին փայլ մը միայն տալու կը ծառայեն պարգապէս, այլ շարադրելու գործը կը դիւրացունեն . այնպէս որ տղան դիւրութեամբ եւ ախորժով պիտի նկարագրէ

ինչ որ կը տեսնէ պատկերներու շարքի մը մէջ : Այս պարագայի մէջ մանաւանդ կը կայանայ դասագրքիս նորօրինակ գործնականութեան մեծագոյն գաղտնիքը :

Գասագիրքս բէէն հետեւողութեամբ պատրաստուած է , բայց շատ բաներ աւելցուած կամ փոխուած են՝ մեր լեզուին ու միջավայրին պահանջմանց համեմատ :

Սոյն դասագիրքը կրնայ գործածուիլ նախակրթարանաց ստորին դասարաններուն մէջ : Ընդ հուպ հրատարակելի յաջորդ հատորներն, որ այս միեւնոյն ուղղութեամբ կը պարունակեն աստիճանաբար աւելի բարձր նիւրեր, պիտի ծառայեն բարձրագոյն դասարանաց :

Կ. Պոլիս, 15/27 յունիս 1892

Ղ. ՆՃԱՆ Յ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԱՌ ՈՒՍՈՒՑԻԶՍ

Հրահանգաց բնամացի պատասխաններ

Բաղմատապատիկ հարցումներու միջոցաւ պէտք է ցուցնել աշակերտաց թէ ի՞նչ բաներ պարտին մտածել առաջարկեալ նիւթին վրայ և ի՞նչ կերպով կրնան ընդլայնել զայն : Աշակերտաց գտնել տալ պէտք է այն բոլոր գաղափարներն որք իրենց շարագրութեան հիմը պիտի կազմեն : Պէտք է իօտելու երբեք զանոնք, մինչև անգամ եթէ սխալին կամ նիւթէն շեղին : Որպէս զի աշակերտը կարենայ արտագրել, պէտք է որ համարձակ լինի և գրգռուի . «յն արեւ փոյն իւրոյ իւրոյ արարելու» երբոր արեւը արեւն է :

Այս բերանացի և հաւաքական պատրաստութենէն յետոյ, պէտք է՝ գէթ սկզբնաւորութեան առեւն՝ ի լուր աշակերտաց կարգաւ այն ընդլայնումն որ կը գտնուի Ուսուցչի Գրքին կամ բանալիին մէջ : Քանի որ աշակերտը յառաջդիմեն՝ պէտք է տակաւ առ տակաւ նուազեցունել հարցումներն, և այլ եւս չկարգաւ ուղղեալն :

Հրահանգան երկայնութիւնը

Նիւթոց մեծագոյն մասին համար՝ 10—15 տողը բաւական է : Պէտք չէ որ տղայք ունայնաբանութեան վարժուին : Ճիշդ ու բանաւոր գաղափարներով լցուն տասն տողը՝ քսան տող շտատիօսութենէ նախաձեռնար է :

Հրահանգաց սրբագրութիւնը

Սրբագրութեան նպատակը պէտք է լինի՝ մատնանիշ ընել ամէն ինչ որ լաւ գտնուած ու լաւ բացատրուած է, ինչպէս նաեւ՝ քննադատել ամէն ինչ որ սխալ է, անհասկանալի և կամ գէշ բացատրուած : Եթէ ոչ միշտ՝ գէթ երբեմն, երբոր նիւթն յարմարաւոր լինի, պէտք է զրուցագրել (dictar) ուղղեալը, զոր աշակերտը պիտի գրեն իրենց տեղաբաժանաց աջ երեսին վրայ՝ իրենց իմբագրածին գիմացն, որպէս զի վերընթեւանուն և իրենց գրածին հետ բաղդատեն՝ իրբեւ հետեւելի օրինակ : Այն օրն՝ ուղղագրութեան համար ուրիշ զրուցագրութիւն պէտք չէ :

ինչ որ կը տեսնէ պատկերներու շարքի մը մէջ : Այս պարագայի մէջ մանաւանդ կը կայանայ դասագրքիս նորօրինակ գործնականութեան մեծագոյն գաղտնիքը :

Կասագիրքս բէտ հետեւողութեամբ պատրաստուած է , բայց շատ բաներ աւելցուած կամ փոխուած են՝ մեր լեզուին ու միջավայրին պահանջմանց համեմատ :

Սոյն դասագիրքը կրնայ գործածուիլ նախակրթարանաց ստորին դասարաններուն մէջ : Ընդ հուսկ հրատարակելի յաջորդ հատորներն, որ այս միեւնոյն ուղղութեամբ կը պարունակեն աստիճանաբար աւելի բարձր նիւթեր, պիտի ծառայեն բարձրագոյն դասարանաց :

Կ. Պոլիս, 15/27 յունիս 1892

Վ. ՆՅԱՆ Յ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԱՌ ՈՒՍՈՒՑԻՉՍ

Հրահանգաց բերանացի պատահառութիւնք

Բազմապատիկ հարցումներու միջոցաւ պէտք է ցուցնել աշակերտաց թէ ինչ բաներ պարտին մտածել առաջարկեալ նիւթին վրայ և ինչ կերպով կրնան ընդլայնել զայն : Աշակերտաց գտնել տալ պէտք է այն բոլոր գաղափարներն որք իրենց շարագրութեան հիմը պիտի կազմեն : Պէտք է խօսելու բրտել զանոնք, մինչեւ անգամ եթէ սխալին կամ նիւթէն շեղին : Որպէս զի աշակերտը կարենայ արտադրել, պէտք է որ համարձակ լինի և գրգռուի . «յն որին փոյն կուր իւրաքանչիւր» երբ որ Կուր իւրաքանչիւր :

Այս բերանացի և հաւաքական պատրաստութիւնէն յետոյ, պէտք է՝ գէթ սկզբնաւորութեան ատեն՝ ի լուր աշակերտաց կարգաւ այն ընդլայնումն որ կը գտնուի Ուսուցչի Գրքին կամ բանալիին մէջ : Քանի որ աշակերտք յառաջագիմեն՝ պէտք է տակաւ առ տակաւ նուազեցունել հարցումներն, և այլ եւս չկարգաւ ուղղեալն :

Հրահանգան երկայնութիւնք

Նիւթոց մեծագոյն մասին համար՝ 10—15 տողը բաւական է : Պէտք չէ որ տղայք ունայնաբանութեան վարժուին : Ճեշդ ու բանաւոր գաղափարներով լցուն տասն տողը՝ քսան տող շատախօսութենէ նախա մեծար է :

Հրահանգաց սրբագրութիւնք

Սրբագրութեան նպատակը պէտք է լինի՝ մտանանիշ ընել ամէն ինչ որ լաւ գտնուած ու լաւ բացատրուած է, ինչպէս նաեւ՝ քննադատել ամէն ինչ որ սխալ է, անհասկանալի է կամ գէշ բացատրուած : Եթէ ոչ միշտ՝ գէթ երբեմն, երբ որ նիւթն յարմարաւոր լինի, պէտք է զրուցադրել (dictar) ուղղեալը, զոր աշակերտք պիտի գրեն իրենց տետրակաց աջ երեսին վրայ՝ իրենց խմբագրածին դիմացն, որպէս զի վերջնութեան և իրենց գրածին հետ բաղդատեն՝ իրբեւ հետեւելի օրինակ : Այն օրն՝ ուղղագրութեան համար ուրիշ զրուցագրութիւն պէտք չէ :

Բառագիտական կրթութիւն

Բառից ուսման վերաբերող հրահանգաց զրոյ՝ կրթութիւնները պիտի կրկնուին, մինչեւ որ աշակերտք բալտ բառերը սովորին հանդերձ նշանակութեամբ: Երբոր դասագիրքն աւարտի, աշակերտաց բառական մթերքը ճոխացած պիտի բլլայ հարիւրաւոր բառերով, որք աւելի դիւրութիւն պիտի տան իրենց մեղքը բարատրելու:

Վայելչախօսութեան կրթութիւն

Վայելչախօսութեան վերաբերող հարցմանց պատասխանները՝ բերանացի պատրաստութենէ յե՛տոյ դրի պիտի առնուին: Ասոնք պիտի մարզեն զաշակերտս՝ բառեր մխացունելով նախագաստութիւններ կազմելու, նախագաստութիւններէն պարբերութիւններ յօրինելու, և պարբերութիւններէն հատուածներ կազմելու: Եւ արդէն՝ շարագրութեան հրահանգ մ'ուրիշ բան չէ՝ բայց եթէ շարք մը հատուածներ որք կապուած են սրոշեալ նիւթի մը հետ:

Ասե՛նով երկու Տօրեղբորդիներ կային՝ որք կը կոչուէին Պօղոս և Յովհաննէս։ Սրբա հասակակից էին և կը բնակէին ասորեր գիւղերու մէջ։ Պօղոս կ'աշակերտէր Պ, Տերայրին, իսկ Յովհաննէս ուսուցիչն էր Պ. Մամբրէ։

Պօղոս շատ անգամ առաջին կը հանդիսանար իւր դասընկերներուն մէջ։ Պ. Տերայր կ'ըսէր թէ « Այս աշակերտը պատիւ կը բերէ ինձ, » իւր ծնողք ալ կը պարծէին ի նա։

Արձակուրդի առթիւ՝ երկուքն ալ եկան իրենց մեծ Տօր տունն՝ որ աղորեպան էր։ « Ե՛յ նայի՛ք, ըսաւ մեծ հայրն ուրախութեամբ, մըր-ցանակ առի՞ք։ — Ես չառի, մե՛ծ հայր, ըսաւ Յովհաննէս. բայց Պօղոս առած է։ — Երե՛ք հատ առաջին մրցանակ, յաւելցուց Պօղոս՝ իր ան-ձին կարեւորութիւն տալու ձեռով մը, Գրազարժութեան, Ուղղա-գրութեան և Վերլուծութեան համար. նաեւ քանի մը հատ երկրորդ կարգի մրցանակներ։ » Մեծ հայրն հասկցաւ որ Պօղոս քիչ մը սնապարծ էր։

Հետեւեալ օրն ըսաւ աղայոց. « Հոս շատ անգամ պէտք կ'ըլլայ նամակներ գրել, և իմ խեղճ աչքերս շատ յոգնած են։ Ահա դուք մեծցած էք. իմ տեղս դուք պիտի գրէք, աղա՛քս. դուք իմ փոքրիկ քարտուղարներս պիտի լլլաք։ Կը տեսնէ՞ք սա արծաթեայ սիրուն ժա-մացոյցն. ս'ի որ լաւ գրէ՛ անոր պիտի տամ զայս։ » — « Գեշ գործ չէ, » ըսաւ ինքնին Պօղոս՝ ձեռները շփելով։ « Ապահովապէս գիտեմ, մտածեց Յովհաննէս, թէ ես չպիտի կրնամ ստանալ այս ժամացոյցն։ »

Առտու մը՝ պէտք եղաւ նամակ մը գրել։ Հացագործ մ'անհոգու-թիւն կ'ընէր այլերին պարկերը վերցունել տալու. շտեմարանը լցուն էր. հարկ էր քաղաքավարութեամբ յիշեցունել անոր թէ պայմանեալ օրն անցած է։ « Նստեցէ՛ք հոգ, ըսաւ մեծ հայրն, և գրեցէ՛ք։ — Պատ-րաստ եմ, ըսաւ Պօղոս. գրուցե՛ցէ՛ք որ գրեմ, մե՛ծ հայր։ — Ի՞նչ գրուցե՛մ որ գրես. բայր դուք ինքնին պիտի խմբագրէք։ » Եւ դուրս ելաւ։ Պօղոս անոր ետեւէն կը նայէր՝ աչքերը խոշոր խոշոր բացած. « Վա՛յ, ինքնին պէտք է եղեր խմբագրել։ »

Երբոր մեծ հայրը վերադարձաւ, Պօղոս անոր ներկայեց սքանչելի կերպով գրուած գեղեցիկ էջ մը. բայց պարբերութիւններն ա՛յնքան գէշ յօրինուած էին որ բնաւ բան մը չէր հասկցուեր. իսկ Յովհաննէսի նամակը գրուած էր գիւրբութեան ձևով գրով մը. կարճ, յստակ ու պարզ էր։ « Աղէկ է, » ըսաւ մեծ հայրն, « ահա զատիկա պիտի ձգենք նամակատունն։ »

Իւր արձակուրդի բոլոր տեւողութեան մէջ այսպէս եղաւ։ Պօղոս չէր կրնար գտնել իւր բռնիքն։ Իւր գեղեցիկ գրով, անսովոր ուղղա-գրութեամբ մը, ծանր ծանր կը գրէր այնպիսի բաներ որ սովորական

խմտաներ չէին յայտներ : Մեկնման նախորդ օրը՝ մեծ հայրն ըսաւ . « Տեսնե՛նք , աղա՛քներս , որո՞ւդ պիտի բլլայ Ժամացոյցը . » Պօզոս համ-
բուրելով զՅովհաննէսն՝ գոչեց . « Մե՛ծ հայր , ասիկա է շահողը . »

« Լա՛ւ , Պօ՛ղոս , ըսաւ մեծ հայրը . բայց դպրոցին մէջ՝ ուր այնքան մրցանակներ առած ես , հայերէն չե՞ն սովորցուներ քեզի , աղա՛ս : — Ի՞նչպէս չէ . բայր կանոնները դոց գիտեմ . կը ճանչեմ գլխաւոր , միջանկեալ , ստորագաս ու լրացուցիչ նախագասութիւնները . խրթին բարեքու ուղղագրութիւնն ալ գիտեմ : — Լա՛ւ . բայց ատով ամէն բան չի լինար . դու երբէք շարագրութիւն չե՞ս ըներ : — Ա՛հ , այդ բանն բրած չունիմ : — Բայց քու գիտած աղուոր բաներդ գիտնալ՝ և բան մը խմբագրելու համար զանոնք գործածել չկրնալն այնպէս է ճիշդ՝ իբր թէ ես՝ աղբակաւ մ՛բլլալով՝ աղբիքիս բայր մտակն և անոնց ամէն մէկուն անունը գիտցած բլլայի , բայց չկրնայի զանոնք շարժման մէջ գնել՝ ցորեանս աղալու համար : »

Յետոյ մեկնեցան : Պօզոս՝ իւր սնապարծութիւնը մեկդի գնելով՝ ըսաւ Յովհաննէսին : « Ձեր դպրոցին մէջ նամակ գրել կը սովորցունեն ուրեմն : — Այո՛ . նաեւ նկարագրութիւններ : — Ա՛հ , շա՛տ դժուար բան է այդ : — Բայց ս՛չ . մինչեւ անգամ զուարճալի է , երբոր մարդ յօժար կամօք աշխատի : — Ուրեմն ես այլ եւս մեր դպրոցը չպիտի եր-
թամ , այլ պիտի խնդրեմ հօրմէս որ Պ . Մամբրէի քով զրկէ զիս , որպէս զի մի քանի դասեր տայ ինձ . »

Շարագրութեան կարեւորութիւնն

Ուղղագրութիւն գիտնալն՝ հայերէն լեզուն գիտնալ չի նշանակեր : Լեզու մը գիտնալ բռնով կը հասկցուի՝ զայն խօսելու և գրելու կարող բլլալ :

Խօսելն ու գրելը բոլորովին միեւնոյն բան են , այսինքն՝ մտածում մը բացատրել :

Գրելու ատեն՝ պէտք է բոել ճիշդ ինչ որ բոել կ'ուզէք , և ոչինչ աւելի :

Այն խօսքն որ մեր յայտնել ուզած բանէն տարբեր բան մը կը նշանակէ՝ կրնայ զայրացունել այն անձն աւ որ կը գրենք , կրնայ վնասուել շահաւոր գործի մը , կրնայ պատճառել ամէն տեսակ յուսախա-
բութիւններ , ևն :

Այնքանպէս , մէկու մ'ի նչպիսի մարդ բլլալը կը հասկցուի շատ ան-
գամ իւր գրելու կերպէն :

Գրել գիտնալն՝ անհրաժեշտ պէտք մ'է :

Ը Ն Թ Ա Ց Ք

ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՅԵԼՁԱԽՍՍՈՒԹԵԱՆ

Պ. ՄԱՄԲՐԷԻ ԴԱՍԱԽՍՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ

Առ աշակերտս իւր՝ Պօղոս և Յովհաննէս

Դ Ա Ս Ա.

Նախադասութիւն. — Ժամանակի Բաժանումն

Պ. Մամբրէ. — Պօղոս, զնա՛ գրատախտակին առջեւ եւ գրէ՛ նախադասութիւն մը :

Պօղոս (մէկ ձեռքով կաւիճը բռնած՝ միւսովը գլուխը քերելով) — Չե՛մ կրնար, պարոն :

Պ. Մամբրէ. — Բայց հիմա պիտի տեսնես որ կրնաս : Երկինքը նայէ՛, ի՞նչ գոյն ունի :

Պօղոս. — Կապոյտ է :

Պ. Մամբրէ. — Գրէ՛ ուրեմն, Երկինքը կապոյտ է. — Եղած տեղէն լաւ կը տեսնե՞ս մեր դրացի երկաթագործին ծըխանն. ի՞նչ կ'ընէ այս վայրկենին :

Պօղոս. — Կը ծխայ :

Պ. Մամբրէ. — Լա՛ւ. գրէ՛ առանց իմ թելադրութեան :

Պօղոս (գրելով). — Երկաթագործին ծխանը կը ծխայ :

Պ. Մամբրէ. — Իսկ երկաթագործը. կը տեսնե՞ս զայն : Գրէ՛ թէ անիկա՞ ինչ կ'ընէ :

Պօղոս (գրելով). — Երկաթագործը կը ծեծէ իւր սալը :

Պ. Մամբրէ. — Լաւ. ի՞նչ կ'անուանես այդ գրածդ :

Պօղոս (կարող մարդու մը կերպարանքով). — Նախադասութիւններ են այս գրածներս :

Պ. Մամբրէ . — Բայց պէտք է որ լաւ հասկնաս թէ ի՞նչ է այդ ըրածդ : — Քերականական վերլուծութիւնը քեզի սովորեցուց նախադասութիւն մը տարադասորէլ կամ կազմաւորուծել՝ գտնելով անոր ենթական, բայն, ստորոգելին կամ խնդիրն . իսկ հիմայ, փոխանակ ուրիշի մը դրած նախադասութիւնը կազմաւորուծելու, դո՛ւ ինքնին կազմեցիր նախադասութիւններ : Գրած նախադասութեանցը բայերը սահմանակ. եղանակի ներկայ են. կրնա՞ս փոխել անոնց ժամանակը, կը յիշե՞ս երէկուան փոթորիկն . ըսէ՛ թէ ի՞նչպիսի էր երկինքը :

Պօղոս (գրելով) . — Երեկ երկինքը մթին էր (անցեալ ժամանակ) :

Պ. Մամբրէ . Վաղն ի՞նչ պիտի ընէ դարձեալ մեր երկաթագործը :

Պօղոս (գրելով) . — Վաղն երկաթագործը պիտի ծեծէ իւր սաչն (ապառնի ժամանակ) :

Հետեւեալ հրահանգաց մէջ բային ժամանակը ներկայ է, անցեալ է թէ ապառնի :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 1 .

1. Ես խելօք եմ . Երէկ խելօք եղայ . վաղը խելօք պիտի ըլլամ . —
2. Մայրիկ, դու բարի ես . դու միշտ բարի եղած ես . և միշտ բարի պիտի ըլլաս : —
3. Մարտի մէջ ցորենները կանաչ են . յուլիսի մէջ դեղին պիտի ըլլան : —
4. Անցեալ տարի Լեւոն ծղլ էր . այս տարի աշխատասէր է . պարզեւարարչութեան օրը պիտի վարձատրուի : —
5. Հիմայ տղայ եմ ես . ութ տարեէն չափահաս պիտի ըլլամ :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 2 .

1. Աղբրեքէն թեւերը կը դառնան . երէկ կը դառնային . արդէն երկար տանն դարձած են . դեռ երկար տանն պիտի դառնան : —
2. Այսօր շաբաթ, կ'աշխատիմ . երէկ, ուրբաթ, աշխատեցայ . բայց վաղը, կիրակի, պիտի հանգչեմ : —
3. Երէկ անձրեւ կուգար . այսօր ալ անձրեւ

կուգայ . վաղը թերեւս արեգակը պիտի փայլի : — Անցեալ աշուն ծի-
ծառները մեկնեցան . հիմայ որ դարուն է՝ կը վերադառնան . յառաջի-
կայ աշուն նորէն պիտի մեկնին :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 3

1. Դասս կը սովրեմ . Երէկ դասս կը սովրէի . վաղը դասս պիտի
սովրեմ : — 2. Կը սիրեմ իմ եղբայրներս . շատ պզտիկ եղած ատենս ալ
կը սիրէի եղբայրներս . բոլոր կենացս մէջ պիտի սիրեմ իմ եղբայրներս :
— Վաղեմի ժամացոյցը կը հնչէ ժամերը . արդէն երկար ատեն հնչած
է . տակաւին երկար ատեն պիտի հնչէ : — 4. Երէկ որմնադիրները քա-
րեր բերին . այսօր շաղախ կը շինեն . վաղը պիտի հիւսեն պատը :

Պ. Մամբրեկ . — Ասոնք դիւրին բաներ են . աւելորդ է
երկար ատեն ծանրանալ ասոնց վրայ : Պէտք կա՞յ սովրե-
ցունել ձեզ ինչ որ արդէն գիտէք . զորօրինակ թէ իսկ մը
կրնայ ունենալ երկու ենթակայ : Յովհաննէս, գրատախտա-
կին առջեւ գնա՛, եւ գրէ՛ երկու ենթակայ , երկուքն ալ
անասնոյ անուն :

Յովհաննէս (գրելով) . — Աղո՛ւես ու կաս՛ուն խորամանկ են :

Կետերուն տեղ դրե՛ք պատշաճ ենթականեր :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 4.

1. . . . (երկու ենթակ.) անգուլթ են : — 2. . . . (երկու ենթ.)
ամենէն թանկագին մտառներն են : — 3. . . . (երկու ենթ.) մեր ա-
ռաջին բարերարներն են : — 4. . . . (երկ. ենթ.) հաւատարազէս օգ-
տակար են տուճկերուէ : — 5. . . . (երկ. ենթ.) վայրենի կենդանիներ
են : — 6. . . . (երեք ենթ.) ընտանի կենդանիներ են : — 7. . . .
(չորս ենթ.) տարւոյ եղանակներն են : — 8. . . . (երկ. ենթ.) քիչ ան-
գամ կը կենակցին խաղաղութեամբ : — 9. . . . (երեք ենթ.) ձուկերու
տեսակներ են : — 10. . . . (չորս ենթ.) թուրքիոյ մեծ դետերն են : —
11. . . . (երկու ենթ.) թուրքիոյ ամենէն գեղեցիկ քաղաքներն են :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 5.

1. . . . (երեք ենթ.) կը գործածուին տանիքները ծածկելու համար : — 2. . . . (երկու ենթ.) կը պահպանեն հօտը : — 3. . . . (երկու ենթ.) ամենէն աւելի սիրած ծաղիկներն են : — 4. . . . (հինգ ենթ.) մարդու հինգ զգայարաններն են : — 5. . . . (երկու ենթ.) հաւատար են օրինայ առջեւ : — 6. . . . (չորս ենթ.) մեր հազուստները շինելու կը ծառայեն : — 7. . . . (չորս ենթ.) երկրիս շրջ կողմերն են :

Պ. Ընթացիկ . — Ենթակայ մը կրնայ ունենալ մեկէ աւելի ստորագելի : Գրէ՛. Դասարանն է . . . , եւ նախադասութիւնը լրացուցր երեք ստորագելիով :

Յովհաննես (գրելով) . — Դասարանն է երկայն , լայն ու բարձր :

Պատշաճ ստորագելիներ դրէ՛ք կետերուն տեղ :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 6.

1. Անծեղին փետուրը . . . (երկու ստորագելի) է : 2. Կաղամար . . . (երկու ստոր.) է : 3. Չմբան գէշերներն . . . (երկու ստ.) են : — 4. Կըրամները . . . (երկու ստ.) են : — 5. Պողպատը . . . (երկու ստ.) է : — 6. Սկիւռը . . . (երկու ստ.) է : — 7. Եզն . . . (երկու ստ.) է : — 8. Յոռի աշակերան . . . (երկու ստ.) է : — 9. Կաղնիին տերեւները . . . (երկու ստ.) են : — 10. Ամբան օրերն . . . (երկու ստ.) են : — 11. Եփրատ գետը . . . (երեք ստ.) է : — 12. Օսմանեան գրօշակներու վրայ տեսնուած դրոշմներն են . . . (երեք ստ.) : — 13. Հազարը կը լինի . . . կամ . . . (երկու ստորագ.) :

Պ. Ընթացիկ . — Ենթակայի մը քով կրնայ գտնուիլ երկու բայ : Գրէ՛. Ծուխը . . . կը տեսնէ՞ք դիմացը սա ծուխն որ կը կորսուի օդին մէջ . ամբողջացուցէ՛ք նախադասութիւնն :

Յովհ. (գրելով) . Ծուխը կը բարձրանայ եւ կը ցնդի :

Պատշաճ բայեր դրե՛ք կետերուն տեղ .

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 7 .

1. Արեգակը . . . (բայ) ամէն առաւօտ, և . . . (բայ) ամէն երեկոյ . . . — 2. Մայրը . . . և . . . (երկու բայ) իւր մանկիկը . . . — 3. Աղբ . . . և . . . (երկու բայ) ջուրին մէջ . . . — 4. Աստուան գէմ ազազազաները . . . (երկու բայ) . . . — 5. Աշնան եղանակին մէջ տերեւները . . . (երկու բայ) . . . — 6. Ամբան անձրեւները . . . (երկու բայ) երկիրը . . .

Պ. Ո՛ւամբրե՛ . — Բայ մը կրնայ ունենալ մեկէ անլի խընդիրներ : Գրէ՛ . Ի՛ն պարտեզս կ'արտադրե . . . , եւ խնդիրներ տո՛ւր այս բային :

Ետվհ. (գրելով) . — Ի՛մ պարտէզս կ'արտադրէ ջնդեղեղեններ, պտուղներ ու ծաղիկներ :

Պատշաճ խնդիրներ դրե՛ք կետերուն տեղ .

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 8 .

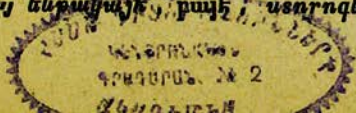
1. Ժամացոյցը կը ցուցնէ . . . (երկու խնդիր) . . . — 2. Յովհաննէս , ձիերուն . . . (երկու խնդ.) տու՛ր . . . — 3. Փերեգակը կը ծախէ : . . . (երեք խնդ.) . . . — 4. Տրանսպիե կը խմեն . . . (երեք խնդ.) . . . — 5 Մէկ ստորին ունի . . . (երեք խնդ.) . . . — 6. Տղայ մը կը պարտի իւր ճեղազայ . . . (երեք խնդ.) . . .

Պ. Մամբրե՛ . — Արդ , որպէս զի լաւ յիշէք մինչեւ ցարդ ըսածներս , պէտք է որ միտք պահէք հետեւեալ կանոնները :

Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր

1. Ջարեքք Նախադասութեան . — Նախադասութիւնը կը բաղկանայ ենթադասութիւն , բայէ , ստորոգելիկ կամ խնդիրե .

A II 35250

— Օրինակ. Տղան (ենթ.) ուշադիր (ստորագ.) է (քայ), — Ուսուցիչը (ենթ.) կը կրթէ (քայ) աշակերտները (խնդիր) :

2. Բայ մը կրնայ ունենալ

Մեկէ աւելի ենթականեր : — Օրինակ. Հայրս ու մայրս կ'աշխատին :

Մեկէ աւելի խնդիրներ : — Օրինակ . Երկաթուղիները կը փոխադրեն ճարտորդներ ու վաճառքներ :

3. Ենթակայ մը կրնայ ունենալ մեկէ աւելի ստորագելիներ : — Օրինակ . Այս աշակերտն հզու եւ աշխատասուր է :

4. Ենթակայի մը քով կրնան գտնուիլ մեկէ աւելի բայեր : — Օրինակ. Արեգակը կը շուսաւորէ եւ կը շագունէ երկիրը :

5. Ժամանակի բաժանումն . — Բայը կը դրուի ներկայ ժամանակ , երբոր կը բացատրուի այնպիսի գործողութիւն մ'որ տեղի կ'ունենայ խօսուած վայրկենին : — Օրինակ. Այս վայրկենին կ'աշխատիս (ներկայ) :

6. Բայը կը դրուի անցեալ ժամանակ , երբոր կը բացատրուի այնպիսի գործողութիւն մ'որ կատարուելէ դադրած է : — Օրինակ . Երէկ աշխատեցայ (անցեալ) :

7. Բայը կը դրուի ապագայի ժամանակ , երբոր ապագայի մէջ կատարուելիք գործողութիւն մը կը բացատրուի : — Օրինակ. Յառաջիկայ շաբթու պիտի մեկնիս (ապագայի) :

ՀԱՐՑՄՈՒՆՔ .

- 1. Ի՞նչ մտերէ կը բաղկանայ նախադասութիւն մը .
- 2. Ըսէ՛ք ի՞նչ մ'որոյ բայն ունենայ մեկէ աւելի ենթակայ .
- 3. Ուրիշ ի՞նչ մ'որոյ բայն ունենայ մեկէ աւելի խնդիրներ :
- 4. Ենթակայի մը քով կրնա՞ն գտնուիլ մեկէ աւելի բայեր .
- 5. Բայ մ'երբ կը դրուի ներկայ .
- 6. Ե՞րբ անցեալ .
- 7. Ե՞րբ ապագայի :

Հ Ա Ր Ց Մ Ո Ւ Ն Ք

Գ Ե Ր Մ Ո Ւ Ն Ք . . .

Դ Ա Ս Բ .

Պարբերութիւն

Պ. Մամբրէ . — Այսպէս , մեք կրնանք կազմել պարզ նախադասութիւններ . եւ լաւ գիտցէ՛ք որ նախընթաց դասին մէջ դուք գրեցիք . այն ամէն տեսակ պարզ նախադասութիւններն որոց կրնաք պէտք ունենալ այսուհետեւ :

Բայց կարելի չէ խօսիլ միմիայն պարզ նախադասութիւններով : Նախադասութիւնք միշտ այդպէս միայնակ չեն մընար : Պէտք է գիտնալ շարադրել զանոնք կանոնաւոր կարգաւ մը , եւ ինչպէս կ'ըսեն՝ պարբերութիւն կամ խօսք կազմել : Նախադասութիւնները կը նմանին որմնաքարերու զորս գետնի վրայ չեն թողուք քովէ քով , այլ կը շարեն՝ պատ մը յօրինելու համար :

Յովհա՛ննէս , գրատախտակին վրայ գծած սա պատկերիս նայէ՛ , եւ ըսէ՛ թէ ինչ կ'ընէ այս փոքրիկ տղան զոր պիտի անուանենք Յուսիկ :

Յովն . — Յուսիկ՝ կ'ուսանի իւր աշխարհագրութեան դասը :

Պ. Մամբրէ . — Լա՛ւ . պատկերին քով նշանակենք այդ նախադասութիւնն , ինչպէս նաեւ հետզհետէ ըսելիք նախադասութիւններդ (տես յետագայ պատկերն) : Ըսէ՛ նաեւ թէ Յուսիկ ինչպէս նստած է ուսանելու համար :

Յովն . — Յուսիկ սեղանին կրկնուցած է իւր արմուկները :

Պ. Մամբրէ . — Տղուն այս կացութենէն չէ՛ք կրնար հասկնալ թէ ինչպէս կ'ուսանի :

Յովն . — Կը հասկնանք , պարոն . Յուսիկ կ'ուսանի ուշադրութեամբ :

Պ. Մամբրէ . — Եւ ինչո՞ւ կ'աշխատի այսպէս : Գտէ՛ք պատճառ մը :

Յովն . — Անշուշտ սա պատճառաւ որ հարցախնդրութիւնը մօտ է :

Պ. Մամբրե . — Հա՛ւ . նշանակենք միշտ . « Յուսիկ կ'ուսանի, վասնզի հարցաքննութիւնը մօտ է » (տես Ձեւ 1.)

1. Յուսիկ կ'ուսանի իւր աշխարհագրութեան դասը :
2. Յուսիկ սեղանին կրթնցուցած է իւր արմուկները :
3. Յուսիկ կ'ուսանի ուշադրութեամբ :
4. Յուսիկ կ'ուսանի, վասն զի հարցաքննութիւնը մօտ է :

Ձեւ 1.

Ահա այսպէս ունեցանք չորս առանձին նախադասութիւններ : Հիմայ, Պօղոս, փորձէ՛ շարադասել այս չորս նախադասութիւններն եւ անոնցմով կազմէ միակ խօսք մը, միակ պարբերութիւն մը :

Պօղոս (գրելով) . — Յուսիկ կ'ուսանի իւր աշխարհագրութեան դասն , — եւ արմուկները սեղանին կրթնցուցած է , — եւ կ'ուսանի ուշադրութեամբ , — վասն զի հարցաքննութիւնը մօտ է :

Պ. Մամբրե . — Ո՛հ , այդպէս չ'ըլլար . նախադասութիւններն իրարու ետեւէ շարել միայն բաւական չէ, այլ պէտք է շարադրել զանոնք : Եթէ ձեզի ըսէի որ մարդու պատկեր մը գծագրեցէ՛ք , եւ դուք գծէիք ասդին գլուխ մը , անդին իրան մը , աւելի հեռուն երկու թեւեր , եւ ասոնց քով երկու սրունքներ , մարդու պատկեր մը գծուած չէր ըլլար : Պէտք է որ մարմնոյ ամէն մէկ մասն իր պատշաճ տեղը դրուի : Պարբերութեան մը մէջ ալ , ամէն մէկ նախադասութիւն ունի իւր պատշաճ տեղը : Պարբերութիւն մը՝ կը նմանի մարմնոյ մը , եւ այս պատճառաւ է որ նախադասութիւնները կը կոչուին պարբերութեան « անդամներ » : Դո՛ւ շարադրէ տեսնեմ , Յովհա՛ննէս :

Յովհ. (գրելով) . — Յուսիկ՝ արմուկները սեղանին կրթնցուցած՝ ուշադրութեամբ կ'ուսանի իւր աշխարհագրութեան դասը , վասնզի հարցաքննութիւնը մօտ է :

Պ. Մամբրե . — Այս ձեւով շարադրուած սոյն պարբերութեան մէջ , զիտեցէ՛ք այն նախադասութիւնը զոր կ'ըստորագծեմ : Այն է որ կը բացատրէ գլխաւոր իրողութիւնն . ուրեմն կրնանք անուանել զայն՝ Գլխաւոր նախադասութիւն . Յուսիկ կ'ուսանի իւր աշխարհագրութեան դասն . ահա այս մասն է որ ամէնէն առաջ գրուեց ձեր ուշադրութիւնն . յետոյ դուք ձեզի հարցուցիք թէ ի՞նչպէս կ'ուսանի ինքն . համար կ'ուսանի , եւ ձեր հարցմանց ի պատասխանի՝ ուրիշ նախադասութիւններ եկան յրացունել զառաջինն . այն միւսներն ալ անուանենք ստորագաս նախադասութիւն :

Գլխաւոր նախադասութիւնը տան ճիրուհին է . միւսներն՝ օժանդակող սպասուհիներու պէս կը մտնեն խօսքին մէջ : Կրնանք յապաւել եւ յաւելուլ ստորադասներն , ինչպէս որ կրնանք սպասուհի մը ճամբել կամ նոր սպասուհի մը բերել : Բայց գլխաւոր նախադասութիւնը կը մնայ միշտ , քանզի անիկա՛ է տան տէրն ու հրամայողն :

Օրինակ մը տանք : Պատկերին մէջ կ'աւելցունեմ բաց պատուհան մը (Ձեւ 2.) : Կ'ենթադրեմ թէ փողոցին վրայ կը նայի այս պատուհանն՝ , ուսկից Յուսիկ կը լսէ իւր խաղացող ընկերաց ձայները : Նոր պարագայ մ'է այս՝ որ ծնունդ պիտի տայ նոր ստորադաս նախադասութեան մը : Պէտք էր որ այս ձայները փորձութեան մէջ ձգէին զՅուսիկ , սակայն այս բարի տղան կը մնայ իւր սեղանին

Ձեւ 2.

առջեւ : Արդ՝ մեր պարբերութեան մէջ այս իրողութիւնն ալ յայտնենք ի պատիւ Յուսիկին : Աւելցունենք ուրեմն . Երբոր ընկերները կը խաղային . Այս նոր ստորագասը չի կրնար մնաս մը պատճառել մեր գլխաւորին : Պօ'ղոս , այս նոր նախադասութիւնն ալ դի'ր պարբերութեան մէջ :

Պօղոս (գրելով) . — « Յուսիկ՝ արմուկները սեղանին կըրթնցուցած՝ ուշադրութեամբ կ'ուսանի իւր աշխարհագրութեան դասը , վասն զի հարցաքննութիւնը մօտ է , երբոր ընկերները կը խաղան : »

Պ. Մամբրե. — Յովհաննէս, աղէկ եղա՛ւ այս շարագրութիւնս :

Յովհ. — Ո՛չ, պա՛րոն :

Պ. Մամբրե. — Ի՛նչո՛ւ համար :

Յովհ. — Վասն զի պիտի կարծուի թէ ընկերները կը խաղան ա՛յն ատեն՝ երբ հարցաքննութիւնը կը մտտենայ. մինչդեռ՝ Յուսիկի ուսած ասե՛նն է որ իւր ընկերները կը խաղան : Պէտք է շարագրել սա՛պէս . « Երբոր ընկերները կը խաղան , Յուսիկ՝ արմուկները սեղանին կըթնցուցած՝ ուշադրութեամբ կ'ուսանի իւր աշխարհագրութեան դասը , վասն զի հարցաքննութիւնը մօտ է : »

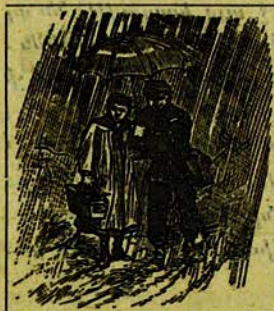
Պօղոս. — Բայց ո՞վ պիտի ցուցնէ մեզի թէ ի՛նչպէս պէտք է շարահասել նախադասութիւններ :

Պ. Մամբրե. — Ո՞վ . ձեր երկու ականջներն : Անդադար պիտի կրկնեմ ձեզի այս բանը . խօսք մը կամ պարբերութիւն մը գրելէ առաջ՝ ականջ դրե՛ք անոր : Ձեր ականջը պիտի ըսէ ձեզի թէ ասիկա պատշաճ է կամ ասիկա պատշաճ չէ : Ա՛յն ատեն միայն գրեցէ՛ք՝ երբոր ձեր ականջը կ'ըսէ . Գոհ եմ , կրնաս գրել :

Գլխաւոր նախադասութեանց քով անելցուցէ՛ք այն ստորագրանքը զորս կը թելադրեն պատկերներն ու հարցումները :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 9 .

1. Լեւոն կը պաշտպանէ իւր փոքրիկ քոյրը (Գլխ. նխգ.) :

գլխաւոր նախադասութեան վրայ անելնայի՛ք գաղափարներ :

Ի՛նչո՞վ :

Ի՛նչո՞ւ համար :

Տեսէ՛ք այս անցք գեղքերն . ո՞ւր կ'երթան :

Ի՛նչ կը մտածէք Լեւոնի նկատմամբ :

2. Մայրը կ'օրէ իւր մանկիկը (Գլխ. նխդրթ.) :

Գլխ. նախադասութեան վրայ
աւելնալիք գաղափարներ :

Ո՛ւր է մայրն :

Ի՞նչպէս կ'օրէ իւր մանկիկն :

Ինչ՞ու համար :

Այն միջոցին ի՞նչ կ'ընէ հայրը :

3. Զարեհ այլ եւս չի համարձակիր վար իջնել (Գլ. նխդր.) :

Գլխաւոր նախադասութեան
վրայ աւելնալիք գաղափարներ :

Զարեհ ինչ՞ու համար ելած
է ինձօրենի՞ն վրայ :

Ինչ՞ու համար այլ եւս չի
համարձակիր վար իջնել :

Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր

8. Պարբերութիւն մը կրնայ կազմուիլ շատ մը նախադասութիւններով՝ որք կը կոչուին պարբերութեան անդամներ :

Օրինակ. Խնայողական սնտուկն այնպիսի հաստատութիւն

մ'ի (1⁰ նխագթ.) — որ կ'ընդունի փոքրիկ խնայութիւններն (2⁰ նխագթ.) — եւ որ զանոնք կը վերադարձունե աւանդատուներուն (3⁰ նխագթ.) — երբոր ուզեն (4⁰ նխագթ.) :

9. Գլխաւոր կը կոչուի այն նախագասութիւնն որ կը բացատրէ գլխաւոր իրողութիւնն, այսինքն՝ այն իրողութիւնն որ ամէնէն աւելի կը գրաւէ մեր ուշադրութիւնն :

10. Ստորագաս կը կոչուին այն նախագասութիւնք որ գլխաւորին վրայ կ'աւելնան՝ զայն ամբողջացունելու համար :

Օր. Զպիտի գղջաս բնաւ այն բարեգործութեանց համար (գլխ. նխագս.) զորս ընես այլոց (ստորգ. նխագթ.) :

11. Նախագասութեանց տեղը . — Պարբերութեան մը մէջ, մէն մի նախագասութիւն պէտք է դրուի իւր պատշաճ տեղը :

Պետք չէ ըսել . կառապանն իւր ձիւրը քալեցունելու համար մտրակեց — եւ զանոնք կառքին լծեց (քանզի նախ պէտք է լծել եւ ապա մտրակել) :

Այլ պետք է ըսել . — կառապանն իւր ձիւրը կառքին լծեց — եւ քալեցունելու համար մտրակեց զանոնք :

12. Վստահեցի՛ք մեր ականջին . — Ականջն է այն լաւագոյն առաջնորդն որ կրնայ ցուցնել մեզի թէ ո՛րն է նախագասութեանց պատշաճ տեղն :

13. Այն ատեն միայն դրեցէք պարբերութիւնն, երբ ձեր ականջը կը հաւնի անոր եւ կ'ըսէ . Գոհ եմ :

ՀԱՐՑՄՈՒՆԻՐ. — 8. Պարբերութիւն մ'ի՞նչ բանէ կրնայ կազմուիլ . — 9. Ի՞նչ է դիւաւոր նախագասութիւնն . — 10. Ո՞ր նախագասութիւնը կը կոչուի ստորագաս . — 11. Պարբերութեան մը մէջ, ո՞ւր պէտք է դրուի մէն մի նախագասութիւն . — 12. Այս պարագայի մէջ ո՞րն է լաւագոյն առաջնորդն . — 13. Ե՞րբ պարտեք գրել պարբերութիւնը :

Գ Ա Ս Գ .

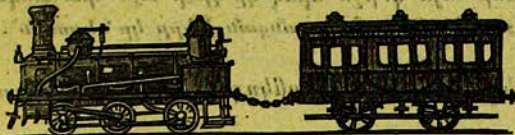
Շոգեկառք
(գլխ. նիդար.)

Շղթայ
(շաղկապ)

Նրկաթակառք
(ստրդս. նիդար.)

Պ. Մամբրե. — Լա՛ւ հասկցէ՞ք թէ խօսք մը կամ պարբերութիւն մը, որքան եւ երկայն լինի, կը վերածուի միշտ մէկ գլխաւոր նախադասութեան՝ որու հետ կը կապուին ստորադաս նախադասութիւններ, ինչպէս որ կը կապուին երկաթակառքերը (ձեւ 5) շոգեկառքի մը հետ (ձեւ 3). Կա-

գլխ. նիդար. շաղկապ (գոռ) ստրդս. նիդար.
պատիժ կրեցի վասն զի յանցանք գործեցի

Ձեւ 3.

Ձեւ 4.

Ձեւ 5.

Շոգեկառք

Շղթայ

Նրկաթակառք

ռախուժք մը կրնայ լինել աւելի կամ նուազ երկայն, բայց կ'ունենայ միշտ մէկ շոգեկառք մը : Այսպէս ալ, խօսք մը կրնայ լինել աւելի կամ նուազ երկայն, բայց անոր մէջ կը գտնուի միշտ մէկ հատ գլխաւոր նախադասութիւն որ՝ շոգեկառքին նման՝ կը քարչէ եւ շարժման մէջ կը գնէ միւս բոլոր կառքերն :

Նրկաթակառքերն իրարու հետ կապուած են պտուճակներով ու շղթաներով (ձեւ 4) : Նախադասութիւններն ալ իրարու հետ կը կապուին այնպիսի բառերով որ շղթայի պաշտօնը կը կատարեն : Միայն թէ, խօսքի մը մէջ՝ պարտաւորիչ չէ սկիզբը գնել միշտ գլխաւոր նախադասութիւնն, եւ թէ՛ ստորադասները կցող կապերն համանման չեն, Տեսնենք հիմայ այս կապերուն գլխաւորներն, եւ վարժուինք գործածելու դանոնք :

Յարաբերական Գերանուն

Յարաբերական բառը կը նշանակէ՝ յարաբերութիւն մը, կապակցութիւն մը յայտնող: Երբոր մէկու մը հետ կապուած ըլլաք, կ'ըսէք թէ յարաբերութիւն ունիք անոր հետ: Յարաբերական ըսելով պիտի հասկնանք թէ բան մը կապակցութիւն ունի ուրիշ բանի մը հետ:

Արդէն կը ճանչէք զուք այս դերանունն. — որ. որոյ, ոյր կամ որուն. որուն, ում կամ որու. զոր. յորմէ կամ որմէ. որով. որք կամ որոնք. որոց, ոյց կամ որոնց. զորս կամ զորոնք. յորոց կամ որոնցմէ. որովք կամ որոնցմով:

Գնա բե՛ր այն գիտքն որ կը գտնուի սեղանին վրայ:

Ձիւն զոր երէկ գնացիր՝ հիւանդ է:

Կորուսի այն գրիչն որով կը գրէի այս հրահանգն:

Այն տղան որոյ բոլոր յանցանքները կը ներուխն՝ չար կը շինի:

Լաւ կը ֆնանանք այն անկողնոյն մէջ որում ընտելացած ենք:

Գլխաւոր նախադասութեան վրայ ստորադաս նախադասութիւն մ'աւելցնելով՝ պարբերութիւններ կազմեցէ՛ք:

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 10.

1. Շաղափը կը շինեն կերովու աւազով . . . (սարգս. նիգաթ. որոյ սկիզբը գտնուի սոց 4-5):
2. Քիչին կըշուած գեղը կը արուի այն հիւանդներուն . . . (սարգ. նիգս. սոց 4-5 սկսեալ):
3. Այն քարն . . . (սո. նիգս. սոզ սկսեալ)՝ մամուռ չի բռներ:
4. Այդ տղուն գիրք փոխ մի տաք. ատիկա կ'ազատուէ բոլոր այն գիրքերը . . . (սո. նիգս. սոց 4):
5. Այն աշակերտն . . . (սո. նիգս. սոզ սկսեալ)՝ պիտի վարձատրուի:
6. Յովհաննէս . . . (սո. նիգս. սոզ 4), սիրելի եղած է ամէնուն:
7. Լեւոն . . . (սո. նիգս. սոզ 4), բարեկամ չունի:
8. Սերէ՛ վարժապետդ . . . (սո. նիգս. սոց 4):
9. Ուսանողի մը համար ամէնէն պատուական գիրքն այն է . . . (սո. նիգս. սոզ 4):

Ե ա զ կ ա պ

Շաղկապ կոչուած բառն ալ՝ յարաբերական դերանուան պէս՝ կը նշանակէ կապ կամ կապակցութիւն : Սկսի՛նք հիմայ սովորիլ թէ ի՛նչպէս պէտք է գործածել ամէնէն սովորական շաղկապներն : — Հետեւեալ շաղկապները՝ գլխաւորին հետ կը կապեն այն ստորագրաս նախագասութիւնն որով կ'ուզենք յայտնել ժամանակի գաղափար մը :

Երբ , երբոր . — Պէտք է ներս տանիլ խոսն , երբ կամ երբոր չորցած է :

Յորմեհետեւ . — Պէտքու բարեկիրք տղայ մը դարձած է , յորմեհետեւ աշակերտած է մեր վարժարանին :

Մինչ , մինչդեռ . — Մինչ ընկերներս կը խաղան , ես դասս կը պատրաստեմ :

Մինչէն որ . — Վարժապետը կը յեղյեղի իւր բացատրութիւնները , մինչէն որ աշակերտը լաւ մը հասկնայ :

Այն ինչ . — Այն ինչ ելայ անկողնէս , պատուհանները բացի :

Կետերուն տեղ դրե՛ք այն շաղկապն որ ամենեւն անելի կը յարմարի խօսքին :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 11 .

1. Վարժարանի մէջ պարապ ժամանակ անցունելուդ վրայ շատ պիտի գղջաս . . . (շաղկապ) չափահաս լինիս :

2. Բժիշկը կը փութայ պլցելէլ . . . (շղկ) կը կոչուի հիւանդին տնէն :

3. Պէտք չէ որ գլուխդ բանաս . . . (շղկ) քրտնած լինիս :

4. Այս անմիան . . . (շղկ) հարստացած է , սկսած է հպարտանալ :

5. Այն մարդն որ կ'աշխատի . . . (շղկ) երիտասարդ է , պիտի կըրնայ հանդիստ վայելէլ . . . (շղկ) ծերանայ :

6. Երաւի տակ մի՛ կենաք . . . (շղկ) արտու՛մ լինի :

7. Այն տանն միայն պէտք է խաղաս . . . (շղկ) դասերդ պատրաստած ես արդէն :

8. . . . (շղկ) հրամայեն ծնողք , աղջոք պարտին փութով հասնողի :

9. Պէտք չէ որ պաղ ջուր խմես . . . (շղկ) քրտինքդ ցտմբէ :

Պ. Մամբրե . — Ահաւասիկ ուրիշ տեսակ շաղկապներ . — Գանգի, գի . — Ամէն ոք կը սիրէ զՅովաննէս , քանգի բարեկիրթ է :

Վասն գի . — Կը պատժեմ զքեզ , վասն գի անհնազանդութիւն ըրիր :

Որովհետեւ , ըստ որում . Պէտք է որ դասերս անպատճառ պատրաստեմ , որովհետեւ վարժապետս այնպէս պատուիրած է ինձ :

Որպէս գի . — Հօրմէս ստակ պիտի ուզեմ , որպէս գի թուղթ գնեմ :

Այս շաղկապները կը յայտնեն բացատրութիւն մը , այսինքն կը ցուցնեն բանի մը պատճառը կամ նպատակը :

Կետերուն տեղ դրէք ստորադաս նախադատութիւն մը՝ նշանակելով շաղկապով :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 12 .

1. Մէհրան կուլայ , էնդէ
2. Պարտիմք հնազանդիլ մեր ծնողաց , բնդէ
3. Պարտիմք սիրել ու յարգել մեր վարժապետն , որպէս
4. Դասերդ լաւ պատրաստէ , որդէ զէ
5. Ուրիշներու թերութեանց ներքէ , որդէ զէ
6. Մնողացդ ու վարժապետիդ բոլոր պատուէրները կատարէ , զէ

Պ. Մամբրե . — Երբ գովեստ ընդունիս , մի՛ հպարտանար բնելու տեղ՝ եթէ ըսէի . Գովեստ ընդունած ստեղծ մի՛ հրպարտանար , տարբեր բան մը կ'իմանայիք :

Յովն . — Ո՛չ , միեւնոյն բանը կ'իմանանք :

Պ. Մամբրե . — Այո՛ , ճիշդ միեւնոյն բանը կ'իմացուի այս երկրորդ ձեւով եւս . Նոյնպէս կրնանք ըսել . Դասերդ պատրաստելի յետո՛յ միայն պէտք է խաղաս , փոխանակ ըսելու . Ա՛յն ատեն միայն պէտք է խաղաս , երբոր դասերդ պատրաստած ես արդէն :

Ուշադրութեամբ բաղդատեցէ՛ք հետեւեալ պորբերու-
թեանց երկու ձեւերը :

Փոխանակ ըսելու

1. Ծառի տակ մի՛ կենաք, երբ որոտում լինէ :
2. Յովհաննէս բարեկիրթ տղայ մը դարձած է, յորմէ հետեւ շէկերոյ՛ն է մեր դպրոցին :
3. Մինչ ընկերներս կը խոշոն, ես դասս կը պատրաստեմ :
4. Այն ինչ ծագեցաւ արեգակն, անկողնէս ելայ :
5. Յակոբ կը սիրուի, լաւն ղէ բարի է :
6. Կը մտիմ. լաւնդէ հազուսս բարակ է :
7. Հօրմէս ստակ առի, որպէս ղէ բուրբ քնեմ :
8. Պէտք չէ որ պաղ ջուր խմես, ինչեւ որ ֆրսիւնֆոյ ցո՛ւնի :

Կրճաճ ըսել

1. Ծառի տակ մի՛ կենաք որոտում եղա՛մ որտե՛ն :
2. Յովհաննէս բարեկիրթ տղայ մը դարձած է՝ մեր դպրոցին շէկերե՛ն է լի :
3. Ընկերներուս խոշոն՝ մեջըն՝ ես դասս կը պատրաստեմ :
4. Արեգակը ծագելուն պէ՛ս անկողնէս ելայ :
5. Յակոբ՝ բարի ըլլալուն համար՝ կը սիրուի :
6. Հազուսս բարակ ըլլալուն դարձաւ՝ կը մտիմ :
7. Թուրք քնելու համար ստակ առի հօրմէս :
8. Քրսիւնֆոյ ցո՛ւնիէ տաղ (կամ՝ ցո՛ւնի)՝ պէտք չէ որ պաղ ջուր խմես :

Կը տեսնէք հիմայ թէ ժամանակ, պատճառ, նպատակ ցուցնող ստորագրաս նախադասութիւններն են որ կրնանք շատ անգամ այսպէս երկու ձեւով բացատրել : Յովհաննէս, այս օրինակներուն մէջ դիմացէ դիմաց դրուած երկու ձեւերն իրարու հետ բաղդատելով, եւ նօտրագիր բառերուն լաւ ուշադրութիւն ընելով, կրնա՞ս ըսել ինձ թէ ինչ կերպով կատարուած են այս ձեւափոխութիւնք :

Յովն. — Կը տեսնեմ թէ ժամանակ, պատճառ, նպատակ ցուցնող շարկապներուն տեղ այլ եւ այլ նախադրութիւններ դրուած են ստորագրաս նախադասութեանց ծայրը :

Պ. Մամբրե . — Ահաւասիկ ուրիշ տեսակ շաղկապներ . —

Քանգի, զի . — Ամէն ոք կը սիրէ զՅովհաննէս , քանզի բարեկիրթ է :

Վասն զի . — Կը պատժեմ զքեզ , վասն զի անհնազանդութիւն ըրիր :

Որովհետեւ , ըստ որում . Պէտք է որ դասերս անպատճառ պատրաստեմ , որովհետեւ վարժապետս այնպէս պատուիրած է ինձ :

Որպէս զի . — Հօրմէս ստակ պիտի ուզեմ , որպէս զի թուղթ գնեմ :

Այս շաղկապները կը յայտնեն բացատրութիւն մը , այսինքն կը ցուցնեն բանի մը պատճառը կամ նպատակը :

Կետերուն տեղ դրե՛ք ստորադաս նախադասութիւն մը՝ նշանակելով շաղկապով :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Դ 12 .

1. Մէհրան կուլայ , էնդէ
2. Պարտիմբ հնազանդիլ մեր ծնողաց , Կնդէ
3. Պարտիմբ սիրել ու յարգել մեր վարժապետան , որովհետեւ
4. Դասերդ լու պատրաստէ՛ , որչե՛ղ զէ
5. Ուրիշներու թերութեանց ներէ՛ , որչե՛ղ զէ
6. Ենողացդ ու վարժապետիդ բոլոր պատուէրները կատարէ՛ , զէ

Պ. Մամբրե . — Երբ գովեստ ընդունիս , մի՛ հպարտանար բռնու տեղ եթէ ըսէի . Գովեստ ընդունած ատենդ մի՛ հրպարտանար , տարբե՞ր բան մը կ'իմանայիք :

Յովն . — Ո՛չ , միեւնոյն բանը կ'իմանանք :

Պ. Մամբրե . — Այո՛ , ճիշդ միեւնոյն բանը կ'իմացուի այս երկրորդ ձեւով եւս . Նոյնպէս կրնանք ըսել . Դասերդ պատրաստելի լետո՛յ միայն պէտք է խաղաս , փոխանակ ըսելու . Ա՛յն ասեմ միայն պէտք է խաղաս , երբ որ դասերդ պատրաստած ես արդէն :

Ուշադրութեամբ բաղդատեցէ՛ք հետեւեալ պորբերու-
թեանց երկու ձեւերը :

Փոխանակ ըսելու

1. Ծառի տակ մի՛ կենաք,
երբ որոտում լինէ :
2. Յովհաննէս բարեկիրթ
տղայ մը դարձած է, յիշե՛
հետեւ շէկերդէն է մեր դպր-
րոցին :
3. Մէնչ ընկերներս չը
խոչն, ես դասս կը պատ-
րաստեմ :
4. Այն ինչ ծագեցաւ արե-
գակն, անկողնէս ելայ :
5. Յակոբ կը սիրուի, լաւ
չէ բարի է :
6. Կը մտիմ. լաւնդի հա-
զուսս բարակ է :
7. Հօրմէս ստակ առի, չը-
պէս չէ թուղթ քնեմ :
8. Պէտք չէ որ պաղ ջուր
խմես, յիշե՛ չը ֆրսիւնֆ
ցամի :

Կրճակ ըսել

1. Ծառի տակ մի՛ կենաք
որոտում եղծո՛ւրէն :
2. Յովհաննէս բարեկիրթ
տղայ մը դարձած է՝ մեր
դպրոցին շէկերդէն է
լիւր :
3. Ընկերներուս խոչոցո՛ծ
ճիշտն՝ ես դասս կը պատ-
րաստեմ :
4. Արեգակը ծագելուն պէս՝
անկողնէս ելայ :
5. Յակոբ՝ բարի լաւուն
համար՝ կը սիրուի :
6. Հազուսս բարակ լաւ-
ուն պարտաւոր՝ կը մտիմ :
7. Թուղթ քնելու համար
ստակ առի հօրմէս :
8. Քրտիւնֆ ցամիւն ստալ
(կամ՝ ցամիւն) պէտք չէ որ
պաղ ջուր խմես :

Կը տեսնէք հիմայ թէ ժարեանակ, պատճառ, նպատակ
ցուցնող ստորագրաս նախադասութիւններն են որ կրնանք
չստանալ այսպէս երկու ձեւով բացատրել : Յովհաննէս,
այս օրինակներուն մէջ դիմացէ դիմաց դրուած երկու ձեւերն
իրարու հետ բաղդատելով, եւ նտարագիր բառերուն լաւ
ուշադրութիւն ընելով, կրնա՞ս ըսել ինձ թէ ինչ կերպով
կատարուած են այս ձեւափոխութիւնք :

Յովն. — Կը տեսնեմ թէ ժարեանակ, պատճառ, նպատակ
ցուցնող շաղկապներուն տեղ այլ եւ այլ նախադրութիւններ
դրուած են ստորագրաս նախադասութեանց ծայրը :

9. Մամբրէ . — Ճշմարիտ է : Բայց ստորադաս նախադասութեանց դիմաւոր թայնն ալ փոփոխութիւն մը չեն կրած :

Յովն . — Այո՛, այո՛ . ստորադաս նախադասութեանց դիմաւոր թայնը տեղ ալ գործածուած են անդիմներ՝ որք խնդիր եղած են նախադասութեանց :

9. Մամբրէ . — Ուրեմն գուց ալ հետեւեալ Հրահանգաց ոտորագաս նախադասութիւնները ձեւափոխեցէ՛ք՝ պատշաճ նախադասութիւններ գործածելով շաղկիասներուն տեղ :

Հ Ր Ա Ն Ա Ն Գ 13 .

1. Երբոր սրէիւն ճարձ ճիւղ, սխաբները կը վերագառնան արօտատեղիէն :
2. Որտորչն՝ հրացանով զինուած՝ գաշտերը կը շրջէ, որդիդ սր Գրիտ :
3. Այս ազան շուտ կը յոգնի, ինչպէ՛ս Գրիտ յոգ արտօնած է :
4. Միւրեւ ճարձ Իսահակի Գրիտը զճարձ էր, ես սեղանի սպասները շարեցի :
5. Պետրոսի առաջնական զինակը բարեբաճ է, յարգիտի ճարձաճարձութիւն չունի :
6. Պօղոս ծաղիկներ կը հաւաքէ, որդիդ Գրիտ ինչ յօրինի :
7. Կը ներքեմ քեզ, ըստ որում յանցանք Իսահակի յոգ :
8. Երբոր ճարձ Իսահակ Գրիտ, Մարիամ կը հոգայ անական գործերը :

Հ Ր Ա Ն Ա Ն Գ 14 .

1. Ծաղիկները Թաւամեցան : որդիդ սր ճարձ ճիւղ :
2. Այն ատեն միայն կրնաք հաճոյք զգալ զբոսանքէ, երբոր լուրստ է Գրիտ :
3. Առաւօտուն՝ սենեկին պատուհանները կը բանամ, որդիդ սր ճարձ ճիւղ :
4. Միւրեւ սր սրէիւն ճարձ, շաղկիտ կրնաք շրջագայութիւն ընել :
5. Երկաթը պէտք է ծեծել, երբ որ է :
6. Յարգիտի երկաթի Գրիտի հասարակութիւն, ճամբորդութիւնը շատ ատանցած է :
7. Այն ինչ Գրիտի Գրիտի սրէիւն, հեռագրով պիտի հաղորդեմ քեզ :

Պ. Մամբրե . Երբոր երկու նախադասութիւնք՝ պատճառ
կամ նպատակ ցուցնող շողկապներէն մէկովը կապուած լի-
նին , կ'իմանանք թէ անոնք իրարու հետ համաձայն են բա-
րեկամներու պէս : Ընդհակառակն , կան այնպիսի շողկապ-
ներ որ հակաբանութիւն մը կը յայտնեն , ինչպէս են հետեւ-
եալները :

Բայց . — Լեռն ուշիւ ե , բայց չի սիրեր աշխատիլ :

Սակայն . — Գիրս փոխ կուտաւ քնք , սակայն կը խընդ-
րեմ որ չաղտոտես զայն :

Թեեւ , քեպիտ , քեպիտե . — Կրնաւ քիչ մը դրաւ տաշ
այս աղխտին , քեպիտե հարուստ չեմ :

Այս շողկապները կը ցուցնեն թէ երկու նախադասու-
թիւններն անհամաձայն են , այնպէս որ՝ կարծես թէ իրարու
դէմ պայքար կը մղեն :

Նօտրագիր շողկապներով սկսող ստորագրաւ նախադա-
սութիւն մը դրէք կէտերուն տեղ .

Ճ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 15

1. Կը ներեմ քեզ , --ոյն . . .
2. Գրեւ փոխ կուտամ քեզ , --ոյն . . .
3. Եղէքը կը ծռի , Բայց . . .
4. Այս կտաւը գիմացկուն չէ , Բեդդե . . .
5. Երջանիկ ըլլալու համար հարսութիւն գիղել կուզեն մարդիկ ,
Բայց . . .
6. Աշակերտաց արգիլուած չէ խաղալ , --ոյն . . .
7. Թեդդ . . . , լաւ կը հասկնամ վարժապետին գտափոտու-
թիւններն .
8. Երբորս տակաւին շուռըջալ , Բե . . .

Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր

14, Ստորագրաւ նախադասութիւնք զլիւսաբերին հետ կը
կապուին՝ կամ յարաբերական դերանունով (որ, զոր, յորմէ,

որով, եւն), եւ կամ շաղկապով մը (երբոր, վասնզի, բայց, եւն) : Օրինակ՝

Պարտիմք օգնել անոնց — որ (յրբ. դրնուն) կը տառապին :
Հօրս արհեստին պիտի հետեւիմ — երբոր (չղկ.) վարժա-
բանէն ելնեմ :

15. Կան շաղկապներ որ ժամանակի դադարիար մը կը բացատրեն : Ինչ. երբ, յորմեհեհեհ, մինչդեռ, եւն : Օրինակ՝
Վարժապետս կ'ուրախանայ — երբ լաւ սովորած լինիմ դաս :

16. Կան ուրիշ շաղկապներ որ կը բացատրեն բանի մը պատճառը կամ նպատակն, եւ կը ցուցնեն թէ իրենց կապած նախադասութիւններն համաձայն են իրարու հետ : Ինչ. քանզի, վասնզի, որպէսզի, եւն : Օրինակ՝

Պօղոս պիտի վարձատրուի — վասնզի լաւ կ'աշխատի :

17. Ժանհանակ, պատճառ, նպատակ ցուցնող շաղկապներուն տեղ՝ շատ անգամ՝ ասեն, ի վեր, պէս, հարևար, եւն :
Նախադրութիւնները կը գործածուին՝ ստորագաս նախադասութեան բայն անդեմի փոխուելով : Օրինակ .

Փոխանակ բսելու

երբոր տուն երթամ, պիտի համբուրեմ հօրս ձեռքը :

Յակոր օրըստօրէ կ'ապականի, վասնզի չար սղոց հետ կը պտըտի :

Կրնայ բուի

Տուն գացած ատենս՝ պիտի համբուրեմ հօրս ձեռքը :

Յակոր՝ չար սղոց հետ պտըտելուն պատճառաւ՝ օրըստ օրէ կ'ապականի :

18. Կան ուրիշ տեսակ շաղկապներ որ համաձայնութիւն չեն ցուցներ, այլ հակաբանութիւն մը կը յայտնեն : Օրինակ.

Կը սիրեմ զքեզ — բայց կ'ատեմ քու թերութիւններդ :

Հարցմունք . — 14. Ստորագաս նախադասութիւնք ինչով կը կապուին գլխաւորին հետ : — 15. — Ո՞ր շաղկապները կը յայտնեն ժամանակի դադար մը : — 16. Ո՞ր շաղկապները կը յայտնեն պատճառ կամ նպատակ : — 17. Այս շաղկապներուն տեղ ի՞նչ բաներ կրնան գործածուիլ և ի՞նչ պայմանաւ : — 18. Ո՞ր շաղկապներն են որ հակաբանութիւն մը կը յայտնեն :

Դ Ա Ս Դ .

Յաջողակ առակերսին գիւտերը

Պ. Մամբրե. — Մինչեւ ցարդ ցուցածներս դիւրին բաներ են, եւ դուք ամէնքդ ալ կրնաք ընել զանոնք . այնպէս չէ՞ . Բայց հիմայ պիտի զբաղինք ուրիշ տեսակ կրթութեամբ մը , եւ պիտի տեսնենք թէ ձեր մէջէն ո՞րն է ամենէն աւելի արթուն միտք ունեցողը : Գրատախտակին վրայ կը գրեմ սա խօսքը : Լեւոն՝ որ արգիշուած է դաստանին մեջ , պատահանէն կը նայի իւր ընկերներուն որք կը խաղան քակին մեջ :

Եթէ աւելցունէինք անական մը կամ մակբայ մը , պիտի տեսնէինք թէ ո՞րչափ աւելի լաւ պիտի ըլլար այս խօսքն : Ըսէ՛ տեսնեմ , Յովհաննէս , ի՞նչ կերպարանք ունի Լեւոն , երբոր արգիշուած տեղէն կը տեսնէ իւր խաղացող ընկերներն :

Յովն. — Տխուր է , պարոն :

Պ. Մամբրե. — Գրե՛նք . տխրագին կը նայի : Եւ հիմայ , ըսէ՛ նաեւ թէ խօսքն ինչո՞ւ համար աւելի լաւ կ'ըլլայ , եթէ գուարթ անականն աւելցունենք ընկերներ բառին վրայ :

Յովն. — Ի հարկէ , պարոն . ընկերներն ո՞րչափ աւելի զբօսուն՝ այնչափ աւելի կը տխրի Լեւոն զանոնք դիտելով :

Պ. Մամբրե. — Բաղդասանք երկու խօսքերն :

Հասարակ խօսք

Լեւոն՝ որ արգիշուած է դասարանին մէջ , պատուհանէն կը նայի իւր ընկերներուն որք կը խաղան քակին մէջ :

Յաջողակ առակերսին խօսքը

Լեւոն՝ որ արգիշուած է դասարանին մէջ , պատուհանէն տխրագին կը նայի իւր գուարթ ընկերներուն որք կը խաղան քակին մէջ :

Այսպէս , յաջողակ աշակերտ մ'երբոր պարբերութիւն մը կը յօրինէ , պետք եղած տեղը կրնայ աւելցունել անական մը կամ մակբայ մը : Ուշի՛մ աշակերտն է որ կրնայ լաւա-

գոյն կերպով գտնել այս բաներն : Ահա ասոնք են յաջողակ աշակերտին գիւտերն : Այս կերպով՝ խօսքը կը լինի աւելի բացայայտ , այնպէս որ՝ իրերն ու անձերը կը տեսնենք իրենց գոյնովն , իրենց գործերովն , իրենց կերպարանքովն , իրենց յարժումներովն : Անոնք ուրիշ օրինակ մը :

Գիշեր մը , յանկարծ կը շտեմ ձայն մը՝ որ կ'արթնցունէ զիս . անկողնես կը ցատկեմ , պատուհանը կը վազեմ , եւ կը նշխարեմ շոյս մը՝ որմէ կ'իմանամ թէ հրդեհ կայ : Պօ'ղոս , կրնա՞ս ամբողջացունել այս խօսքը նոր գիւտերով :

Պօղոս . — Մթին գիշեր մը . . .

Պ. Մամբրե . — Այդ բառն անօգուտ է : Պատմող մարդը կը քնանար եւ գիշերուան գոյնին ուշադրութիւն չէր կրնար ընել : Այդ բառը լաւ պիտի պատշաճէր , եթէ խօսէինք՝ օրինակի համար՝ տղու մը վրայ որ ձամբան կորուսած է մթին գիշեր մը . վասնզի այն ատեն այս բառով կը բացատրուէր տղուն սարսափն : Այս տեղ աւելի՛ կը յարմարի շոյն բառը . լուսեման մէջ աւելի աղէկ կը լսուի ձայն մը :

Պօղոս . — Յանկարծ կը լսեմ ձայն մը . . . յեղակարծ ձայն մը . . .

Պ. Մամբրե . — Բայց քանի որ յանկարծ բառը կայ արդէն , աւելորդ է ըսել թէ յեղակարծ էր ձայնը : Մանաւանդ մի՛ կարծեր թէ անպատճառ ածական մը պէտք է դնել ամէն գոյականի քով . կրնանք անփոփոխ պահել այս մասն : Անցնինք յաջորդ նախադասութեան . ըսէ՛ նայիմ , Յովհաննէս :

Յովհ . — . . . Ձայն մը՝ որ զիս կ'արթնցունէ . . . ընդդէմ :

Պ. Մամբրե . — Շա՛տ լաւ գտար : Դու ա՛ռ նայիմ , Պօ'ղոս :

Պօղոս . — Պատուհանը կը վազեմ . . . զոց պատուհանը կը վազեմ :

Պ. Մամբրե . — Աղէկ չէ այդ . շատ հաւանական է որ դո՛ւ ալ պատուհանը բաց չես ձգեր պատկած միջոցիդ : Այս տեղ եթէ կարեւորութիւն ունեցող բան մը կայ , ոչ թէ պատուհանն է այն , այլ դու ի՛նքնդ , քո՛ւ ըրածդ , քո՛ւ զգացածդ :

Յովհ . — Եթէ ըսէինք . պատուհանը կը վազեմ սարսափահար :

Պ. Մամբրէ, — Լա՛ւ է, շարունակէ՛ :

Յովհ. — . . . Եւ կը նշմարեմ բոսորագոյն լոյս մը :

Պ. Մամբրէ. — Աշէ՛կ գտար. այդ գոյնը լաւ կը պատշածի. ատով է որ կ'իմանանք թէ հրդեհ կայ : Բաղդաստե՛նք հիմայ մեր երկու պարբերութիւններն :

Հասարակ խօսք

Գիշեր մը, յանկարծ կը լըսեմ ձայն մը՝ որ կ'արթընցունէ զիս. անկողնէս կը ցատկեմ. պատուհանը կը վազեմ, եւ կը նշմարեմ լոյս մը՝ որմէ կ'իմանամ թէ հրդեհ կայ :

Յաջողակ առակերօին խօսք

Լռին գիշեր մը, յանկարծ կը լսեմ ձայն մը՝ որ զիս կ'արթնցունէ ընդոս : Անկողնէս կը ցատկեմ, պատուհանը կը վազեմ սարսափահար, եւ կը նշմարեմ թորագոյն լոյս մը՝ որմէ կ'իմանամ թէ հրդեհ կայ :

Հետեւեալ Հրահանգաց մեջ աւելցուցե՛ք պատշաճ ածական մը կամ մակբայ մը :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 16.

1. Երբոր . . . (ածկն.) քամին կը փչէ գուրոն, սրբափ հաճելի է լաւ . . . (ածկն.) սենեակն ուր կրակը կը ճարճառէ . . . (մակբայ) :
2. Եբբ Պօղոս սրթին վրայ կը տեսնէ . . . (երկու ածկ.) խաղաղ, բերին ջուրերը կը վազեն :
3. Անկողնէս ելնելուս պէս՝ պատուհանը կը բանամ եւ կը շնչեմ առաւօտեան . . . (երկու ածկ.) օդը :
4. . . . (ածկ.) երկաթագործը կայծեր կը ցոյտեցունէ իւր . . . (ածկ.) մուրճին տակէն :
5. . . . (ածկ.) կատուն կը կծկաի կրակին մօտ :
6. . . . (ածկ.) խեճեր կը նշմարուին . . . (ածկ.) գետին յատակն :
7. Արայան՝ որ առտուն կանուխ գէպ ուղիղ կը բարձրանայ . . . երկնից մէջ եւ . . . (մկբ.) կ'երգէ, կարծես՝ գահաւթիւն կը մտաուցանէ . . . (ածկ.) արեւուն համար զոր Աստուած կը շողացունէ . . . (ածկ.) Թռչուններուն վրայ :

1. Լեւոն ծերունիին մտեցաւ . . . (մկբ.) հանելով իւր գլխարկը :
2. Փաթարիկը մտա է . արգէն փայլակները կը պատռեն . . . (ածկ.)
- ամպերն . հեռաւոր սրտաման մը . . . (ածկ.) դարձաւ կը լուսի :
3. Երեկոյ է . . . (ածկ.) ձիերը վարուցանէն կը վերագառնան . . . (մկբ.) :
4. Մարիամին նայէ՛ . տե՛ս ինչպէս այդ . . . (ածկ.) փոքրիկ աղջիկն՝ իւր կիրակնօրեայ . . . (ածկ.) շրջագդեան հազած՝ կը պալտի . . . (մկ.) :
5. Հա՛յրիկ , կ'ուզէի . . . (ածկ.) նամակ մը գրել քեզի , բայց . . . (ածկ.) խօսքեր չեմ կրնար յօրինել . ուտի . . . (մկբ.) կ'ըսեմ թէ շահ կը սիրեմ գրել :
6. Փոքրիկ Սիտակը գետին մէջ ինկաւ . տհա աներեւոյթ կ'ըլլայ . . . (ածկ.) Զուրբունն տակ . բայց իւր մեծ եղբայրը կը վաղէ . . . (մկբ.) կը սուզի Զուրին մէջ , կը բռնէ զՍիտակ որ նուազած է , և գետեզրը կը հանէ . . . (ածկ.) աղանձ բալբոլին . . . (ածկ.) :
7. Սաստիկ հով մը կը փչէ . ճամբուն . . . (ածկ.) փռին կը բարձրանայ . . . (մկբ.) :

Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր

19). Պարբերութիւն մը գրելու ատեն , պէտք եղած տեղն աւելցունելու է պատշաճ ածական մը կամ մակրայ մը :

20. Ասոնցմով աւելի վայելուչ կը լինի խօսքն : Օրինակ. Սիրտերնիս կը դողայ , երբոր կը տեսնենք թէ ձկնորսին մակոյցին աներեւոյթ կը շինի ծովուն մէջ տեղն : Այս խօսքն այնչափ լաւ չէ՝ որչափ պիտի լինէր եթէ ըսէինք սապէս . Սիրտերնիս կը դողայ , երբոր կը տեսնենք թէ ձկնորսին փոքրիկ մակոյցին աներեւոյթ կը շինի լայնածաւալ ծովուն մէջ տեղն :

ՀԱՐՑՄՈՒՆՔ. — 19. Պարբերութիւն մը գրելու ատեն՝ ի՞նչ աւելցունելու է պէտք եղած տեղը : — 20. խօսքն ի՞նչ կերպով աւելի վայելուչ կը լինի :

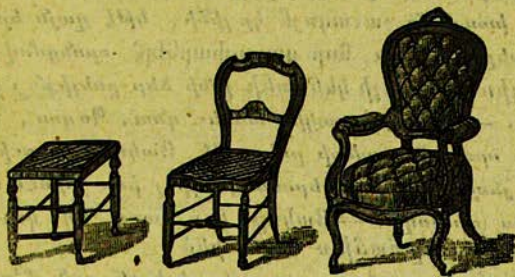
Դ Ա Ս Ե .

Աթոռ
(չոր ու ցանաֆ
խօսֆ)

Թիկնաթոռ
(միջակ խօսֆ)

Բազկաթոռ
(կեկեղանի եւ
շահագրգիռ խօսֆ)

Պ . Մամբրէ . — Պարբերութեան մէջ պատշաճ բաներ աւելցունելու մասին դեռ ունիմ քանի մ'ըսելիքներ՝ զորս լաւ հասկցունելու կրնայ նպաստել հետագայ ձեւերու բազդատութիւնը :

Ձեւ 6.
Աթոռ

Ձեւ 7.
Թիկնաթոռ

Ձեւ 8.
Բազկաթոռ

Գործաւորին մէկը կը յինէ աթոռ մը (ձեւ 6) : Նստելու համար բուն պէտք եղածն ալ ա՛յս է ճիշդ :

Աւելի խոհական ուրիշ գործաւոր մը՝ աթոռին վրայ կ'աւելցունէ յենարան մը : Այն ատեն ո՛չ միայն կ'ուսննանք բուն հարկաւորն , այլ եւ աթոռը կը լինի արեւի յարմար : Ասիկա ֆիկնաթոռ (ձեւ 7) մ'է , ուր աւելի հանգիստ կրնանք նստիլ կրթնելով :

Բայց աւելի ճարտար ուրիշ արհեստաւոր մը՝ յենարանին վրայ կ'աւելցունէ քեւեր : Նաեւ , բուրդով կամ մազով կը լեցունէ յենարանը , թեւերն ու նստարանն : Այն ատեն ո՛չ միայն կը լինի աւելի յարմար , այլ եւ շատ հաճելի : Ասոր կ'ըսեն րազկաթոռ (ձեւ 8) : որ ամէնէն գերազանց նստարանն է :

Պարբերութիւն մը յօրինող աշակերտները կը նմանին այս երեք գործաւորներուն : Կան որ ճիշդ հարկաւորը միայն կը դնեն : Ոմանք՝ աւելի յաջողակ լինելով՝ կրնան բան մ'ալ աւելցունել , այնպէս որ պարբերութիւնը լինի աւելի լաւ եւ աւելի երկայն :

Պօղոս (ձեռքը վեր բարձրացունելով) . — Պարբերութիւնն աւելի գեղեցիկ կը համարուի ուրեմն , երբոր երկայն լինի . այնպէս չէ՞ , պա՛րոն :

Պ. Մամբրե . — Ա՛հ . զիրար հասկնա՛նք սակայն . եթէ խօսքն երկարէք այնպիսի բառերով որք բան մը չեն նշանակեր , երբէք աւելի գեղեցիկ չ'ըլլար . ընդհակառակն :

Այլ , խօսք մը շառագոյն կը լինի , եթէ զայն երկարէք՝ աւելցունելով միայն նոր գաղափարներ՝ որոնցմով աւելի շահագրգիռ եւ աւելի կենդանի լինի ձեր ըսելիքն : Օրինակ մը տամ . — Գրատախտակին առջեւ դնա՛ , Պօ՛ղոս , եւ գրէ՛ խօսք մը՝ որոյ մէջ պիտի ըսես թէ Յակոբ՝ չարութիւն մը գործելէ յետոյ՝ կուգայ ներում խնդրել իւր հօրմէն :

Պօղոս (գրելով) . — Յակոբ իւր հօրը ֆոյ կուգայ եւ կ'ըսէ անոր . Կը հաճի՞ս ներել ինձ :

Պ. Մամբրե . — Լա՛ւ . բայց կարելի չէ՞ բան մ'աւելցունել . զորօրինակ՝ ինչո՞ւ համար Յակոբ կուգայ իւր հօրը քով : Յովն . — Անոր համար որ զղջացած է :

Պ. Մամբրե . — Ճշմարիտ է . ահա նոր գաղափար մը զոր պիտի աւելցունենք . բայց Յակոբ ա՛յդչափ բան միայն կ'ըսէ . Կը հաճի՞ս ներել ինձ : Յուցնելու համար թէ այլ եւս չար տղայ մը չէ , փաղաքշական անունով մը չպիտի՞ կոչէ իւր հայրն , ինչպէս կ'ընեն շնորհալի տղայք :

Յովն . — Այո՛ , այո՛ , պա՛րոն . պիտի ըսէ սապէս . Սիրելի՛ հայրիկս , կը հաճի՞ս , եւն :

Պ. Մամբրե . — Մեր պարբերութիւնը սա ձեւն ստացաւ ուրեմն . Յակոբ՝ որ զղջացած էր , իւր հօրը քով եկաւ եւ ըսաւ անոր . Սիրելի՛ հայրիկս , կը հաճի՞ս ներել ինձ :

Միտք բերէք քիչ մ'առաջ ըրած բաղդատութիւնս . ինձ այնպէս կը թուի թէ դեռ արժողի վրայ կը գտնուինք . ո՛ւր էր որ ջանայինք համսիլ մինչեւ քաղկապոռ :

Երեւակայեցէ՛ք նայիմ, ի՞նչ կերպարանք ունի հիմայ այս փոքրիկ տղան՝ որ պահ մ'առաջ կու լար եւ այնչափ չար էր :

Պօղոս . — Հիմայ կը խնդայ :

Պ. Մամբրե . — Բայց ո՛չ, Պօ՛ղոս, վասնզի տակաւին ներուժ ընդունած չէ :

Յովն . — Ես կը մտածեմ թէ պէտք է որ դեռ քիչ մ'եւս լայ :

Պ. Մամբրե . — Իրաւունք ունիս, Յովնա՛ննէս : Իթէ դո՛ւ ըլլայիր Յակոբին տեղն, ի՞նչ ձեւով պիտի մօտենայիր հօրդ քով :

Յովն . — Ես, թեւերովս պիտի փարէի հօրս պարանոցին :

Պ. Մամբրե . — Եւ ի՞նչ կերպով պիտի խօսի Յակոբ :

Յովն . — Ո՛հ, կրցածին չափ շնորհալի կերպով :

Պ. Մամբրե . — Ուրեմն, այդ տուած պատասխաններովդ ամբողջացուր պարբերութիւնն :

Յովն. (գրելով) . — Յակոբ՝ որ զղջացած էր, արտասուաչից աչերով իւր հօրը քով եկաւ, և թեւերովը փարեցաւ անոր սրտանոցին, և « Ա՛հ, պա՛րոն, ինծի կը թուի թէ այսպէս լաւ չ'ըլլար . Եերը շատ եղան . »

Պ. Մամբրե . — Ստոյգ է . ուրեմն երկու մասի բաժնէ՛, եթէ շատ երկար կը գտնես : Նորէն սկսէ՛ :

Յովն. (գրելով) . — Յակոբ՝ որ զղջացած էր, արտասուաչից աչերով իւր հօրը քով եկաւ :

Պ. Մամբրե . — Միջակէտ մը դի՛ր հող եւ շարունակէ :

Յովն. (գրելով) . — Թեւերովը փարեցաւ անոր սրտանոցին, եւ շնորհալի կերպով մ'ըսաւ անոր . « Միբելի՛ հայրիկս, կը հաճի՞ս ներել ինձ :

Պ. Մամբրե . — Յակոբ ուրիշ բան մ'ալ չ'ըսեր, ուրիշ բան մ'ալ չի՞ խնդրեր :

Յովն. (գրելով) . — Կը հաճի՞ս ներել ինձ եւ համբուրել զիս :

Պ. Մամբրեկ. — Շա՛տ լաւ . հիմայ բազդատենք այս պարբերութիւնն առաջնոյն հետ :

Պարզ պարբերութիւն

Յակոր՝ իւր հօրը քով եւ իաւ եւ ըսաւ անոր . կը հաճի՞ս ներել ինձ :

Աւելի կենդանի պարբերութիւն

Յակոր՝ որ զոչացած եր , արտասուալից աչերով իւր հօրը քով եկաւ . քեւերովը փարեցաւ անոր պարտնոցին , եւ շնորհալի կերպով մ'ըսաւ անոր . Սիրելի՛ հայրիկս , կը հաճի՞ս ներել ինձ եւ հարութեղ զիս :

Հիմայ աղէկ կը հասկնաս , Պօղոս , թէ այս պարբերութիւնն՝ աւելի երկայն ըլլալուն համար չէ՛ որ լաւագոյն կը համարուի , այլ անոր համար որ կը ցուցնէ շարժուածքներն ու կերպարանքը : Կարծես թէ մեր ականջով կը լսենք խօսքերն այն անձանց որոց վրայ կը խօսիս , արնպէս որ այն անձինք կենդանի կը թուին . ահա ասոր համար է որ կ'ըսեմ թէ այս պարբերութիւնն աւելի կենդանի է : Այս խօսքը կարդացողն՝ աւելի եւս կը շահագրգռուի այն անձանց նըկատմամբ որք կենդանի կը թուին . եւ այս պատճառաւ է որ կ'ըսեմ թէ այս պարբերութիւնն աւելի շահագրգիռ է :

Ընդլայնումներ որոնցմով պարբերութիւնը կը լինի աւելի կենդանի

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 18.

Թե ինչպէս անկողին կը մտնէ խելօք օղակ

Յովհաննէս՝ որ իւրք կեցած է , կը մտնէ իւր անկողինը . (Չուարթ է թէ տխուր .) — Մայրն Բ՛նչ կ'ընէ . — Ի՞նչ կ'ըսեն իրարու . — Յովհաննէս անուշիկ քուն մը պիտի քնանայ . (Ինչքա՛ն համար .)

Հ Ր Ա Ն Ա Ն Գ 19.

Թե ի՛նչպէս անկողին կը մօտէ չար օղակ

Պետրոսը պատժելու համար՝ զրկեցին որ միայնակ երթայ պառկի : (Ինչու համար) — Հագուստները կը հանէ : (Ի՞նչ կերպարանք ունի) — Անկողին մտնելէն ետքը՝ մայրը կու գայ կը վերցունէ ճրագը : — Գիշեր բարե , կըսէ Պետրոս՝ (Ի՞նչ կերպով) — Մայրը կը պատասխանէ խստութեամբ : (Ի՞նչ կըսէ) — Պետրոս չի կրնար քնանալ : (Ինչու համար) :

Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր

21. Պարբերութիւն մ'երկայն ըլլալով չէ՛ որ լաւ կը համարուի :

22. Պէտք է մանաւանդ զգուշանալ՝ պարբերութիւնն երկարելի այնպիսի բառերով որք բան մը չեն նշանակեր :

23. Բայց լաւ կը լինի պարբերութիւնն , եթէ երկարենք զայն՝ աւելցունելով ինչ ինչ նոր գաղափարներ որք աւելի կենդանի եւ աւելի տախազրգիւ հանգամանք մը կուտան անոր :

Հարցումներ . — 21. Ի՞նչ կրնաք ըսել պարբերութեան մ'երկայնութեան մասին : — 22. Պարբերութիւն մ'ի՞նչ բանով երկարելէ զեւթ է մանաւանդ զգուշանալ : — 23. Պարբերութիւն մ'ի՞նչ բանով կը լինի աւելի կենդանի եւ աւելի շահագրգիւ :

Դ Ա Ս 2.

Նամակ եւ Շնորհաւորական

Պ. Մամբրէ . — Քիչ մ'ալ նամակի միայ խօսինք : Այս մասին ըսելիքներս հաւասարապէս կը վերաբերին նաեւ շնորհաւորականներու : Պօղոս ինձ ներկայեց ուրուագիրն այն նամակին զոր՝ ամանորի առթիւ՝ կ'ուզէ զրկել իւր հօր որ

կը գտնուի ճամբորդութեան մէջ : Կարգանք զայն ի միասին :

Սիրելի հայրս ,

Այս պահուն՝ յորում լրացող տարին տեղի կուտայ նոր տարւոյ մը , հոգւոյս թելադրութենէն մղուած՝ կուգամ , ըստ նուիրական սովորութեան , քու ոտիցդ առջեւ դնել իմ մեծարանացս եւ բարեմաղթութեանցս հարկը : Թող երջանկութիւնը պսակէ՝ քու բոլոր ձեռնարկութիւններդ , եւ ամպ մ'երբէք թող շմթագնէ քու յաջողութիւնդ : Իմ փափագներս այն ատեն կ'իրանան , երբոր քու օրերդ սահին ուրախութեան մէջ : Ձմեռ անջատող հեռաւորութեան չնայելով առ քեզ կ'ուղղեմ իմ երախտագիտութեանս արտայայտութիւնն այն անթիւ բարեաց համար զոր լիաբուռն թափեցիր դեռափթիթ տիոցս վրայ :

Ընդունէ՛ , ուրեմն , սիրելի հայր , այս գեղեցիկ օրուան առթիւ , այն խանդակաթ իղձերն որով կը զեղանի սիրտս , եւ հաւատա՛ որ եռանդագին կը համբուրեմ զքեզ :

Անձնուէր որդիդ՝

ՊՕՂՈՍ

Թ. Գ. Մոռցայ ըսել թէ մեր քեռին՝ Ղուկաս՝ մեզի այցելութեան եկաւ եւ սիրով բարեւեց զքեզ :

Պ. Մամբրե . — Դիտաւորութիւնդ շատ լաւ է , սիրելիդ իմ Պօղոս . բայց նամակդ շատ գէշ է : Ըսէ՛ ինծի : Գրելէ՛ առաջ՝ նամականի մը թղթատած չե՛ս :

— Այո՛ , պա՛րոն , կ'ըսէ Պօղոս՝ քիչ մը կարմրելով . մեր տան մէջ գտայ գիրք մ'որոյ մէջ կը գտնուին պատրաստ նամակներ . արդ՝ գրքին զանազան տեղերէն քաղեցի ինչ որ լաւ երեւցաւ ինձ :

Պ. Մամբրե . — Մեր բարեկամը՝ Պօղոս՝ բաւական նեղութիւն կրած է կարելի եղածին չափ գեղեցիկ խօսքեր գտնելու համար : Բայց , երբոր մեր սիրելիներէն մէկուն կը գրենք , ամէնէն լաւ խօսքերն անոնք են որ ամէնէն աւելի հաճոյք կը պատճառեն անոնց : Արդ , կ'երեւակայեմ քու հայրդ յունվար 1 ի առաւօտուն : Ծամբորդութեան մէջ կը

գանուի, միս մինակ, օտարներէ չըջապատեալ: Այն օրն՝ իւր տունէն եւ ընտանիքէն հեռու գանուելուն համար՝ քիչ մը տխուր է անշուշտ: Նամակ մը կ'ընդունի, հասցէն կարգալով՝ կը ճանչէ քու գիրդ: «Ա՛հ, կ'ըսէ, այս նամակն իմ Պօղոսիկէս է. արդեօք ի՞նչ կ'ընեն հոն, ի՞նչ վիճակի մէջ են» կը բանայ, կը կարդայ. բայց ի՞նչ. . . — Թէ հին տարին տեղի կուտայ նոր տարւոյ մը. . . Թէ իւր ոտից առջեւ կը դրուի հարկ մը. . . Թէ իւր ձեռնարկութիւնք պիտի պատկուի. . . Թէ անպ մ'երեքի չպիտի մտազնե իւր յաջողութիւնն. . . : Անկեղծութեամբ խօսէ, Պօղոս. կը կարծես թէ հայրդ չպիտի փափագէր ուրիշ բաներ կարգալ քու նամակիդ մէջ:

Պօղոս. — Այո՛, պա՛րոն, լաւ կը հասկնամ թէ այս նամակը գէշ է. բայց ի՞նչ պէտք էր գրել:

Պ. Մամբրե. — Պէտք էր գրել ինչ որ հայրդ կ'սպասէ քեզմէ. մանրամասնութիւններ ձեր տան վրայով՝ ուր շատ կը փափագէր գտնուիլ. մանրամասնութիւններ ձեր ըրածներուն վրայով, ձեր ամէնուն վրայով զորս այնքան կը սիրէ եւ որոնցմէ բաժնուած է: Պէտք էր որ նամակդ կարգալու ատենը՝ կարենար կարծել թէ կը գտնուի իւր տան մէջ, իւր փոքրիկ մանչուն քով որ իրեն կը պատմէ ամէն ինչ որ պատահած է իւր մեկնելէն ի վեր:

Որովհետեւ յունվար 1 է, նախ եւ առաջ բարի տարի պիտի մաղթես պարզ կերպով, ճիշդ այնպէս՝ ինչպէս որ պիտի ընէիր կենդանի բարբառով: Յետոյ պիտի ըսես թէ ի՞նչպէս են տնեցիք, թէ ի՞նչ ըրիր այսինչ կիրակի, այսինչ հինգշաբթի: Դպրոցին մէջ պատժուած ես թէ վարձատրուած: Տան մէջ խելօք կեցած ես. ազգական մը, բարեկամ մ'այցելած չէ՞ ձեզի, եւն, եւն: Ի վերջոյ, պիտի ըսես թէ ո՛րքան երկար կ'երեւի քեզ իւր բացակայութիւնն, ո՛րչափ կը բաղձաս իւր վերադարձին: Բոլոր այս մանր պարզանքներն՝ որ օտարի մը համար աննշան եւ ձանձրալի պիտի լինէին, այնպէս չպիտի համարուին քու հօրդ համար: Իսկ ես, եթէ ուրուագիրդ բերես, կրնամ սրբազրել անոր ինչ ինչ

յոռի մասերն . հայրդ ալ շատ դո՛ւ պիտի լինի , եթէ՛ նամակդ կարգալու ատենն՝ զգայ քե ղո՛ւ իսկ , իւր փոխիկ մանչն ես որ կը խօսիս իւր հետ , ո՛չ թէ ուսուցիչը : Բայց չեմ կրնար քեզի ցուցնել թէ ի՞նչ պէտք է գրես : Դո՛ւ միայն կրնաս գտնել զայն , վասնզի դո՛ւ միայն գիտես այն ընտանեկան ներքին բաներն որոնցմէ կ'ախորժի հայրդ :

Նաեւ , դիւրին միջոց մը կայ գտնելու թէ ի՞նչ պէտք է գրել : Նամակն ուրիշ բան չէ՛ բայց եթէ՛ գրաւոր խօսակցութիւն մը : Երբոր սկսիս նամակդ գրել , երեւակայէ՛ թէ պիտի կրնաս քանի մը վայրկեան խօսակցիլ հօրդ հետ , թէեւ հետուն կը գտնուի նա . եւ շատ պարզ կերպով գրէ՛ ճիշդ այն բաները զորս բերնով պիտի ըսէիր , եթէ՛ քովդ ըլլար : Պատճառն ի՞նչ է որ քեզի այնչափ հաճելի է հօրդ նամակները կարդալ . — Պատճառը սա է որ հայրդ քեզի կը պատմէ իւր ըրածներն ու տեսածներն , եւ նամակն որքան աւելի մանրամասնութիւն պարունակէ՛ այնքան աւելի հաճոյք կը պատճառէ քեզ . կարգալու ատենդ՝ քեզ այնպէս կ'երեւի թէ անոր քօղն ես : Արդ , դու ալ ճիշդ այնպէս գրէ՛ հօրդ ինչպէս որ նա կը գրէ քեզի : Եւ մանաւանդ մի՛ աշխատիր գեղեցիկ խօսքեր յերիւրելու : Շնորհաւորական, ինչպէս նաեւ ընտանեկան նամակներու համար՝ ձեռն այնչափ կարեւորութիւն չունի , այլ ղիտաւորութիւնն է ամենակարեւորն :

Հետեւեալ օրը , շատ մ'աշակերտներ իրենց շնորհաւորական նամակաց ուրուագիրը բերին Պ. Մամբրէի : Ասոնց մէջ երկու հատ կար լաւագոյն : Առաջինն Յովհաննէսինն էր , երկրորդը՝ Մարկոս անուն տղու մը , որ շատ աղքատիկ մօր մը միակ զաւակն էր՝ երկու ամսէ ի վեր որք մնացած իւր հօրմէն :

Յովհաննէսին օնորհաւորականը

Սիրելի՛ հայր իմ եւ սիրելի մայր՝ ,

Ձեմ ուզեր միմիայն ըտել թէ կը սիրեմ զձեզ ի բոլոր սրտէ , այլ եւ կը փափագիմ սիրոյս ապացոյցը տալ թերեւ

թիւն մ'ունիմ զոր լաւ կը ճանչեմ . եթէ տան մէջ փոքրիկ ծառայութիւն մ'ընել պէտք ըլլայ , կամ եթէ հրամայուի ինձ որ դորձ մը կատարեմ , շատ անգամ կը ջանամ որ անհանգիստ չըլլամ , եւ կամ կը հնազանդիմ անշնորհ կերպով մը :

Ասիկա գարշելի թերութիւն մ'է : Քանի որ դուք այնչափ աշխատանք կը կրէք ինձ համար եւ միշտ կը ջանաք որ երջանիկ լինիմ , ես ալ պարտաւոր էի իմ երախտագիտութիւնս յայտնել՝ ձեռքէս եկածին չափ օգնելով ձեզի եւ կրցածիս չափ երջանիկ ընելով զձեզ :

Նոր սկսող տարւոյս մէջ , կ'ուզեմ ձեր բոլոր հրամանները կատարել եւ ժրջան տղայ մ'ըլլալ : Սիրելի՛ ծնողքս , ձեզ համար բարի զաւակ մ'ըլլալու յօժարութիւնս եւ անկեղծ բաղձանքս կը նուիրեմ ձեզ իբր կաղանդչէք :

Մարկոսին օգորհաւորականք

Սիրելի՛ մայրս ,

Լա՛ւ գիտեմ թէ այսօր աւելի տխուր ես , վասնզի վերջացող տարւոյն մէջ հայրս մեր քովն էր դեռ , իսկ այս տարի ոչ եւս է : Ուտօի եւ կրցածիս չափ պիտի ջանամ , սիրելի՛ մայրիկս , որպէսզի իմ պատճառաւս վիշտ մը չունենաս բնաւ :

Ներէ՛ ինձ , եթէ յանդիմանութեան արժանի եղած եմ մերթ . հիմայ կ'ուզեմ բարի վարք մ'ունենալ . քանզի , եթէ այսուհետեւ խելօք չկենամ , առաւել քան երբէք գէշ բան մ'ըրած պիտի ըլլամ :

Հայրիկիս վերջին հիւանդութենէն ի վեր՝ լաւ կը տեսնեմ որ աղքատ ես , եւ թէ շատ կ'աշխատիս , որպէսզի ես բանէ մը զուրկ չմնամ : Կը խոստանամ քեզի , մայրիկ , թէ ես ալ աղէ՛կ պիտի աշխատիմ : Ամէն օր լաւ նիշեր պիտի բերեմ դպրոցէն : Եւ յետոյ , երբոր մեծնամ , միշտ քու քովդ պիտի կենամ , որպէսզի բոլորովին մինակ չմնաս , եւ բոլոր սրտովս պիտի աշխատիմ որ քեզի օգնեմ :

Ամանորի նախընթաց օրը, Պօղոս հետեւեալ ուրուագիրը բերաւ Պ. Մամբրէի որ փոխելու բան մը չգտաւ անոր մէջ:

Սիրելի՛ հայրիկս ,

Նամակս թղթատունը կը ձգեմ, որպէսզի ճիշդ նոր տարւոյ առաջին օրն հասնի ձեռքդ : Բարի տարի կը մաղթեմ եւ բոլոր սրտովս կը համբուրեմ զքեզ՝ մայրիկիս , պզտիկ եղբօրս եւ իմ կողմէ :

Կը յուսանք թէ միշտ քաջաոտղջ ես : Հոս ալ ամէնքնիս աղէկ ենք : Նախորդ շաբթու մայրս հարբուխ ունեցաւ . բայց պէտք չէ որ մտառանջութեան մէջ իյնաս . հիմայ աղէկ է եւ ա՛լ չի հազար : Նախընթաց օր քեռիս՝ Պ. Ղուկասը՝ մեզի այցելութեան եկաւ . իմացուց թէ քեռիկինս քաջաոտղջ է , եւ պատուիրեց ինձ որ իւր բարեւանքն հաղորդեմ քեզի :

Հոս շատ ցուրտ կ'ընէ . անցեալ հինգշաբթի սաստիկ սառեցան գետիկները : Մայրս հրաման տուաւ որ երթամ ընկերներուս հետ սահելու վարժութիւն ընեմ : Երկու անգամ ինկայ եւ քիչ մ'ալ ցաւցուցի մարմինս . բայց նորէն սկսայ , որովհետեւ դու միշտ կ'ըսես թէ փոյայ մ'երկչոտ պէտք չէ լինի . հիմայ կրնամ ինքզինքս բռնել եւ ուրիշներուն պէս սահիլ :

Անցեալ շաբաթ օր լաւ նիշ մ'առի վարժարանին մէջ . բայց երկուշաբթի մայրիկս յանդիմանեց զիս , փոքրիկ եղբօրս՝ Պարէտին՝ հետ կռուելուս համար : Կը խոստանամ որ այլ եւս ասանկ բան չպիտի ընեմ : Պարէտը շատ սիրուն է . ամէն օր կը հարցնէ թէ հայրիկս ո՛ւր է , ե՞րբ պիտի գայ : Ես ալ , սիրելի՛ հայրիկ , շատ կը փափագիմ քու վերադարձիդ : Մայրիկս կ'ըսէ թէ ութ կամ տասն օրէն հոս պիտի ըլլաս : Կ'աղաչեմ որ գալստեանդ օրն ու ժամն իմացունես , որպէսզի առջեւդ գանք : Պիտի ջանամ , որ այս շաբթու ալ լաւ նիշեր ստանամ :

Շո՛ւտ եկուր , սիրելի՛ հայրիկս : Վաղը շարունակ զքեզ պիտի յիշենք : Նորէն կը համբուրեմ զքեզ բոլոր սրտովս եւ

ուրիշ անգամներէ աւելի եռանդուն կերպով, վասնզի տարեգլուխ է :

Քու մանչդ որ շատ կը սիրէ զքեզ :
ՊՕՂՈՍ

Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր

24. Ընտանեկան եւ շնորհաւորական նամակներու մէջ, պէտք չէ որ գեղեցիկ խօսքեր գրենք, ոչ ալ գործածենք այնպիսի բառեր զորս ջենք հասկնար :

25. Պէտք է որ պարզապէս գրենք այն բաները զորս բերանացի պիտի ըսէինք, եթէ իրարու մօտ գտնուէինք :

ՀԱՐՑՄՈՒՆԻՔ. — 24. Նամակներու մէջ ի՞նչ բանէ զգուշանալ պէտք է : — 25. Ի՞նչպէս պէտք է գրել բացակայ անձանց :

Վ Ե Ր Զ

Պ. ՄԱՄԱՐԷԻ ԴԱՍԱԻՍՈՒԹԵԱՆՑ

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ [1]

Ա.

ԿԱՏՈՒԻՍ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

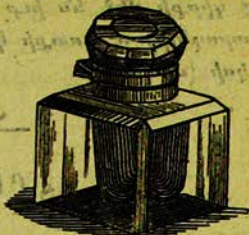
Կատուս սպիտակ է և սեւ բիծեր ունի և սեւ բիծեր ունի և սեւ բիծեր ունի : լու երևոյթ ունի : վրան :

Նախագիծ, — 1. Կատուս . . . (գոյնն , աչքերն , ականջներն) : — 2. Կատուս որկրամու է . ճաշած ատենս կուգայ կը սւքտայ (ս՛ւր) : — 3. Սրունքներուս կը քսուի (ինչո՛ւ համար) : — 4. Այն ատեն (ինչ ձեւ , ի՞նչպիսի կեցուածք ունի) : — 5. Կատուս մսկոտ է . կը սիրէ կծկտիլ (ս՛ւր) . այն ատեն ի՞նչ դիրք ունի . ի՞նչպէս կը դնէ իւր թաթերն : — 6. Այն ատեն աչքերը բաց են բոլորովին :

[1] Սղն նախապատրաստական հրահանգները նախ քերականագիտական և պատրաստուին և ապա դրի առնուին :

Բ. — ԿԱՂԱՄԱՐԸ

Նախագիծ. — 1. Մարկոս կաղամար (ի՞նչ նիւթէ) մ'ստացաւ վարժարանին մէջ (սիրո՞ւն է այս կաղամարն . ի՞նչ նիւթէ շինուած է խուփը) : — 2. Վարժարանէն դուրս ելած աւտեն , փոխանակ (ի՞նչ ընելու) կը փութայ (ի՞նչ ընել) , որպէս զի ժամ առաջ (ի՞նչ ընէ) :

Բերեղեայ կաղամարն որ ունի մետաղեայ խուփ մը :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 20.

Հետեւեալ նախադասութիւններն ամբողջացուցէք :

1. Զինուորը . . . (երկու բայ) իւր հայրենիքը :
2. Կրակին մէջ երկաթը . . . (երկու բայ) :
3. Լուացարարը . . . (երկու բայ) ճերմակեղէնները :
4. Նապաստակը՝ պղտիկ ձայն մը լսելուն պէս՝ ականջը . . . (երկու բայ) :
5. Երկրագործը . . . (երեք բայ) :

Գ. — Ս Ա Հ Ն Ա Կ

Ռուբէն առաջ կը նետուի համարձակ :

Ռուբէն կ'եյնայ :

Ռուբէն մէջքը կը շփէ :

Նախագիծ. — 1. Ռուբէն շատ լաւ գիտէ սահիլ . առաջ կը նետուի . . . (մկր.) : — 2. Նայեցէ՛ք. (ի՞նչ դիրք ունին աջ

ոտքը, ձախ ոտքը, թեւերը) : — 3. Մերթ կ'իյնայ, եւ փոխանակ ոտքով սահելու՝ կոնակիին վրայ կը սահի (այն ատեն ի՞նչ դիրքի մէջ են իւր սրղանքները) : — 4. Բայց . . . (ստորագելի) չէ՝ ոտքի կ'ելնէ (ուրիշ ի՞նչ կ'ընէ) եւ նորէն կ'սկսի (մակրայ) :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 21.

Հետեւեալ նախադասութիւններն ամբողջացուցէ՛ք :

1. Որտե՞րք կ'ունենայ . . . (երեք խնդիր) :
2. Զգուշացի՛ր որ մելանով չարտատաւրես . . . (չորս խնդիր) :
3. Մայր՝ կարկանդակ շինելու համար կը գործածէ . . . (հինգ խնդիր) :

Գ. — Փոփոխ ԱՆԴՐԷԱՍԻ ԳԼԽԱՐԿԸ

Միհրան օդին մէջ կը նետէ Անդրէասի դիտարկը :

Բարեսիրտ Լևոն ծառն է վեր կը մտդցի :

Անդրէաս գետնէն կ'առնու իր գլխարկը :

Նախագիծ. — 1. Կռուատէր Միհրանն օդին մէջ կը նետէ փոքրիկ Անդրէասի դիտարկն՝ որ կ'երթայ կը կառչի (ո՛ւր) : — 2. Անդրէաս մեծ ցաւ կ'զգայ (ինչո՞ւ համար). 1⁰ Կրնա՞ր անձամբ առնուլ զայն : 2⁰ Իւր ծնողքն ի՞նչ պիտի ըսէին

իրեն , եթէ . . . — 3. Բայց Լեւոն՝ որ . . . (ստորագելի) է, մագլցեցաւ ծառն ի վեր. (նկարագրեցէ՛ք մագլցող տղան. նեղութիւն կը կրէ՞) . հասաւ գլխարկին մօտ . Անդրէասին նետեց զայն (ի՞նչ ըսաւ անոր) : — 4. Անդրէաս . . . (ի՞նչ կ'ընէ , Լեւոնին ի՞նչ կ'ըսէ) եւ միաքը կը գնէ որ այլ եւս չխաղայ . . . հետ :

Ե. — ՄՍԿՈՑ ԵՐՈՒԱՆԻԸ

Նախագիծ . — 1. Այս գիշեր ձիւն տեղաց. փողոցները . . . են . . . (ածկ.) հով մը . . . Տեսէ՛ք , մսկոտ Երուանդը կ'անցնի. ծերուկի մը պէս կորաքամակ կը քալէ : — 2. Գիթը . . . (ստորագելի) է : Ձեռքերն ո՛ւր դրած է . մինչեւ ո՛ւր կը հասնի իւր խոշոր փողպատն : — 3. Եւ սակայն կը սարսուայ (ինչո՞ւ համար) :

Երուանդ կը սարսուայ, վառնդի բաւական շարժում չ'ընէր :

ՀՐԱՀԱՆԳ 22.

Ուսումնի բառից . — Գոյականներ գանել :

1. Հօրս +յրն իմ . . . է : Քրոջս ամուսինն իմ . . . է : Մօրս հայրն իմ . . . է : Հօրս մայրն իմ . . . է :
2. Տանի ծառին կ'ըսեն . . . Վայրէ վարդը կը բուսնի . . . վրայ : Արտի ծառը կը կոչուի . . . :
3. Մօրուքը !-նիվն . . . ով :
4. . . . կ'ըսեն այն տեղին ուր ուտելիքներ կը դահուկն՝ Թարմ մնալու համար :

Զ. — ՀՐԱՆՏԸ ՄՍԿՈՑ ԶԷ

Նախագիծ. — 1. Նկարագրեցէ՛ք Հրանտն՝ ըսելով թէ չի վախնար ձիւնը շոշափելէ, կը վազէ, շարժումներ կ'ընէ, եւն . . . , եւ չի մտիր :

Հրանտ ձիւնէ դնտակներ կը նետէ :

Է. — ՍԵՂԱՆԻ ՍՊԱՍՆԵՐԸ

Նախագիծ. — 1. Փոքրիկն Մարիամ սեղանին սպասները կը շտկէ . սփռոցը կը տարածէ՝ հոգ տանելով որ — 2. Սեղանին մէջ

տեղը պարսպ կը թողու (ինչո՞ւ համար) : — 3. Սկաւառակները կը շարէ շուրջանակի . բայց զանոնք զետեղելէ առաջ՝

Մարիամ սկաւա Մարիամ կը բերէ «Մա'յրիկ, տե՛ւ թէ առկները կը շարէ: հացն ու շիշերը: լաւ շտկուած է:»

կը նայի որ — 4. Մէն մի սկաւառակի քով կը դնէ — 5. Գաւաթներն ալ կը շարէ . բայց նախապէս — 6: Յետոյ կ'երթայ կը բերէ (ինչ) : — 7. Այն ատեն կը կանչէ մայրն եւ կ'ըսէ անոր . Մա'յրիկ, եկո՛ւր տես թէ

Հ Ր Ա Ն Ա Ն Գ 23.

Ուսումնն բառից . — Ածականներ գտնել :

1. Ձյուղը . . . յաջողութեան կըսեն . . . յաջողութիւն :
2. . . . Ե այն ծովագնացութիւն որոյ մէջ Կոնստնտնէ կան :
3. . . . Ե այն դեղն որ սպասուած ուրիշութեան կըսէ :
4. . . . Ե այն մարդը զոր կարելի չէ ուզել . . . Ե անպատեհ :
5. Ով որ վերահաս վտանգը չէ նոյնտեղ կը կոչուի . . .

Ը. — ՅԱԿՈՐԻՆ ԹՌՈՒՅԻԿԸ

Նախագիծ . — 1. Յակոբ աղուոր թուղիկ մ'ունի (ուսկից գնած է) : — 2. Իւր ընկերներուն ցոյց կուտայ զայն (բան մ'աւելցուցէք) : — 3. Տեսէք, կըսէ . . . (Ինչ կըսէ հպարտը . թուղիկին գեղեցկութիւնը կը ցուցնէ, գնոյն վրայ անդեկութիւն կուտայ, եւ յետոյ կըսէ թէ ուրիշները չունին այնչափ աղուոր թուղիկ մը) : — 4. Յակոբ կ'արձակէ իւր թուղիկը . բայց չի թողուր որ շատ բարձրանայ, քանզի՝ եթէ չուանը կարի . . . : — 5. Չ'արժեք թուղիկ ունենալ, եթէ . . . :

Յակոբ իր թուղիկը ցոյց կուտայ հարուստութեամբ :

Թ. — ՍԻՍԱԿԻՆ ԹՌՈՒՅԻԿԸ

Նախագիծ . — 1. Սիսակ ինքնին չինեց թուղիկ մը (ինչո՞ւ) : — 2. Չի վախնար թէ պիտի վնասուի (ինչո՞ւ հա-

մար) : — 3. Ահա օդին մէջ է թռուցիկն . այնչափ վեր բարձրացած է որ . . . — 4. Սիտակ իւր թռուցիկը նախամեծար կը համարի քան . . .

Ահա կին թռուցիկն այնչափ բարձրացած է որ հագիւ կը նշմարուի .

րենց անկողնէն ելան (ո՞ր ժամանակ) եւ դաշտերը գնացին . հաւաքեցին . . . (զուք ինքնին կազմեցէ՛ք փունջը . ծաղկանց անուններն ու գոյներն ըսէ՛ք) : — 3. Երկու հատ աղ-

Ժ. — ՄԱՅՈՒԿԻՆ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Նախագիծ . — 1. Յակոբ ու Սաթի-նիկ աղքատ են , եւ վաղը մայրիկին տօնախմբութիւնն է : Ա՛հ , եթէ քիչ մ'ստակ ունենային (ի՞նչ պիտի ընէին) : — 2. Սաթինիկ լաւ խորհուրդ մը յղացաւ . հետեւեալ օրն իրենց անկողնէն ելան (ո՞ր ժամանակ) եւ դաշտերը գնացին . հաւաքեցին . . . (զուք ինքնին կազմեցէ՛ք փունջը . ծաղկանց անուններն ու գոյներն ըսէ՛ք) : — 3. Երկու հատ աղ-

Յակոբ և Սաթինիկ ծաղիկներ կը հաւաքեն :

Վառարանին վրայ կը դնեն իրենց փունջերը :

Մայրը կը զարմանայ և դժ կը մնայ :

ուոր փունջ չինեցին . յետոյ , (ո՞ր միջոցին) , . . . (ի՞նչ բանի վրայ) դրին զանոնք՝ երկու ամանի մէջ : — 4. Երբոր մայրը ներս մտաւ , յանկարծ տեսնելով ծաղիկները՝ (ի՞նչ զգացումներ ունեցաւ) : — 5. Կերակուրի ատեն՝ փունջերը սեղանին վրայ դրաւ . ճաշն համեստ էր՝ բայց . . .

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 24.

Հետեւեալ պարբերութիւններն ամբողջացոցէ՛ք :

1. . . . (2744) մայրը բացակայ գտնուի, փոքրիկն Մարիամ տնական գործերը կը հոգայ :
2. Քննութեան արդիւնքն ինչո՞ւն էր (շաղկապով բացատրեցէ՛ք)՝ հեռագրով պիտի հաղորդեմք եղի :
3. . . . (2745) երկաթուղիներն հաստատուած են, ճամբորդութիւնը շատ դիւրացած է : — (Այս ստորագրատեալներն ինչո՞ւն էր (շաղկապով բացատրեցէ՛ք) :
4. Պետրոսի առողջութիւնն աւելի եւ բարւոյնացած է . . . (2746) մարմնամարդութիւն կ'ընէ : — (նախագրութեամբ բացատրեցէ՛ք) :

ԺԱ. — ՍԱԼՈՐԷ ԿԱՐԿԱՆԴԱԿԸ

Նախագիծ. 1. Յովհաննէս խոհանոցին մէջ կը տեսնէ սալորէ կարկանդակ մը՝ ճաշի համար պահուած : — 2. Կը նայի որ (ի՞նչ կը տեսնէ . ցուցէ՛ք թէ որչափ ախորժարեր է տեսածը : — 3. Խոհանոցին մէջ մէկը կա՞յ) : — 4. Յովհաննէս սալոր մը կ'առնու կը կլնէ . բայց կարկանդակին մէջ ծակ մը կը գոյանայ : — 5. Յովհաննէս մտատանջութեան մէջ կ'իյնայ (ինչո՞ւ համար) . երեկոյին ի՞նչ պիտի ըզեն իրեն՝ երբոր տեսնեն այս բանը :

ԺԲ. — ԿԱՏՈՒՆ Է ԿԵՐԵՐ

Նախագիծ. — 1. Սեղան նստած են . կարկանդակը կը բերուի : Հայրը դանակ մը կ'առնու (ի՞նչ ընելու համար) : — 2. Յովհաննէս տագնապի մէջ է (ի՞նչ կը մտածէ) : — 3. . . . պահուէն՝ յանկարծ հայրը կը կենայ . . . (ի՞նչ կ'ընէ , ի՞նչ կը հարցնէ) : — 4. Յովհաննէսին կը նայի : Փոքրիկ որկրամուրը (ի՞նչ կերպարանք ունի) կը պատասխանէ . Կատուն է կերեր անչուշո : — 5. Գնա՛ հոս բեր կատուն , կ'ըսէ հայրն (ի՞նչպիսի ձայնով) , որպէսզի . . . : — 6. Այն ատեն Յով-

հաննէս (ի՞նչպիտի ձեւով) իւր յանցանքը խոստովանեցաւ՝
ըսելով . Հայրիկ, մի՛ պատժեր կատուն . . . ես եմ : — 7.
Սալորն ուտելը շատ դէշ բան էր , բայց . . . գովելի էր :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 25.

Հետեւեալ նախադասութիւններն ամբողջացուցէք :

1. Պօղոս ծաղիկներ կը հաւաքէ . . . (մէր, ի՞նչ ընելու համար) :
2. Որմագիւրը շաղախ կը շինէ . . . (ինչ՞ով, ի՞նչ ընելու համար) :
3. Որորդն՝ . . . (ինչ՞ով գինուած է)՝ դաշտերը կը պտըտի (որմէ
հետ, ի՞նչ ընելու համար) :
4. Կայծառիկները կը փայլեն . . . (ե՞րբ, ո՞ւր) :
5. Փարսոսներ կը վառեն (ե՞րբ, ո՞ւր, ի՞նչ ընելու համար) :

Ժ Գ . — Ժ Ա Մ Ա Յ Ո Յ Ց Ը

Նախագիծ . — 1. Ժամացոյց մը առին Գրիգորին եւ պատ-
ուիրեցին որ չբանայ : — 2. Գրիգոր՝ որ
. . . (որո՞նք են այն երկու թերութիւն-
ներն որք ժամացոյցը բանալու պիտի
մղեն զնա) աղայ մ'է , ժամացոյցը կը
բանայ . . . (ո՞ր պահու), եւ կը նշմարէ
(ի՞նչ) : — 3. Կ'սկսի անոր հետ խաղալ
(ինչո՞ով) : Ժամացոյցը կը կենայ (Գրիգոր
ի՞նչպէս կը նշմարէ զայս) : — 4. Գրիգոր
շատ ցաւ զգաց , քանզի . . . (երկու
պատճառ կայ) :

Գրիգոր ժամացոյցը
կը բանայ՝ աշտն
ձին գտնուած պա-
հուի :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 26.

Ուտումն բառից . — Գոյականներ գտնել :

1. Կառքերը կը զեռեզեն . . . մէջ :
2. Յորեքը կը ծեծեն . . . մէջ :

3. Անկողինները կը զետեղեն . . . մէջ :
4. Գրքերը կը շարեն . . . մէջ :
5. Ստակը կը պահեն . . . կամ . . . մէջ :
6. Սեղանի անօթները կը դնեն . . . մէջ :
7. Ճամբորդներն իրենց զգեստները կը դնեն . . . մը մէջ :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 27.

Հետեւեալ պարբերութիւններն ամբողջացուցի՛ք :

1. Մայրը կը կարկատէ զգետներն, . . . (գտէ՛ք ստորագաս նախադասութիւն մը «բոլորով շողկալով») :
2. Պարտիզպանն արեւէն կը պահպանէ իւր ծաղիկներն, . . . (ստորգ. նիգ. «բոլորով») :
3. Փականքները կ'իւզտան . . . (ստ. նիգ. «բոլորով») :
4. Փոթորիկն ատեն ծառի տակ մի՛ կենար, . . . (ստորգ. նիգ. «բոլորով») կայծակնահար չըլլաս :
5. Առաւօտուն՝ սենեկին պատուհանները կը բանամ, . . . (ստորգ. նիգ. «բոլորով») :

ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ԺԳ. — ՍԱՐԵԱԿՆ ՈՒ ԿԱՅԾՈՒԻԿՆ (Առակ)

Նախագիծ. — 1. Կայծողիկ մը կը փայլի խոտերուն մէջ. ինքզինքն աստղերուն հետ կը բաղդատէ (կայծողիկն ի՞նք թող խօսի գոռոզութեամբ) : — 2. Սարեակ մը կը նշմարէ զայն (ի՞նչ կը խօսի), եւ կը լափէ : — 3. Բարոյական :

ԺԾ. — ՍԱՓՈՐԸ

Նախագիծ. — 1. Արակոնի (1) Աշֆոնս անուն բարի թագաւորը՝ շատ մ'իշխաններու ընկերակցութեամբ՝ ակնավա-

(1) Սպանիոյ գաւառներէն մին որ ատենով անկախ թագաւորութիւն մը կը կազմէր :

ճառի մը խանութը գնացած էր՝ գոհարեղէններ գնելու համար : Գուրս ելնելու միջոցին՝ վաճառականը ցած ձայնով ըսաւ անոր թէ իշխաններէն մէկը մատանի մը գողցաւ (վաճառականն ինք թող խօսի) : Թագաւորը նորէն ներս կը մըտնէ : — 2. Կը հրամայէ որ բարակ աւազով լցուն սափոր մը դնեն սեղանին վրայ (Թագաւորն ինք թող խօսի) : — 3. Թագաւորը կը հրաւիրէ իշխաններն որ աւազին մէջ խոթեն իրենց ձեռքը (Թագաւորն ինք թող խօսի) : նաեւ ըսէ՛ք թէ ինչո՞ւ համար այս միջոցն ի գործ դրաւ : — 4. Մատանին գտնուեցաւ : — 5. Բարոյական :

ԺՁ. — ԳՈՎԵԼԻ ՍՏԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Նախագիծ . — 1. Կոյր ծերունի մ'եւ իւր թոռը կը մուրան (նկարագրեցէ՛ք անոնց տխուր կացութիւնն) : — 2. Օր մը կը նստին կերակուր ուտելու (կոյրն ինք թող խօսի) : Կտորիկ մը հաց միայն ունէին : Տղան մեծ հօրը կուտայ զայն : (Տրամախօսութիւն) : — 3. Տղուն այս բարի վարմունքին վրայ խորհրդածութիւն :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 28.

Ուսումն բառից . — Գոյականներ գտնել :

1. Արջաւորն իրենց կերը կ'ուտեն . . . մէջէն :
2. Սուրճը կը պատրաստուի . . . մէջ :
3. Այն շէնքն ուր կը բնակին ղերտեր . . . կը կոչուի :
4. Այն պաշտօնատունն ուր գատաւորք դադ կը տեսնեն կը կոչուի . . .
5. Այն տղան որ գիր գրելու կը գործածուի կը կոչուի . . .
6. Այն սուրճի որդ անիւնները լսի ուժով կը գա նան՝ կը կոչուի . . .
7. Այն շէնքն ուր ապրանքներ կը գրուին է՛լ-հա՛մ կը կոչուի . . .
8. Այն գործիքն որով դուր կը գծենք՝ կը կոչուի . . .

ԺԷ. — ՊԷՏՔ ԶԷ ԽՈՀԱՐԱՐ ԿԱՐԾԵԼ ՅՐԱՆՍԱԹԻ
ՄԱՐԱԶԱԽՑ ՄԸ

Նախագիծ . — 1. Թէ ո՛վ էր Պ. Թիւրէն (1) . — 2. Առտու մը մարաջախտն՝ իւր գղեակի մէկ պատուհանէն վար ծռած՝ թարմ օդ կը ծծէր (նկարագրեցէ՛ք իր հագուստն . ըսէ՛ք թէ ինչո՛ւ համար չէր ճանչուեր) . — 3. Դեռատի ըսպասաւոր մ'ետեւէն ուժգին հարուած մը կ'իջեցունէ անոր : (Տեսարանը նկարագրեցէ՛ք) . — 4. Մարաջախտն ետին կը դառնայ . սպասաւորն՝ որ կը կարծէր թէ խոհարարին հետ է իւր դործը , կը սոսկայ : Մարաջախտին մեղմ պատասխանը :

Դեռատի սպասաւորը ձեռքը կը վերցունէ՝ հընչուն հարուած մը տալու համար :

ԺԸ. — ԶՈՒԹԱԿՆ ՈՒ ԱՂԵՂԸ

Նախագիծ . — 1. Զուլթակահար մը՝ նուագահանդէսի մը մէջ . ծափահարութիւնք : — 2. Աղեղն ու ջուլթակը կը վիճին իրենց փոխադարձ արժանեաց վրայ : (Տաք տրամախօսութիւն մը) . — 3. Աղեղն ու ջուլթակն իրենց տուփին մէջ դրուելով կը լռեն : — 4. Բարոյական :

ԺԹ. — ԵՐԵՔ ՄԵՍ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Նախագիծ . — 1. Մեծ բժիշկ մը մահամերձ է . ուրիշ բժիշկներ զայն կը դարմանեն : (Նկարագրեցէ՛ք տեսարանը) : Մահամերձը կ'ըսէ թէ իրմէ հաքն երեք մեծ բժիշկներ կը թողու (մահամերձն ի՛նք թող խօսի) . — 2. Բժիշկները մի առ մի կ'ստիպեն զնա որ բացատրէ այս խօսքն (ինչո՛ւ համար) : — 3. Մահամերձը կը յայտնէ երեք անուններ (ի՛նչ են անոնք) :

(1) Լուի ԺԴ.ի գարուն ամէնէն մեծ զօրավարներէն մին (1611—76) .

Ծանօթ . — Մարդուս առողջութիւնը կը պահպանուի մաքրութեամբ , չափաւորութեամբ եւ մարմնամաքրով :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 29 .

Հետեւեալ խօսքերն ամբողջացուցի՛ր .

1. Պետրոս՝ . . . (մ՛ւր գրուած են հասկերը) հասկերը . . . (ինչո՞վ) կը ծնծէ , . . . (ինչո՞ւ համար) :
2. Քարի հայր մը . . . (Բ՛նչպէս) կ'աշխատի՝ . . . (ինչո՞ւ համար) :
3. . . . (Բ՛նչ ածական կը յարմարի զինուորներուն) զինուորները . . . (մ՛ւր) իրենց կեանքը վասնդի մեջ կը դնեն՝ . . . (ինչո՞ւ համար) :
4. Երախտագէտ աշակերտ մը պարտի . . . (Բ՛նչպէս) աշխատի . . . (ինչո՞ւ համար) :
5. Մանազ անուն պզտիկ աղայ մը խի՞՞ կը ցանէր . . . (մ՛ւր, ինչո՞ւ համար) :

Ի . — ԱՆՕԳՈՒՅ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Նախագիծ . — 1. Դղեակի մ'ատպաստանին մէջ երեք ձիեր կը խօսակցէին իշու մը վրայ որ անկիւնը կեցած էր (նկարագրեցէ՛ք իշուն հանդարտ կեցուածքը) : — 2. Ձիերն իրարու կը հարցնէին թէ արդեօք ի՞նչ բանի վրայ կը մտածէ սա իշուկն (երեւակայեցէ՛ք իւրաքանչիւր ձիու խորհրդածութիւնն) : — 3. Երբոր իշուն կը հարցնեն , կը պատասխանէ թէ բանի մը վրայ չի մտածեր : — 4. Ի՞նչ կը խորհիք իշուն վրայ . ի՞նչ կը խորհիք ձիերուն վրայ :

ԻԱ . — ԿՏԱԻԱՔԱՂՆ (առակ)

Նախագիծ . — 1. Կտաւաքաղ մ'եւ իւր կիկնն երես կու տային իրենց զաւկին : (Ը՛նդլայնեցէ՛ք) — 2. Տարիքն առած սարեակ մը խորհուրդ տուաւ որ ճամբորդութիւն մ'ընել տան անոր : — 3. Դեռատի ինքնահաւանին կրած ձախորդութիւնները (փայտփորի մը , անծեղի մ'եւ սոխակի մը

հետ) : վերջապէս կ'ուղղէ իւր վարքը : — 4. Շփացած արդոց հետ բաղդատեցէք :

ԻՐ. — Զ Ա Ն Գ Ա Կ Ը

Նախագիծ . — 1. Յակոբ ու Յովհաննէս քաղաքէն կը վերադառնան . կը լսեն զանգակին ձայնն : Յակոբ կը կարծէ թէ զանգակին ձայնն անձրևի նշան է (իւր դժգոհութիւնն) : Իսկ Յովհաննէս հակառակը կը կարծէ (իւր գոհունակութիւնը) : (Տրամախօսութիւն) Իրարմէ կը բաժնուին՝ դժտեալ : — 2. Յակոբ կը բնակէր զանգակատան հիւտոային կողմն , իսկ Յովհաննէս՝ արեւմտեան կողմը (բացատրեցէ՛ք հետեւութիւններն) : — 3. Եթէ հանդարտօրէն վլճարանէին կամ դիտողի մը խորհուրդ հարցնէին . . . :

Ծանօթ . — ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՀՈՎՆ արձրեալքը է : ԱՐՆԻԵԼԵԱՆ ՀՈՎԸ նշան է թէ օգը գեղեցիկ պիտի լինի :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 30.

Ուսումն բարից . — Գոյականներ գտնել

1. Շատ մը տուներու խումբը կը կոչուի . . . :
2. Գիւղերու իւր մ'որ մէկ գիւղախմբապետով (Գ-րէր) կը կառավարուի՝ կը կոչուի . . . :
3. Այն տեղն որոյ բնակիչք շատ աւելի են, տաներն ուղիղ գծերու վրայ շինուած են և փողոցները՝ քարայտառակ, կը կոչուի . . . :
4. Փոքր քաղաք (դէտի, Կ-ուր) մ'որ տեղակալով (Կ-իմ-իմ) մը կը կառավարուի, իրեն հետ միացեալ քանի մը գիւղախմբերով մէկտեղ կը կազմէ . . . :
5. Աւելի մեծ քաղաք մ'որ կը կառավարուի կառավարիչով (Կ-իւ-ուրէֆ), իրեն հետ միացեալ քանի մը վիճակներով մէկտեղ կը կազմէ . . . :
6. Այն կարեւորագոյն քաղաքն որ կը կառավարուի կառավարով (վ-ի) մը, իրեն հետ միացեալ քանի մը գաւառներով մէկտեղ կը կազմէ . . . :
7. Պետութեան մ'ամէնէն գլխաւոր քաղաքն ուր կը նստի վեհապետը, կը կոչուի . . . :

8. Ինչո՞ւ ծածկուած հարթ — գինեւ կը կոչուին
 9. Լայն — դէ մ'որոյ երկու կողմը շտապ անկուած են՝ կը կոչուի
 10. Կերակուրը մանրոզ (լիւր) — արտաւած կը կոչուին

ԻԳ. — ՀԱԿԱՌԱԿԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻ

Նախագիծ. — 1. Գողոս իւր իշուն հետ մէկտեղ կը հասնի

կամուրջի մ' առջեւ . էջը
 չ'ուզեր անցնիլ (ըսէ՞ք թէ
 Գողոս ի՞նչ միջոցներ գոր-
 ծածեց , որպէս զի առաջ
 երթալու ստիպէ էջն) : Ան-
 ցորդները կը ծիծաղին : — 2.
 Գողոս լաւ հնարք մը կը
 դանէ . իշուն պոչէն կը քա-
 շէ , իբր թէ զայն դէպ ետ
 բերել ուզելով : Էջն ալ դէպ ի հակառակ կողմը կը ձկտի :
 Գողոս թող կուտայ պոչն , եւ էջը կամուրջէն կ'անցնի :
 Գողոս ի՞նչ կ'ըսէ ծիծաղողներուն :

ԻԳ. — ՄՏՔԻ ԱՐԹՆՈՒԹԻՒՆ

Նախագիծ. — 1. Բաց պատուհանին մօտ՝ Մարիամ
 կ'աշխատի : Իր ոտից առջեւ՝ կատուն կը լզէ իւր ձազը :
 — 2. Ծննդուկ մը ներս կը մտնէ յանկարծ (նկարագրեցէ՞ք
 անոր սոսկումը) : Կատուն կը յարձակի ճննդուկին վրայ :
 — 3. Այն ատեն Մարիամ կը բռնէ կատուին ձազն եւ պա-
 տուհանէն վար նետել կը ձեւացունէ : Ասոր վրայ՝ կատուն
 թող կուտայ ճննդուկը : — 4. Մարիամ կ'առնու զայն եւ
 պատուհանէն դուրս կ'արձակէ :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 31.

Ուսումն բառից . — Ածականներ գտնել :

1. Այն անասունք որ իտուկ կը սնանին՝ կը կոչուին
2. . . . է այն գետն որոյ վրայ կարելի է նստուիլ :
3. Անձնադարձական-Յան համար գործածուած զէնքն է
4. . . . է այն լեռն որուն մտակնայ (մարտի) գծուարին է :
5. Քաղցր համ ունեցող պտուղին կ'ըսեն
6. Մէկէ աւելի (բազմ) լեռներէ բաղկացեալ բառին կ'ըսեն
7. Այն մարդն որոյ իտուիլը եւ զարգացումն զմեզ՝ կը կոչուի
8. Իտու գնաւորութիւն (բար) ունեցողին կ'ըսեն
9. . . . է այն անձն որոյ վրայ իտուիլ-Յան չունինք :
10. Ով որ իտուիլու է իտու՝ անոր կ'ըսենք

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 32.

Ուսումն բառից . — Ածականներ գտնել :

1. Այն որ սյուց հօտի ծառայութիւններ եւ իտուիլ՝ կը կոչուի
2. Ինչ որ անպատճառ ընկելու պարտադրանք ենք՝ կը կոչուի
3. Այն տուրքը զոր տալ կամ չտալ մեր իտուիլ կարեալ է՝ կը կոչուի
4. Այն ձայնն որ չէ լսուիլ՝ կ'ըսուի
5. . . . է այն գիրքն յորում մէկէ մը իտուիլ չունինք :

ԻԾ. — ԵՐԿՈՒ ՈՆԵՐՏ ԲԱՐԵԿԱՄԱՅ ՄԻՋԵՒ
ԳԺՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Նախագիծ. — 1. Թովմաս (աղայ մը) եւ Բոբ (չուն մը) սերտ բարեկամ են իրարու (ընդհայնեցէ՛ք) : — 2. Առտու մը՝ Թովմաս կ'ուտէ շաքարխառն կարագով օծուած հացի շերտ մը, իսկ Բոբ կը կրծէ սակոր մը : — 3. Թովմաս՝ ոտկորը կը դնէ երկու խոշոր քարերու միջեւ . Բոբ կը հաստատէ զայն, բայց չի կրնար տանուլ : — 4. Նկարագրեցէ՛ք թէ Բոբ ինչպէս կը խնդրէ աղէն որ սակորն իրեն դարձունէ : — 5. Բոբ կը բարկանայ, աղուն ձեռքէն հացի շերտը կը յափշտակէ ու կ'ուտէ : Երեկոյին՝ հաշտութիւն :

ԻՋ. — Վ Ա Յ Ե Լ Չ Ա Ի Օ Ս Ո Ւ Թ Ի Ի Ն
 Իրագիտական հարցեր. — Ջութ

1. Առաւօտուն՝ երբ անկողնէն կ'ելնէք, առաջին անգամ ի՞նչ ծառայութիւն կ'ընէ ձեզի ջուրը :
2. Մաքրութեան մասին ուրիշ բանի չե՞ն գործածեր ջուրը :
3. Մեր սննդեան մասին ալ ծառայութիւն մը կ'ընէ՞ ջուրը :
4. Դաշտերն ու պարտէզները ջրոյ պէտք ունի՞ն :
5. Մարդկային աշխատութեանց մէջ օգնութիւն մը չ'ը՞նեն ջուրը :
6. Շոգիի փոխուած ջուրն ալ բանի մը չի՞ ծառայեր :
7. Կը ճանչէ՞ք այնպիսի ջուրեր զորս բժիշկները գործածեն իրբև դեղ :
8. Ջուրն ի՞նչպիսի վտանգներ կ'սպառնայ, երբոր շատ առատ բլլայ երկրի մը մէջ :
9. Ի՞նչ պիտի պատահէր, եթէ ջուր չգտնուէր :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 33.

Հետեւեալ պարբերութիւններն ամբողջացուցէ՛ք :

1. . . . (Բ՛նչ ածական կը յարմարի մըջիւններուն) մըջիւնները պաշար կը դիզեն . . . (Ե՞րբ, ինչ՞՞ համար) :
2. Զլւն եկած առեկ՝ . . . (Բ՛նչ ածական կը յարմարի Լուսիսյին) Լուսիան հացի փշրանքներ կը թափէ պատուհանին վրայ . . . (Ինչ՞՞) :
3. Շատ անգամ՝ . . . (Բ՛նչ ածկ. կը յարմարի դպրոցականաց) դպրոցականք կը խաղան դասարանին մէջ . . . (այն միջոցին Բ՛նչ կ'ընէ սւտուցիչը) :
4. Ուրբէն՝ . . . (Բ՛նչ բանի վրայ կը գրէ) շնորհաւորական մը կը գրէ . . . (Բ՛նչդէս), սրպէսդէ իւր հօրը մատուցանէ . . . (Ե՞րբ) :
5. Լեւն՝ . . . (Մ՛ւր) նստած՝ ջուրը նետեց իւր կարթն, և . . . (Բ՛նչդէս) նայելով ակնդէտ կ'սպասէ այն վայրկենին յորում . . . (Բ՛նչ բանի կ'սպասէ Լեւն) :

ԻԷ. — ԿԵՆԴԱՆԱԳԻՐԸ

Նախագիծ. — 1. Վառարանին վրայ կը տեսնուէր զինուորի մը լուսանկարը՝ շրջանակի մէջ առնրւած : — 2. Օր մը (Ս. Յովհաննու տօնին օրը)՝ Պօղոս տեսաւ որ իւր մայրը նոր ծաղիկներ կը զետեղէր շրջանակին վրայ : Լուսանկարը կը վերաբերէր Յովհաննէս քեռիին՝ որ սպաննուած էր 1870ին : (Տրամախօսութիւն) : — 3. Պօղոս՝ յուզուած սրտով՝ զը շնորհաւորէ իւր հանգուցեալ քեռիին տօնախմբութիւնը :

«Մայրիկ, բաւ Պօղոս, քնէ այդ հին կենդանագիրըն որում փունջ կը մատուցանես» :

ԻԸ. — ՄԱՔՐՈՒՀԻԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՆԱՄԱԿԸ

Նախագիծ. — 1. Տեղ եւ թուական : — 2. Մաքրուհի կ'ըսէ թէ իւր առաջին նամակն է այս, եւ թէ՛ զայն գրելու համար պէտք եղած բոլոր բաներն ու ի : — 3. Կը պատմէ թէ վարժուհին ինչ պատուէրներ տուած է իրեն՝ նամակ գրելու մասին : — 4. Նամակի վերջաւորութեան այլ եւ այլ ձեւերն աչքէ կ'անցունէ : Իր բարեկամուհիին յարմարող ձեւը կ'ընտրէ : Ստորագրութիւն : — 5. Հասցէ :

Ծանօթ. — ԳՐԵԼՈՒ ԱՏԵՆ՝ պէտք է հարցնենք մեք մեզի թէ ինչ ունինք ըսելու : — ՎԵՐՋԱԽՈՐՈՒԹԵԱՆ ՁԵՒԸ՝ վերագոյններու համար ակնածական պէտք է ըլլայ, հաւասարներու համար՝ քաղաքավարական, բարեկամաց միջեւ՝ սիրայիբ :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 34.

Հետեւեալ պարբերութեանց անդամներն ամբողջացուցի՛ք :

1. Եէնքերուն դրօժ կողմը դանուած տախտակամածները կը ներկեն, . . . (սարգս. նիգոթ. մը գտնել որդեգրով) :
2. Երիտասարդական հասակիդ մէջ աշխատէ՛ և խնայասէր եղի՛ր, . . . (սա. նիգոթ. որդեգրով) :
3. Զճանչած տունիդ բերանդ մի՛ տանիր . . . (սա. նիգո. որ լալայ թեով) :
4. Զանա՛ հաճելի ըլլալ այլոց, . . . (սա. նիգո. որդեգրով) :
5. Թշուաւներուն վրայ մի՛ խնդար, . . . (սա. նի. զի Գ՛ Գ՛-ցեով) :

Հ Ր Ա Ն Ն Պ 35.

Ուսումն քառից . — Գոյականներ գտնել :

1. Այն զօրքերն որ հեղեղի կ'ընթանան, հեղեղի կը պատերազմին՝ կը կոչուին . . . , և այսպիսի զինուորներու խումբը կը կոչուի . . . :
2. Այն շրտիչն որ ձեռք կ'ընթանան և ձեռք վրայ հեղեղի կը պատերազմին՝ կը կոչուին . . . :
3. Անոնք որ Թոբոնովի վերաբերեալ ծառայութեանց մէջ կը դործածուին՝ կը կոչուին . . . , և այսպիսիներէ կազմուած խումբն ալ կը կոչուի . . . :
4. Այն Կոնստանտինոպոլի թշնամոյն դէմ պաշտպանուելու համար՝ Բերտեր-Լամբացած է՝ կը կոչուի . . . :

ԻճԹ . — ԿՐԿԻՆ ԴԱՍ

Նախագիծ . — 1. Պետրոս անուն զեռաստի սպասաւորը՝

Պետրոս՝ աւանց գլխարկն հանելու՝ ըսաւ . « Ահաւաստիկ նապաստակ մը : » վարուիլ . — 4. Պետրոս բազկաթոռին մէջ ընկողմանած՝ անոր ձեռածիր (պարգեւ) մը տալ կը ձեւացունէ : (Ամբողջ շարադրութիւնը՝ տրամախօսութեան ձեւով պիտի ըլլայ :

Լ . — ԸՆՁԱՌԻԻԾՆ ԵՒ ՍԿԻԻՒՆ (Առակ)

Նախագիծ . — 1. Սկիւռ մը՝ ծառի մը գագաթէն կ'իջնայ ընձառիւծի մը թաթերուն միջեւ : Սկիւռին կեանքը պիտի շնորհուի իրեն , եթէ ըսէ ընձառիւծին թէ ինչո՞ւ համար այնչափ զուարթ է միշտ (ընձառիւծն ինք թող խօսի) : — 2. Սկիւռը կը խոստանայ պատասխանել , եթէ ընձառիւծը թոյլ տայ իրեն որ ծառին գագաթն ելնէ : (Տրամախօսութիւն) . — 3. Սկիւռը կ'ըսէ թէ զուարթ ըլլալուն պատճառն այն է որ

իւր խիղճն հանդարտ է (ընդլայնեցէ՛ք) , ընդհակառակն՝ ըն-
ձառիւծը արուր է , վասն զի . . . — 4. Բարոյական :

ԼԱ. — ԽՂՈՒՆՁՆ ՈՒ ԹՐԹՈՒՐՆ (Առակ)

Նախագիծ. — 1. Թրթուր մը՝ խղունջի մը հանդիպելով
կը բարեւէ զնա ընտանեբար : Խղունջը վիրաւորուած կ'զգայ
իւր արժանապատուութիւնն (ի՞նչ կը պատասխանէ) : — 2.
Քանի մ'օր ետքը՝ խղունջը մեծարանօք կը բարեւէ զթրթ-
ութուն որ թիթեռնիկի փոխուած է : — 3. Թիթեռնիկն՝ հարկ
եղած դասը կուտայ խղունջին : (Թիթեռնիկն ի՞նչ կրնայ ը-
սել . կենդանիներն իրե՛նք թող խօսին :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 36 .

Ուսումն բառից . — Գոյականներ գտնել

1. Պարտէզի մ'այն մասն ուր կը գտնուին չորհրդանշան-
կը կոչուի . . . : Իսկ այն մասն ուր կը տնկեն ու կը պատուաստեն
մատղաշ փայտիկը՝ կը կոչուի . . . :

2. Այն գոյն որոյ մէջ զինուորները գործու-
նէ կը գնեն՝ կը կոչուի . . . : Որտեղից իր ուղիքը կը գնէ իւր . . . մէջ :

3. Պատերազմի (—ւմ) պետոյքներուն (մեր) կ'ըսեն . . . :

4. Այն հանրային հոյակապ շէնքերն որոց մէջ կը պահուին Քա-
նաքի պատկերներ , արձաններ և հետաքրքրաշարժ առարկաներ՝ կը
կոչուին . . . :

ԼԲ. — ԱՋ ՁԵՌՒՔՆ ՈՒ ՁԱԽ ՁԵՌՒՔՆ (Առակ)

Նախագիծ. — 1. Աջ ձեռքն՝ իր ըրած ծառայութեանց
վրայ կը խօսի ինքնագովութեամբ (թուեցէ՛ք այդ ծառայու-
թիւններն) , եւ արհամարհանօք կ'ստգտանէ ձախ ձեռքն՝ ա-
նոր անգործութեանն համար : — 2. Ձախ ձեռքն ինքզինք
կը պաշտպանէ՝ ըսելով թէ մարդիկ պէ՛տք եղածին չափ կըր-
թութիւն չեն տար իրեն , եւ այս միայն է իւր ետ մնալուն
պատճառն . . . , եւ կը թուէ իւր ըրած ծառայութիւններն
. . . : — 3. Եզրակացունելով կ'առաջարկէ որ սիրով ու
միութեամբ վարուին իրարու հետ :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 37.

Ուսումն քառից. — Բառեր դասնել

- Ի՞նչպէս կը կարգւի՝ 1. Յարկեր քաղելու գործողութիւնն : — 2. Այգիները մեծը : — 3. Առաւուտեան կերակուցը : — 4. Կէտորուածն կերակուցն : — 5. Իրիկուածն կերակուցը : — 6. Ն-ի քան դէ՛րէ- կէ- րուած կերակուցն : — 7. Եօթն օրուան տեւողութիւնն : — 8. Երեսնան օրն : — 9. Երէ՛տ - Կ-ը : — 10. Վե՞ց - Կ-ը : — 11. Տասներկու ամիսն : — 12. Հարիւր տարի՞ն :

1. Գ. — ՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Յակոբի հինգշաբթին և Յովհաննէսի հինգշաբթին

1. Առաւուտ

5. Առաւուտ.

2. Կէտ օրէն կարը զուարճու.

6. Կէտ օրէն կարը ձանձրթ.

8. Լաւ երեկոյ.

7. Գէշ երեկոյ.

4. Ուրբաթ տարու.

8. Ուրբաթ տարու.

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 38.

Ուսումնի բառից. — Գոյականներ գտնել

1. Օսմանեան բանակի (տրպա) մը հրամայուը կը կոչուէ
2. Մէկ բանակը կը բաղկանայ տասներկու . . . է :
3. Գոնդէ (ուլ) մը յետը կը կոչուէ
4. Մէկ գունդը կը բաղկանայ շարս . . . է :
5. Մէն մի վաշտ (բուլուր)՝ հազար զինուորէ (նիկեր) կը բաղկանայ, այս պատճառաւ՝ վաշտի մը յետը կը կոչուէ
6. Մէկ վաշտը կը բաժնուի տասն . . . է կամ . . . է :
7. Դասակի մը կամ գումարտակի (պիտիւ) մը (հարտը զինուորաց) յետը կը կոչուէ
8. Զինուորի մ'առաջած առաջին աստիճանն է
9. Այն զբերք որ ուղղակի Ահմադառ Սուլթանի անձնակա տրամադրութեան ներքեւ կը գտնուին՝ կը կոչուին
10. Բանակի մը զբերքն է Տարկին և Բաբուրն Իսթիքու (Ֆերդու), որք կը կոչուին . . . կամ
11. զբերքն է մը հրամայուը կը կոչուէ

Լ Գ. — ԿԵՆՈՒՍ ՈՒՏԵՆՈՒ ԼԱԻԱԳՈՅՆ ԿԵՐՊՆ ՈՐՆ Է

- Նախագիծ. — 1. Հրանտ, Պետրոս եւ Յովհաննէս անուն երեք եղբայրներ, որ միեւնոյն վարժարանի աշակերտներ էին, մէյմէկ կողով կեանս ընդունեցան իրենց մօրմէն
- 2. Հրանտ մէկ անգամէն կ'ուտէ ամբողջովին —
3. Պետրոս՝ քանի մ'աւուր մէջ կ'ուտէ մաս առ մաս
- 4. Յովհաննէս՝ իւր ընկերներուն ալ բաժին կը հանէ
- Սորհրդութիւն :

Լ Ե. — ՊԱՅԹԱՍ ԱԶԲԸ

- Նախագիծ. — 1. Յակոբ՝ որ անհնազանդ տղայ մ'է . . . , իւր մօր մկրատին հետ կը խաղայ եւ զայն կը դարձունէ
- 2. Կը կանչէ իւր քոյրը՝ Մարիամն — 3. Զուանը կը կարի. մկրատը կ'երթայ կը պայթեցունէ Մարիամին աչքն : — 4. Յակոբին յուսահատութիւնն : 5. Եզրակացութիւն :

Լ Զ. — ՏՂՈՒ Մ'ԱՌԱՋԻՆ ՆԱՄԱԿՆ՝

ԻՒՐ ՄԵՍ ՄՕՐ ՏՕՆԱԻՄԲՈՒԹԵԱՆՆ ԱՌԹԻԻ

- Նախագիծ. — 1. Տեղ եւ թուական : — 2. Միբան Գնունի իւր մեծ մօր կը գրէ թէ տարիէ մ'ի վեր դպրոց

- կ'երթայ . . . — 3. Քիչ մը խոշոր կը դրէ , բայց այսուհետեւ աւելի փութաջան պիտի ըլլայ , եւ եկող տարի . . .
- 4. Իւր մեծ մօր տօնախմբութիւնը կը շտրհաւորէ . —
- 5. Վերջաւորութեան բանաձեւ եւ ստորագրութիւն : — 6. Հասցէ :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 39.

Ուսումն քառից . — Ածականներ գտնել

1. Եստ լիւնի ունեցող երկրին կըսեն . . .
2. . . . է այն հրեանգութիւն որ մէկէն միւսին կը քրքրուի ,
ինչպէս է վարդախար :
3. Անորանիւր ունեցող երկրին կըսեն . . .
4. Անշարժ իւրանոց համար վճարուած տուրքին կըսեն . . .
տուրք :
5. . . . տուրք կը կոչուի այն տուրքը զոր կը վճարեն զմաստիւ
Բեան չգնացող հզատակները :
6. . . . է այն պալատն որոյ շինարարն հոյ-վար է :
7. Այն գէպքն որում շինարարն կը կոչուի . . . գէպք :
8. . . . է այն աշխատութիւն որ ընտելն շինարարէ :
9. . . . է այն մարդն որոյ գործը իւր շինարարն մ'որոշում տալու :
10. Զիւրանոց հողին կըսեն . . . կամ . . .

ԼԷ. — ՓՈՔՐԻԿ ԹՈՉՈՒՆՆԵՐԸ ԶՄԵՌ ԱՏԵՆ

Նախագիծ . — 1. Երկիրը ձիւնով ծածկուած էր . Փոքրիկ

Մարիամը՝ սեղանին փշրանքները բախին մէջ կը թափէր թռչուններուն համար . — 2. Մայրը դիտել կուտար նմա թէ՛ իւր այս բրածը թէպէտեւ բարի գործ մ'է , այսու ամենայնիւ ուրիշ շատ թռչուններ կը մնան անսնունդ : — 3. Մարիամ կը մտածէ թէ ամէն փոքրիկ աղջիկներ իւր բրածին պէս կ'ընեն . . . — 4. Մայրը կը համարուրէ զնա . . . (մայրն ու աղջիկն իրենք թող խօսին) :

ԼԸ. — ԵՄԿՈՒ ԴՈՅԼԻՐ

Նախագիծ . — 1. Երկու դոյլեր , մէկը պարսպ՝ մէկը լցուն , իրարու հանդիպեցան հորի մը մէջ . — 2. Պարսպ դոյլը միւսին կը հարցնէ

Փոքրիկն Մարիամ՝ ամէն օր սեղանի փշրանքներն հաւաքելով՝ կը տանէր բակը կը թափէր թռչունոց համար :

թէ ինչո՞ւ կուլայ . . . : Լցուն դոյլն՝ որ ամէն բան սեւ կը տեսնէ, կը պատասխանէ . . . (ի՞նչ) : 3. — Պարապ դոյլն՝ որ զուարթ կեանք մ'անցունելու սովորած է, հակադարձ պատասխան մը կուտայ . . . (ի՞նչ կ'ըսէ) : — 4. Բարոյական

ԼԹ. — ՎԱՅԵԼՉԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Իրագիտական հարցեր. — Կրակ

1. Կրակն ի՞նչ ծառայութիւններ կը մատուցանէ մեզ :
2. Զեռուցման համար ի՞նչ նիւթեր կը գործածուին գըլ-խաւորապէս :
3. Որո՞նք են լուսաւորման դիւաւոր միջոցները :
4. Կրակն ի՞նչ ծառայութիւններ կը մատուցանէ մարդ-կային աշխատութեանց :
5. Պատերազմի մէջ ի՞նչ ծառայութիւն կը մատուցանէ կրակը :
6. Կրակը կրնա՞յ նսեւ վտանգներ պատճառել :
7. Այս վտանգներուն դէմ՝ ի՞նչ նախազգուշութիւններ կրնանք ձեռք առնուլ : (Սոհեմութիւն, ջրհան, հրդեհի դէմ ապահովագրութիւնք) :

Ջ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 40.

Հետեւեալ պարբերութիւններն ամբողջացուցէք :

1. Այս ճերմակեղէնները բաց օդին մէջ թող մնան. . . (ստորգ. նիւթ. փշե- ու շաղկապով) :
2. . . . (ստորգ. նիւթ. երբ ով սկսեալ), անկեղծօրէն խոստու- վանէ՛ զայն :
3. Այն մարդն . . . (ստորգ. նիւթ. ու յրբ դերանունով)՝ և մ'չ մէկու մը սիրելի կ'ըլլայ :
4. Ռուբէնը վարժարան չեկաւ. . . (ստորգ. նիւթ. վանկով) :
5. Ռուբէն չկրցաւ մրցանակ առնուլ. . . (ստորգ. նիւթ. թիւ- ով) :

Խ. — ՊԱՐՈՆ ԹՈՎԾԱՍ ԵՒ ԽԵՐՈՒՆԻՆ ՅԱԿՈՐ

Նախագիծ. — 1. Թովմաս կը կարծէ թէ ինք շատ խո- րամանկ է : — 2. Թովմաս եւ իւր բարեկամը՝ Սուրէն՝ կը հանդիպին ծերունի Յակոբին . . . : — 3. Թովմաս կը հարցնէ անոր թէ տակաւին նոյնչա՞փ են գիւղին էջերը : Ծերունին Յակոբ՝ արժանաւոր պատասխանով մը՝ լուս դաս մ' կուտայ անոր : — 4. Սուրէնի խորհրդածութիւնը (թող անձե՛րն իսկ խօսին) :

ԽԱ. — ՄՏԱՄՈԼՈՐ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ

Նախագիծ. — 1. Պ. Ք. անուն գիտնականը մտամոլոր է: — 2. Օր մը՝ կը կարծէ թէ իւր բարեկամին տունը մոռցած է իւր ոսկիէ ծխատուփը: — 3. Փոքրիկ տոմսակ մը կը գրէ անոր (չարաչրեցէ՛ք այս տոմսակը): — 4. Տոմսակը գոցելու վայրկենին՝ ծխատուփը կը գտնէ. այս պարագան ալ յաւելագրով (1) մը կ'իմացունէ իւր բարեկամին (չարաչրեցէ՛ք այս յաւելագիրն), եւ տոմսակը կը ղրկէ դարձեալ իւր բարեկամին . . . :

ԽԲ. — ԳԱՆՁԱՆԱԿ

Նախագիծ. — 1. Գէորգ անուն փոքրիկ տղայ մը լաւ կ'աշխատէր: Ամէն շաբաթ օր՝ հայրը քսան փարայ կուտար անոր: Գէորգ խնայող էր . . . : — 2. Տարին լրացած տուն՝ կը բանայ դանձանակն՝ ուր կը յուսայ գտնել . . . : — 3. Զարմանալի բան. կը գտնէ՝ յիսուն դանակն . . . : Մտողքն՝ առանց բան մը յայտնելու՝ իրենց զաւկին խնայութեան վրայ աւելցուցած էին . . . : — 4. Գէորգ բաժանորդ կը գրուի հրատարակութեան մը (2):

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 41.

Հետեւեալ պարբերութիւններն ամբողջացուցէ՛ք :

1. . . . (յարմար ածական մը) շուրջ գիշերը միս մինակ կը պաշտի . . . (տ.բ. այն տան թ'նչ կ'ընեն ազարալին մարդիկը):
2. . . . (ե՞րբ), ճպուռը մը ջիւշին դիմելով . . . (թ'նչ կերպարանքով) կը խնդրէ քանի մը հասիկներ . . . (ինչո՞ւ համար):
3. . . . (ե՞րբ)՝ ծիծա ները կը մեկնին մեր երկրէն՝ . . . (ինչո՞ւ համար), և . . . (ե՞րբ) կը վերագաւնան՝ . . . (թ'նչ ընելու համար):
4. . . . (ե՞րբ), պահանջին առջև կեցող զինուորներն՝ . . . (թ'նչ շարժումով) կ'ոչընչեն զնա . . . (թ'նչպէս):

(1) Յետեւեալ կամ Յետ Գրութեան կ'ըսուի այն յաւելուածը զոր հարկ կ'ըլլայ ընել նամակն ստապարելէ յետոյ: Յետեւեալ կամ Յետ Գրութեանը կ'սկիսի Յ. Գ. սկզբնատառերով:

(2) Լրագրի մը կամ հրատարակութեան՝ մը բաժանորդ գրուի՝ կը նշանակէ որոշեալ գումար մը վճարել՝ նոյն լրագիրը կամ հրատարակութիւնն ստանալու համար:

Հ Ր Ա Ն Ա Ն Գ Կ Զ .

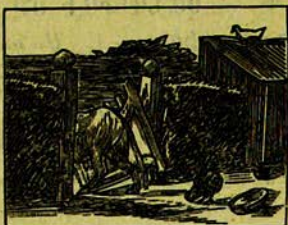
Ուսումն քառօրից . — Գոյականներ գտնել

1. Թուշուներ կը վերագառնայ իւր
2. Նապաստակը, ճագարն ու արջը՝ կը մտնեն իրենց մէջ .
3. Աղբատները կը բնակին կամ և կամ մէջ .
4. Վեհափառ Սուլթանի բնակարանը կը կոչուի
5. Օսմանցի մեծամեծաց բնակարանները կը կոչուին
6. Դեղին մը (սեֆեր) քան իսկ (սեֆ) կը կոչուի
7. Մէկու մը շնոր լայր (տեղը)՝ կը լինի անոր

Խ Գ . — ՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ Մղակի մը պակասութիւնը

1. Մղակը նորոգել տուած չէն .

2. Փախուստ .

3. Հարածու մնա .

4. Անկումն և ճղմուտք .

5. Մինակ թողուած տունը .

6. Վնասները կը հաշուեն .

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ Կ 3.

Ուսումն քառից. — Ածականներ գտնել

1. Այն խրամն ընդ որ կարելի չէ անշնչել կը կոչուի
2. . . . է այն բողոքը զոր իմանալն անցնելէ յետոյ կը բաւանաք:
3. . . . է այն ճակատամարտն որոյ մէջ շատ արիւն կը թափուի:
4. . . . է այն մարդն որ ստէպ կը հիւանդանայ:
5. . . . կամ . . . է այն արդիւնք զոր չի՛ն՛դ յասուր, որում չի՛ն՛դ արիւնք:
6. . . . է այն բանն որ երբ-եւ-որ-ի-ն-մէջ միայն գոյութիւն ունի:
7. . . . է այն ընթերցումն որ կը կրթէ, կը հրահանգի զմեզ:

Խ Դ. — ՍԱՆԴՈՒՂԻ ՄԸ ՎԵՐԻՆ ԵՒ ՍՏՈՐԻՆ ՄԱՍԻՐԸ

Նախագիծ. — 1. Սանդուղի մը վերին ստորին ստորին ստորիններուն հետ (ուղղակի տրամախօսութիւն): — 2. Խելացի մարդ մը վեր ի վայր կը դարձո՛նէ սանդուղին Հետեւութիւն: — 3. Կենաց մէջ ալ յաճախ այս բանը կը պատահի երջանիկ եւ դժբաղդ մարդոց համար: — 4. Բարոյական:

Խ Ե. — ՆԱՄԱԿ ԱՌ ՌԻՍՈՒՑԻՉՆ

Նախագիծ. — 1. Տեղ ու թուական: — 2. Աշակերտ մ'իբր վարժապետէն հրաման կը ինդրէ՝ յառաջիկայ երկուշարթի բացակայ լինելու համար (չարժառոթ մը հնարեցէ՛ք): — 3. Իւր փաստերը կ'պարզէ (փաստեր դա՛է՛ք): — 4. կը խոստանայ թէ պիտի դարմանէ ժամանակի այս կորուստն (հնչպէս): — 5. Բանաձեւ վերջաւորութեան եւ ստորագրութիւն: — 6. Հասցէ:

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ Կ 4.

Ուսումն քառից. — Բայեր գտնել

1. Բան մ'աւելի ժողովրդ ընկելն կ'ըսեն — 2. Աւելի անար — 3. Աւելի երէւր — 4. Աւելի զարթ — 5. Աւելի հարգարան — 6. Աւելի բարոյ — 7. Փայլէ վերածել — 8. Աւելի արար ըլլալ — 9. Աւելի փեղեփ — 10. Աւելի համար ընել — 11. Աւելի լոյս — 12. Բազմաբնութեան տալ մէկու մը

ԽԶ. — ԴԻԻ՛, ԴԻԻ՛, ԴԻԻ՛

Նախագիծ. — 1. Մայիսի մէջ (նկարագրեցէք), սոխակ մը կ'երգէր. էշ մը կ'ուզէ նմանիլ անոր : — 2. Սոխակին կը հարցնէ թէ ի՞նչպէս կ'ընէ : Թռչունը կը պատասխանէ (տրամախօսութիւն) : — 3. Է՛նչ ալ կ'ուզէ ընել զիւ՛, զիւ՛, զիւ՛ : Զո՛ւր ջանք . . . : — 4. Բարոյական :

ԽԷ. — ՊԱՌԱԻ ՀՕՐԱՔՈՅՐ ՄԸ՛ ՈՐ ԿԱԽԱՐԴԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԷՆ ԿԸ ՀԱՍԿՆԱՅ ՔԻՉ ՄԸ

Նախագիծ. — 1. Հինգշաբթի օր մը՝ կէս օրէ ետքն՝ Հրանտ անուն փոքրիկ տղան իւր պառաւ հօ, աքրոջ՝ Մարթա խաթունին տունը գնաց : — 2. Պարտէզն երթալու թոյլատուութիւն կը խնդրէ. հօրաքոյրն հրաման կուտայ՝ պայմանաւ որ մորենիներուն չդպչի : — 3. Պարտէզին մէջ՝ Հրանտ անգամ մը տեղի կուտայ փորձութեան . . . : — 4. Վերագարծին, հօրաքրոջն հարցման վրայ, կ'ըսէ թէ մորենիի պտուղէն կերած չէ (տրամախօսութիւն) : — 5. Սակայն պրտուղին հօտը կը մատնէ զինքն (ըսէ՛ք թէ ի՞նչպէս), եւ կը խոստովանի իւր ստախօսութիւնը :

ԽԸ. — ՎԱՅԵԼՉԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Իրագիտական հարցեր. — Թափծու երկաթ, երկաթ եւ պողպատ

1. Ի՞նչ նիւթէ շինուած են դպրոցին վառարանը, գրագարանին բանալին եւ զմեյիին շեղքը :
2. Թափծու երկաթն, երկաթն եւ պողպատը կը նմանին իրարու. ի՞նչ տարբերութիւն ունին իրարմէ :
3. Թափծու երկաթին առաւելութիւններն ի՞նչ են :
4. Ի՞նչ են իւր անպատեհութիւնք :
5. Ի՞նչ է թափծու երկաթն :
6. Երկաթն ի՞նչ յատկութիւններ ունի :
7. Ի՞նչ է կոածր («ճ») :
8. Թանա՞գն (Բէնէտե) ինչ է :
9. Գալվանացեալ երկաթն ի՞նչ է :

10. Անագի կամ զինկի խաւն ի՞նչ ծառայութիւններ կ'ընէ երկաթին :

11. Ի՞նչ է պողպատն :

12. Ի՞նչ յատկութիւններ ունի պողպատն :

13. Ի՞նչ բաներ կը շինեն պողպատով :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 45.

Ուսումն քառօր . — Բառեր գտնել

1. Թաղական խորհրդոյ անդամներ կամ երեսփոխաններ ընտրելու համար քուէ տալը կը կոչուի . . . կամ . . .
2. Քուէ տուողներուն (որչաւոյ) կ'ըսեն . . .
3. Երբոր ամեն մարդ միեւնոյն բանին կը հաւատայ իբր զի Յոնուանս կ'ըսեն . . .
4. Մտք ուղ ննելան կ'ըսեն . . . Հոյն ուղանողն . . .
5. Միջարտոյան կ'ըսեն այն փոշին որ . . . ջնջելու կը գործածուի :
6. Շատ մը բաներ որք այլ և այլ տեղերէ հաստատու են կը կոչուին . . .
7. Կաւանքներու տէր եղող մարդուն կ'ըսեն . . .
8. Բանջարեպէտէր արտադրող պարտէզը կը կոչուի . . .

Խոթ . — ՏԱՆ ՆԱԽԱԽՆԱՄՈՒԹԻՒՆԸ

Նախագիծ , — 1. Պետրոսի մայրը կը ջանար որ հագուստներն աւելի՛ դիմանան . . . (ի՞նչ պէս) : Պետրոս կը ցաւի որ հարուստ չեն (ի՞նչ ո՞ւր համար) : — 2. Մօրը պատասխանն . — Եթէ դերձակին վրայ ըլլար կարկտուքի հոգն , այլ եւս ինք չպիտի ըլլար տան նախախնամութիւնը . . . — 3. Պետրոս՝ զգածուելով կը համբուրէ իւր մայրն եւ կ'առաջադրէ . . . :

« Եթէ մեծահարուստ տիկին մ'ըլլայի, ըսաւ մայրն հանգարտօրէն , այն ամեն գերձակը պիտի ըլլար ասն նախախնամութիւնը : »

Խ . — ԱՄՍՈՐԵԱՅ ԳՎՍՈՒՑ ՏԵՏՐԱԿԸ

Նախագիծ . — 1. Ի՞նչ է ամսական դատուց անտրակն : — 2. Խնամով պիտի գործածէք զայն

(ինչո՞ւ համար) . . . Այս տեսարակն ի՞նչ պիտի յիշեցունէ ձեզ ապագային : — 3. Ի՞նչպէս պիտի ընէք որ ապահով ըլլաք թէ յառաջդիմած էք :

ԾԱ. — ՏԱՐԻԴ-ԼԻՈՅ ԱՌԹԻԻ ՆԱՄԱԿ ԱՌ ԿՆՔԱՀԱՌՐՆ
Նախագիծ. — 1. Տեղ եւ թուական : — 2. Գրքի մը մէջէն շնորհաւորական մը պիտի օրինակէք , բայց . . . — 3. Նախամեծար կը համարիք որ ձեր մտքէն բխին ձեր գրելիքները : Բարի տարի կը մաղթէք : — 4. Ի՞նչ կ'ըսէք ձեր ծնողաց կողմէն : — 5. Բանաձեւ վերջաւորութեան եւ ստորագրութիւն : 6. Հասցէ :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 46.

Ուսումն բառից. — Ածականներ գտնել

1. Ծով- ելբեռ գտնուող քաղաքաց կ'ընեն . . . :
2. Այն ցուցահանդէսն ուր ի տես կը դուռին երկ-տրծ-թիտ արդիւնքները կը կոչուի . . . ցուցահանդէս :
3. Այն դպրոցական նիշերը որք երեք տարեան մը կը արուին աշակերտաց կը կոչուին : . . . նիշեր :
4. Այն գործը զոր անմիջապէս ընելու տրիպտ-տէրէն կը կոչուի . . . գործ :
5. Այն քաղաքն որոյ մէջ բնակող տարբի բազմութիւնն կը կոչուի . . . քաղաք :
6. Այն աշխատութիւնը զոր յարատեւութեամբ կը կատարենք որանց վտարելու կը կոչուի . . . աշխատութիւն :
7. Այն հացկերոյթն որոյ մէջ բազմաթիւ տարբիտէր (ուտելիք) կան կը կոչուի . . . հացկերոյթ :

ԾԱ. — ՔԱՐԻՆ ՏԵՍԱԿԷՆ ԿԱԽՈՒՄՆ ՈՒՆԻ

Նախագիծ. — 1. Վարժարանին մէջ , ուսուցիչը՝ բարձրագոյն կարգի աշակերտաց կը ցուցնէ թէ թթուներն ի՞նչ ազդեցութիւն կ'ընեն քարերուն վրայ (ուսուցիչն ի՞նչ թող խօսի) : Պօղոս անուն փոքրիկ տղան՝ սուսն եկած ատեն՝ կ'ուզէ փորձը կրկնել : — 2. Իւր անյաջողութիւնը (տեսարանը նկարագրեցէ՛ք) : — 3. Կերակուրի ատեն՝ հայրը կը բացատրէ չյաջողելուն պատճառը : Բարոյական :

Ծանօթ. — Երբոր ԿԱԿՈՒՂ (և-յին) քարի փոքր կտոր մը ձգենք քայտին մէջ, կազի (-ի-յին թիւ) փոքրիկ պղզակներ կը գոյանան. — ԿԱՅԾ ԲԱՐ. Եթէ հրացանի համար գործածուած տեսակէն կայծ-քար մ'ըլլայ ձգուածը, պղզակներ չեն գոյանար, վասնզի քայտիւր կարծր քարերու զրոյ ազդեցութիւն չ'ընեն :

ԾԳ. — ՉՈՐ ՍԱԼՈՐԻ ԱՄԱՆԸ

Նախագիծ. — 1. Չոր սալորներ նեղերան ամանի մը մէջ Պետրոս իւր մօրմէն հրաման կը խնդրէ անոր մէջէն բուռ մ'առնելու (խօսակցութիւն). — 2. Պետրոս ձեռքը մէջը կը խոթէ . . . , յետոյ չի կրնար այլ եւս դուրս հանել (ըսէ՛ք թէ ինչո՞ւ համար) : — 3. Մայրը խորհուրդ մը կու տայ : — 4. Բարոյական :

ԾԳ. — ՓՈՔՐԻԿ ՔՐՈՋ ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԻԻՆԸ

Նախագիծ. — 1. Փոքրիկ Տիրուհին հիւանդ է Նորա եղբորն ու քրոջ, Պետրոսի ու Մաքրուհիի, արտմութիւնն. հիւանդին նեղութիւն պատճառելէ եւ իրենց մայրն յոգնեցունելէ կ'ղգուչանան — 2. Տիրուհիի վիճակը կը բարւոքի. Պետրոս եւ Մաքրուհի հոգ կը տանին զայն զբօսցունելու : — 3. Տիրուհին կ'առողջանայ : Մայրը կը զովէ Պետրոսի ու Մաքրուհիի ունեցած վարմունքը :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ Է 7.

Կենդանութիւն տալ պարբերութեան

1. Երբոր կը պառկիս . . . (ածական) անկողնիդ մէջ՝ զոր մայրդ կը յարդարէ . . . (միւր), երբոր կը կծկիս . . . (ածկ.) վերմակիդ ներքեւ, միաքդ բեր աղքատիկ որբերը :
2. Չմրան իրիկունները՝ կը լսենք հոգին . . . (ածկ.) սոյլը . . . (ածկ.) ծառայ մէջ :
3. Կէս օրէ ետքն էր. արեւին . . . (ածկ.) մէկ ճառագայթը՝ ներս կը թափանցէր . . . (ածկ.) ապակիներէն. խոհանոցին մէջ գրտնրած . . . (ածկ.) պղինձները, . . . (ածկ.) անազով օծուած ամանները՝ բոլորն ալ կը շողային, և կը լուէր ժամացոյցին . . . (ածկ.) թիկ-թիկը :
4. Օրուան առաջին ժամէն ի վեր՝ եղները . . . (ածկ.) արօրը քաշելով ահօս կը դծեն . . . (մաղբ.) . . . (ածկ.) խոփը վեր կը վերցունէ խոշոր ու . . . (ածկ.) հողախոշտերն. առաւօտեան թարմ օդին մէջ . . . (ածկ.) սիւք մը դուրս կ'եղնէ եղներուն քթէն :

ԾԵ. — ՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Թե ի՛նչպէս կրնայ օգտակար լինել տառն եւ մեկ տարեկան տղայ մը

1. Յանձնարարութիւններ :

2. Ուսուցում :

3. Մեծ հօրը հետ շրջապայութիւն :

4. Փոքրիկ ջրովը հետ գրասանք :

5. Լեռն գրագրութիւն կ'ընէ :

6. Ընտանեաց մէջ ընթերցում :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 48 .

Ուսումն քառից . — Գոյականներ գտնել :

1. Երբոր կրակի վրայ գրուած հեղուկ մ'իւրաւ կ'սկսի, այդ վիճակին կ'ըսենք
2. Ապրանքի մը եւրոպէիւն շինելուն կ'ըսեն

3. Յակոբ՝ գէշ տեսակէ ունեկ ուտելով թունաւորուեցաւ . թոյնը
 ը-է-ե-լ- համար դէ-ը մը տուաւ ըժիշկն . այս գեղին կ'ըսեն
 4. Վերակարգեալ սպոյթ մը հրամանաց էնի-բի-ե-լ սոյնի կ'ըսեն
 5. 'Ի-բ-լ-ի-ր-դ-ն-ի կ'ըսեն
 9. Անոնք որ միենոյն հոյրէնէ-ի մէջ ծնած են՝ կը կոչուին
 7. Բժիշկներ, փաստաբաններ, ուսուցիչներ՝ . . . կը կոչեն զերար :

ԾՁ. — ՄԵՂՈՒՆ ՆԻ ԹԻԹԵՆԻՆԻԿՆ (Առակ)

Նախագիծ. — 1. Մեղու մը՝ իւր փեթակը վերադառնալու միջոցին՝ կը պատահի թեթեւաշարժ թիթեռնիկի մը : — 2. Մեղուն կծու խօսքեր կ'ուղղէ թիթեռնիկին թիթեռնիկն ինքզինքը կը պաշտպանէ — 3. Մեղուն կը շարունակէ . թիթեռնիկը կը պատասխանէ թէ մեղուն արդարեւ օգտակար է (ի՞նչ բանով), բայց թէ՛ իրեն ալ պաշտօնն է հաճոյք պատճառել աչաց (ըսէ՛ք թէ ինչպէս) :

ԾԷ. — ԴԵՆՈՒՍԻ ԱՂՋԻԿ ՄԸ ԿԸ ԳՐԷ ՏԻԿՆՈՋ ՄԸ՝ ՈՐՈՅ ՔՈՎ ԿԸ ՓԱՓԱՔԻ ԾԱՌԱՅՆԸ ԻԲՐԵԻ ՍՊԱՍՈՒՀԻ

Նախագիծ. — 1. Տեղ ու թուական : — 2. Տիկինն քով մտնելու փափագ կը յայտնէք : — 3. Կ'ըսէք թէ ի՞նչ կրնաք ընել եւ ի՞նչ կուղէք շահիլ : — 4. Կ'ուղէք այն տիկնոջ քով մտնել՝ այն պատճառաւ որ գիտէք անոր բարեսիրտ լինելը : — 5. Կը խոստանաք կատարիլ ձեր պարտաւորութիւնները (թուեցէ՛ք մանրամասնաբար) : — 6. Մեծարանաց բանաձեւ եւ ստորագրութիւն : — 7. Հասցէ :

ԾԸ. — ԱՂԲԻԻՐՆ (Արեւելեան վիպակ)

Նախագիծ. — 1. Նկարագրեցէ՛ք աղբիւր մը՝ որոյ վերեւ կը կարդացուի սա խօսքն . « Ինձմէ օրինակ առէք : » — 2. Վաճառական մը, ծերունի մ'եւ տղայ մը կուգան այդ աղբիւրէն ջուր խմելու եւ կը կարդան արձանագրութիւնը : — 3. Վաճառականը կ'ըսէ թէ աղբիւրը կը յորդորէ զմարդիկ ի գործունէութիւն եւ ի յարատեւութիւն (ինչո՞ւ համար) : — 4. Ծերունին կ'ըսէ թէ կը յորդորէ ի բարեգործութիւն (ինչո՞ւ համար) : — 5. Տղան կ'ըսէ թէ աղբիւրը կը յորդորէ որ մաքուր պահենք մեր սիրտն (ինչո՞ւ համար) :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 49 .

Ուսումն քառից . — Գոյականներ գտնել

1. Հացի կամ կերակրոյ այն մասն զոր մէկ անգամէն բերանս կը դնեմ' կը կոչուի
2. Քոյիւն առնն' որունքներու ամէն մէկ բացուածքին կ'ըսեն
3. Պարտեզի այն մասն ուր ծաղիկներ անկուած են' կը կոչուի , և որովհետեւ այդ ծաղիկներն ընդհանրապէս անուշ հոտ կը բուրելն , կրնայ կոչուիլ նաեւ
4. Օրէն մէջ պատահող երեւոյթներուն' . . . կ'ըսուի :
5. Այն ժողովն որ կը կազմուի վեհապետներէ կամ անոնց ներկայացուցիչներէն' կը կոչուի
6. Այն հաստատութիւն յորում սրտերներ կը սովորեցուցնեն' կը կոչուի
7. Այն հարս որ սեղանի վրայ կ'արտասանուի Բ-ի-լ ի ձեռին' կը կոչուի

Ե-Թ. — ԵՐԿՈՒ ՄՈՒՐԱՅԻԿՆԵՐԸ

Նախագիծ . — 1. Գարուն է (նկարագրեցէ՛ք) : Ճամբունս վրայ կեցած է ծերունի կոյր մուրացիկ մը : — 2. Ուրիշ մուրացիկ մը՝ որ կողք չէ , կ'անցնի այն տեղէն . դաշտի տեսարանը կը դիտէ հաճոյքով — 3. Կարեկցելով կոյրին վրայ որ . . . , անոր կուտայ տասնոց մը զոր քիչ մ'առաջ ընդունած էր մէկէն :

Մուրացիքը կամայցուկ մը կ'ըրին ձեռքին մէջ կը դնէ այն տասնոցը զոր քիչ մ'առաջ ընդունած էր մէկէն :

Ա. — ՎԱՅԵԼՉԱԽՍՈՒԹԻՒՆ

Իրագիտական հարցեր . — Ապակիի օգտակարութիւններն

1. Ի՞նչ բաներ կը չինեն ապակիով :
2. Ապակիէ չինուած շիշերն ու գաւաթներն ի՞նչ առաւելութիւններ ունին :
3. Ապակեփեղկերուն օգուտն ի՞նչ է :
4. Ի՞նչ բանի կը ծառայէ հայելին :

5. Ի՞նչ բանի կը ծառայէ ժամացոյցներու երեսը դրուած ապակին :

6. Երբոր պատկերները՝ չըջանակի մէջ անցունելով՝ պատէն կախել ուղենք, ինչո՞ւ համար ապակիի կտոր մը կը դնենք վրան :

7. Աւելի լաւ տեսնելու ալ չի՞ ծառայեր մեզի ապակին :

8. Պարտիզպաններուն ալ ծառայութիւն մը կ'ընէ՞ ապակին :

9. Պատճառն ի՞նչ է՝ որ ապակեայ ծածկոցի մը տակ դրուած առնկն՝ ուրիշ առնկէ մ'աւելի ջերմութիւն կ'ըստանայ :

10. Անպատեհութիւններ ալ ունի՞ր ապակին :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 50.

Ուսումն քառօր . — Բայեր գտնել

1. Երբոր երկրէ մը բազմաբարձրութիւնը կը նուազի, կ'ըսենք թէ երկրը

2. Տուն մը կոն կարասեօք զարգարելուն կ'ըսեն

3. Երբ մէկը ջանայ որ իւր հոգիին հաւասարի, կ'ըսենք թէ

4. Արեւն մէջ դրամ (գուն) դնելուն կ'ըսեն կամ

5. Երբոր գետի մը ջուրը սովորականէն աւելի առատ, յորդ լինի, կ'ըսենք թէ գետն

6. Մէկու մը ձեռքը յիշտ տալուն կ'ըսեն

ԿԱ. — ՅԱԿՈՐ ԵՒ ԿԱՏԱՐԻՆԷ

Նախագիծ . — 1. Յակոբ գէշ կը վարուի Կատարինէ անուն սպասուհւոյն հետ : — 2. Օր մը Յակոբ, փոխանակ աշխատելու, պատուհանէն կը դիտէ զԿատարինէ որ փողոցին մէջ կը խօսակցի : — 3. Ժամավաճառ լինելուն համար կը կոտամբէ զնա եւ կը հարցնէ թէ ի՞նչ կը պատմէ դրացուհւոյն : — 4. Կատարինէի բերանը դռէ՛ք աշխարհի պատահիսն մը՝ որով վրէժ մը լուծած լինի Յակոբի չարասրտութեան դէմ : — 5. Դրացուհին կը ծիծաղի եւ Յակոբ կ'ամչնայ :

ԿԲ. — ԴԺՆԴԱԿ ՕՐ ՄԸ

Նախագիծ . — 1. Յովհաննէս անուն փոքրիկ տղան՝ որ ծոյլ է, դպրոց երթալու պահուն կ'ըսէ թէ հիւանդ է

Մայրն ալ թոյլ կու տայ որ անկողնոյն մէջ մնայ : — 2. Ճաշի միջոցին՝ Յովհաննէս մեծ փափագ ունէր երեսնու (ինչո՞ւ համար) . բայց մայրը դէմ կը կենար՝ խոհեմութիւն ընելով : — 3. Ժամը հինգն է . Յովհաննէս ձանձրացաւ (ինչո՞ւ համար) : — 4. Դուք ալ Յովհաննէսին պէս ընել կ'ուզէ՞ք :

ԿԳ. — ՈՒՇԱՂԻՐ ՏՂԱՆ

Նախագիծ . — 1. Լեւոն գիրք մը փոխ առաւ Երուանդէն . ի՞նչպէս հոգ պիտի տանի որ գրքին մնաս մը չհասնի (մանրամասնօրէն բացատրեցէ՞ք) : — 2. Երուանդ ուրիշ գրքեր ալ փոխ պիտի տայ անոր :

ԿԴ. — ԱՆՈՒՇԱՂԻՐ ՏՂԱՆ

Նախագիծ . — 1. Գառնիկն ալ գիրք մը փոխ առաւ Երուանդէն : Ի՞ր անհողութիւնը (մանրամասնօրէն բացատրեցէ՞ք) : — 2. Երուանդ ոչ եւս գիրք պիտի տայ անոր . . .

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ Ե 1.

Ուսումն բառից . — Գոյականներ գտնել

1. Լեւոն թեթեւ հարուստ մ'ունի . ասոր կ'ըսեն պարզապէս . . .
- Բայց Մարիամ թոքածուկ ունի . ասոր կ'ըսեն . . .
2. Մարիամին զեծակը քիչ մը բարեզեւէ յետոյ՝ հիւանդութիւնը վերականգնուեց . ասոր կ'ըսեն . . .
3. Այն հաստատութիւն ուր կ'ընդունուին և կը դարձանուին հետադարձի՞ կը կոչուի . . .
4. Այն հաստատութիւն ուր կ'ընդունուին և ցկեանս կը ինամուին անիւններ, սոսինքն՝ ծերուանի և հիւանդոտ անձինք , կը կոչուի . . .
5. Երբ երկրի մը մէջ բաւական ցորեան չի գտնուիր և հացին գինը չափազանց կը բարձրանայ , կ'ըսենք թէ . . . կայ այն երկրին մէջ .
6. Իբր ուտեստն այնքան նուաղ է որ բազմութիւ աղբատներ ւառանջ կը ինին , կ'ըսենք թէ . . . կը տրեի :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ Ե 2.

Ուսումն բառից . — Ածականներ գտնել :

1. Այն հիւանդութիւն որ մեկնոյն ժամանակ հոտոտի և գորտի միջոցն երկրի մէջ , կը կոչուի . . . հիւանդութիւն :
2. Շուքարի և աղի նման բաներն որք ջուրի մէջ կը հալին , և ւառանջ . . . կը կոչուին :
3. Գլխի (ուկանց) մէջէն հնչուող ձայնին կ'ըսեն . . . ձայն :
4. Այն մարդն որ իր պարտէ կարող է հարստանել կամ լեւորի վրա ուի . . . կամ . . .
5. Այն պատմութիւնն որ լսողները և յարուստներ , անոնց պարտէ և արտէ կը կոչուի . . . կամ . . . պատմութիւն :

ԿԵ. ԷՇԵՐԸ ՔԱԼԵՑՆԵԼՈՒ ԸՆՏԻՐ ՄԻՋՈՑ ՄԸ

Նախագիծ. — 1. Պօղոս իւր իշուն վրայ հեծած է, բայց

էշը կ'սկսի վազել, որպէս զի ստեղծին յափշտակէ. բայց...

չի կրնար քալեցունել զայն : Յովհաննէս խորհուրդ կուտայ անոր որ մտրակին ծայրէն ըստեպղին մը կախէ : — 2. Էշն՝ ստեպղինը խածնել չկրնալուն վրայ բարկանալով՝ վրայէն կը նետէ Պօղոսն եւ ընդեղէնը կ'ուռէ հանդարտօրէն (նկարագրեցէք) :

ԿԶ. — ԱՊԱԿԱՆԱԾ ՏՂԱՆ

Նախագիծ. — 1. Պօղոս՝ Պարոյրին հետ խաղալու համար հրաման կը խնդրէ իւր մօրմէն (տրամախօսութիւն) : Մայրը չի հաւանիր, վասնզի Պարոյր ապականած տղայ մ'է : Պօղոս՝ որ « ապականած » բառին նշանակութիւնը չի գիտեր, կը հնազանդի սակայն : — 2. Երեկոյին՝ պարտէզին մէջ կը տեսնէ խաղողի երկու ողկոյզներ՝ որոնցմէ մին սկսած էր ապականիլ (նկարագրեցէք) : — 3. Պօղոս կը յորդորէ իւր մայրն որ փրցունէ զայն . փաստեր մէջ կը բերէ : — 4. Մայրը կը բացատրէ թէ ապականած տղայ ըսելով ինչ պէտք է հասկընալ : Մանուկները բաղդատել խաղողի ողկոյզներուն հետ :

ԿԷ. — ՇՐՋԱԳԱՅՈՒԹԵՆԷ ՄԸ ԶՐԿՈՒՄ

Նախագիծ. — 1. Գիւղն ենք : Հօրեղբայր Նիկողոսն եկաւ քաղաքէն . տղայոց ուրախութիւնն (ինչո՞ւ համար) : — 2. Հետեւեալ օրն հօրեղբայր Նիկողոս չրջագայութիւն մը կ'առաջարկէ (ո՞ւր) : — 3. Հրանոյ՝ որ անհոգ աղջիկ մ'է, չի կրնար գտնել իւր գլխարկն Իւր կոշիկները պատրուած են — 4. Հօրեղբայր Նիկողոս չ'ուզեր միասին ապնիլ զանիկա : — 5. Հրանոյ տունը կը մնայ Բարոյական :

Ուսումն բառից. — Գոյականներ գտնել

1. Իբր մեկէ աւելի անձանց միջև պայման և բռն է որ մեկնոյն խմանով որոշեալ տեղ մը գտնուին, այն անձինք . . . մ'ըբած կ'ըլլան :
2. Յամաք երկրի մը մէջտեղը գտնուած ջուրի ընդարձակ տարածութիւնը . . . կը կոչուի :
3. Փոքրիկ լէ՛ր կ'ըսեն . . .
4. Երկու ծովեր իրարու հետ միացուցող ջուրի ՚եւ անցքը կը կոչուի . . .
5. Երկու ծովեր իրարմէ բաժնող ցամաքին կ'ըսեն . . .
6. Երբոր մէկն ինծի հետ կը մրցի և կը ջանայ ստանալ այն մրցանակը զոր ես ալ կ'ուզեմ ունենալ, այն անձն իմ' . . . կը լինի :

ԿԸ. — ԿԱՐԳԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Նախագիծ. — 1. Հեղինէ որ կարգասէր աղջիկ մ'է, վարժարան երթալու պահուն՝ դիւրութեամբ կը գտնէ իւր բոլոր բաները . . . Լաւ շտկուած սենեակ . . . ճշգրութիւն . . . — 2. Լեւոն՝ որ կարգասէր չէ, կը փնտռէ իւր գիրքերն, իւր գլխարկը (նկարագրեցէ՛ք), եւ կ'ուշանայ վարժարան երթալու : — 3. Եզրակացութիւն :

ԿԹ. — ԱՂՕՐԵՊԱՆՆ ՈՒ ԱՄԽԱԳՈՐԾԸ

Նախագիծ. — 1. Սարգիս անուն աղօրեպանն եւ վարդան անուն ածխագործը՝ չափազանց խմած ըլլալով՝ գիւղ կը վերադառնան թեւ թեւի տուած (նկարագրեցէ՛ք) : — 2. Աղօրեպանը սեփ սեւ եղած է, իսկ ածխագործը՝ ճեփ ճերմակ . . . Գիւղացիք դուռներուն առջեւ նստած են . . . — 3. Բարոյական :

Լ. — ՊՕՂՈՍԻ ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՃՈՒԹԻՒՆԸ

Նախագիծ. — 1. Սեղանին վրայ՝ Պօղոս ամէն բան անախորժ կը գտնէ (ընդլայնեցէ՛ք) : — 2. Հօրեղբայրը՝ Ռուբէն՝ անոր այս թերութիւնն ուղղելու մտօք՝ գիւղը կը տանի եւ ութ օր հոն կը պահէ զայն : — 3. Պօղոս հետդիտէ կը մերժէ ոչխարի գիտը, շողգամն, հօրեղբայրն ազատ կը թողուզնա . . . (տրամախօսութիւն) : — 4. Պօղոս անուշեղէններ կ'ուզէ. հօրեղբայրը կը մերժէ եւ հացի մեծկակ կտոր մը կուտայ որ ուտէ : — 5. Հետեւեալ օրը Պօղոս ամէն բանի հաւնիլ կ'սկսի :

ՀԱ. — ՆԱՄԱԿ՝ ՈՐՈՎ ԿԸ ԽՆԴՐԵՆՔ ՄԱՍ ՄԸ ԿԵՐՊԱՍ

Նախագիծ. — 1. Տեղ ու թուական : — 2. Ձեր մօրն անունով կը գրէք վաճառականի մը, որպէսզի վեց բուլ (1) եւս ղրկէ այն կերպասէն զոր գնած է ձեր մայրն . . . — 3. Ստիպողական է (պատճառ մը հնարեցէ՛ք) : — 4. Կառուպանը պիտի առնու կերպասն՝ արժէքը վճարելով : — 5. Յարգանաց բանաձեւ : — 6. Հասցէ :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 54.

Հետեւեալ պարբերութիւններն ամբողջացուցէք :

1. Մայրս ներեց եղբօրս, . . . (ստորգ. նիդ. ուղեւորով) :
2. . . . (ստ. նիդ. ուղեւորով), պէտք է եւս անդեամբ աշխատել :
3. . . . (ստ. նիդ. բնակով), բոլոր չեղաւ :
4. Անասունները մի՛ տանջէք, . . . (ստ. նիդ. վաճառով) :

ՀԲ. — ՊԱՐԱՊ ՀԱՍԿԸ

Նախագիծ. — 1. Երկրագործ մ'եւ իւր նորաստի որդին հասունցած արտի մը քովն ի վեր կը շրջագայէին : — 2. Տղան (թող անձամբ խօսի) կը հիանայ գեղեցիկ հասկի մը վրայ որոյ գլուխը շիփշիտակ կեցած է : — 3. Հայրը նախամեծար կը համարի այն հասկերն որոց գլուխը ծուած է (ինչո՞ւ համար) : — 4. Այսպէս են նաեւ կարգ մը տղաքներ (ընդհայնեցէ՛ք) : — 5. Տղուն որոշումը :

ՀԳ. — ՎԱՅԵԼԶԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Իրօգիտական հարցեր. — Մեր հագուստները

1. Մարի՛ամ, ինչո՞վ շինուած է շրջազգեստիդ կերպասն :
2. Ի՞նչ է բամպակը :
3. Բամպակը կենդանայի՞ն բերք է թէ բուսային :
4. Եղբօրդ պատմուճանն ի՞նչ կերպասէ շինուած է :

(1) Մէկ կանգուան ութ բուլ է :

5. Բուրդն ուսկի՞ց կ'արտադրի :
6. Բուրդն ի՞նչ կերպով կը վերածեն կերպանի :
7. Բուրդը բուսայի՞ն արտադրութիւն է թէ կենդանային :
8. Թաշկինակը ի՞նչ բանէ շինուած է :
9. Վուշն ի՞նչ է :
10. Ի՞նչ բանէ շինուած է այն ջնջոցն որով կը սրբենք գրատախտակն :
11. Ի՞նչ է կանեփր :
12. Վուշն ու կանեփր կենդանայի՞ն բերք են թէ բուսային :
13. Վիզիդ վրայ ժաղաւէն մ'ունիս. ինչէ՞ն շինուած է այն :
14. Մետաքան ուսկի՞ց առաջ կու գայ :
15. Մետաքար բուսայի՞ն արտադրութիւն է թէ կենդանային :
16. Բամպակը, բուրդը, վուշը, կանեփն ու մետաքար կը կոչուին հի-սե-ւի-թ-ի-թ-ի, ի՞նչ կը նշանակէ այս բառն :
17. Այս բոլոր կերպաններուն մէջ ո՞րն է ամէնէն սուղն :
18. Ո՞րն է ամէնէն աւելի առք պահողը :
19. Բրդեղէն կերպաններուն մէջ ո՞րն է ամէնէն գիմացկունն :
20. Ինչո՞վ կը շինուի ամենէն ընտիր ճերմակեղէնը, բամպակո՞վ թէ վուշով :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 55.

Ուսումն բառից . — Ածականներ գտնել :

1. Խաղաղ-թիւն -ի-րդ մարդուն կ'ըսեն
2. Այն աղան որ բնաւ հանդ-րդ կենալ չի սիրեր՝ կը կոչուի
3. . . . են այն խօսքեր որոցմէ բան մը վի հ-ս-ւ-ի-թ-ի-թ-ի :
4. . . . է այն դժբաղդութիւնն որ ի մտոյ պիտի հ-ս-ւ-ի-թ-ի-թ-ի մեր վրայ :
5. . . . է այն մարդն որոյ Կրտսէ կը վ-ր-ս-ի-թ-ի-թ-ի որոշուած մ'ընելու :
6. Արդ-թիւն կամ ճշմարիտ էր-ս-ան-ց վրայ ճիմուած պահանջու-մի մը կ'ըսեն . . . կամ . . . պահանջու-մի :
7. . . . կ'ըսեն այն մարդուն որ կարգալ գրել ու-ս-ի-թ-ի-թ-ի :
8. . . . է այն սեղանն որ կը պարունակէ շատ տեսակ ուտելիքներ :
9. Այն ճիւղ-ս-ան-ցիւնն որ չի կրնար բուժուիլ՝ կը կոչուի
10. . . . է այն աղան որոյ Թ-թ-ի-թ-ի-թ-ի-թ-ի չեն կրնար սպղ-թ-ի-թ-ի :

ՀԳ. — ԵՓՈՒՍ ԶՈՒԿԵՐԸ

Նախագիծ . — 1. Փոքրիկն Յակոբ մեծ խնամք կը տա- նի իւր կարմիր ձուկերուն — 2. Զմրան առաւօտ մը՝ բոլորովին մէջ տաք ջուր կը լեցունէ , որպէս զի ձուկերը չը մտին : — 3. Զուկերուն մահը (նկարա- գրեցէ՛ք) : — 4. Ուրիշ տնգամ Յակոբ խորհուրդ պիտի հարցնէ .

ՀԾ. — ԿԵՂԾ ԱՌԱՏԱԶԵՆՆՈՒԹԻՒՆ

Յակոբ՝ մէկու մը բան չհարցուցածքէ մ'ե իւր կարկանդակէն մաս մը կը հրամցու- նէ իւր Մարիամ անուն մեծ քրոջ , որ կը մերժէ՝ չնորհակալութիւն յայտնելով : — 2. Լուսիան՝ այս մերժումէն գոհ մնա- լով մի եւ նոյն նուէրը կ'ընէ իւր փոքրիկ քրոջ Մաննիկին , որ կ'ընդունի : — 3. Լուսիան ուրիշ բան կը յուսար — 4. Սրտանց պէտք է ընել նուէրը :

ՀՁ. — ԳԷՐ ԱՆԳԼԻՒՑԻՆ ԵՒ ԿԱՐՃԱՀԱՍԱԿ ԿԱՍԳՈՆԻՒԱՑԻՆ

Նախագիծ . — 1. Լոնտրայի մէջ , լաւ ճաչէ մը յետոյ , անգլիացի բարձրահասակ ու գէր լորտ մը՝ կը ծաղրէ կար- ճահասակ ու նիհար Կասգոնիացի մը : — 2. Կասգոնիացին 50 լիրա գրաւ գնելով՝ յանձն կ'առնու որ երեք անգամ պիտի գանձայ Հայտ-Բարքի (1) շուրջն՝ Անգլիացին շալակն առած : Այս վերջինն ալ կը յայտնէ իւր հաւանութիւնն : — 3. Հե- տեւեալ օրը՝ Կասգոնիացին կ'ըսէ թէ ինք գրաւ դրած է որ Անգլիացին միայն պիտի առնու շալակն , ո՛չ թէ անոր զգեստ- ները (տրամախօսութիւն) : Անգլիացին կը շփոթի : — 4. Վը- կաները կը վճռեն թէ Կասգոնիացին շահած է գրաւն :

(1) Բարձր գասու անձանց յատուկ մեծ պտուտավայր է Լոնտրա :

Վ Ր Ի Պ Ա Կ Բ

ԷԶ	ՈՒԱԼ	ՈՒՂԻՂ
Է	անխամ	անխնամ
Ը	Վ. Ց.	Վ. Ց.
ԺԱ, ԺԲ	աղորեպան	աղորեպան
ԺԲ, 14	պղորեբի	աղորեբի

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

220035252

A $\frac{11}{35252}$

ՎԱԻԵՐԱՑԵԱԼ ԵՒ ԱՐՏՕՒ

Ի Պատուարժան Ուսումնական Խորհրդոյ Ազգային
Կեդրոնական Վարչութեան

ԴԸ ԺԲ

1. ԸՆԹԱՑՔ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՅԵԼՉԱ-
ԽՕՍՈՒԹԵԱՆ, Ա. տարի, ի պէտս ուսանողաց. դին 3

2. ԲԱՆԱԼԻ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՅԵԼՉԱ-
ԽՕՍՈՒԹԵԱՆ, Ս. տարի, ի պէտս ուսուցչաց. 4

3. ԳՈՐԾՆԱԿ. ԸՆԹԱՑՔ ՕՍՄ. ԼԵՉՈՒԻ. - Մասն
Ա. ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ (مدیرة قرائت),
Սոյն թուրքերէն նոր քերականն եւ ընթերցարանը
մեծ դիւրութեամբ կ'ուսուցանէ Օսմ. լեզուի ընթեր-
ցումն, ուղղագրութիւնն եւ քերականական դիտե-
լիքներ որք անհրաժեշտ են ուղիղ արտասանութեան
համար.

2 20

Սոյն դասագրոց կեդրոնատ դին է թիւ 4, Օսմ. Գրա-
տուն, Կամուրջին գլուխն, Սխմալոյ, Կը գանուին նաեւ
բոլոր հայ գրավածագոց քով:

Դպրոցաց համար յոյժ գոհացուցիչ զեղչ:

ԸՆԹԱՑՔ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՅԵԼՉԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ
անուն դատագրքին յաջորդ մասերն՝ որք բաբճրագոյն դա-
սարանաց սահմանեալ են, լոյս կը տեսնեն ընդհուպ:

